

Programmabegroting 2020

“Kiezen voor de toekomst”

Bestuurlijk verantwoordelijk:

College van B & W Hof van Twente

Coördinatie en eindredactie:

Afdeling bedrijfsvoering & concernstaf

Datum behandeling raad:

4 en 6 november 2019

Inhoud

Inleiding	3
Conclusie	7
Budgettair perspectief	8
Agenda's Inzet Vitens	15

Programma's

Programma 1 : Burger en bestuur	24
Programma 2 : Veiligheid en regels	32
Programma 3 : Wonen en werken	39
Programma 4 : Leefomgeving	47
Programma 5 : Sociaal domein	58

Overzichten

Overzicht 1 : Algemene Dekkingsmiddelen	66
Overzicht 2 : Onvoorzien	70
Overzicht 3 : Overhead	72
Overzicht 4 : Vennootschapsbelasting	75

Paragrafen

Paragraaf 1 : Lokale heffingen	78
Paragraaf 2 : Weerstandvermogen	84
Paragraaf 3 : Onderhoud kapitaalgoederen	98
Paragraaf 4 : Financiering	101
Paragraaf 5 : Bedrijfsvoering	105
Paragraaf 6 : Verbonden partijen	109
Paragraaf 7 : Grondbeleid	117

Bijlage: overzicht beleidsindicatoren	121
---------------------------------------	-----

Inleiding

De programmabegroting 2020 draagt de titel: “*Kiezen voor de toekomst*”. Ondanks de grote financiële uitdaging zijn we erin geslaagd om een sluitende programmabegroting neer te leggen, sociaal te blijven, zelfs ruimte te vinden voor enig nieuw beleid en de lasten voor inwoners slechts beperkt te verhogen. Daarbij verdelen we de pijn door te kiezen voor meerdere dekkingsmaatregelen. Dit alles is de rode draad die door de programma’s en paragrafen in deze programmabegroting loopt. In deze inleiding geven we hiervan een uitleg.

Net als veel andere gemeenten kampt Hof van Twente nog steeds met financiële tekorten. We worden geconfronteerd met aanhoudende kostenstijgingen in het sociaal domein, maar ook met lagere ontvangsten van het Rijk door achterblijvende uitgaven van het Rijk (accres). De omvang van het Gemeentefonds is hier namelijk direct van afhankelijk. Deze systematiek van samen trap-op en trap-af leidt tot onvoorspelbaarheid.

Dit alles heeft als effect, dat het steeds moeilijker wordt om onze taken goed uit te voeren, de dienst-

verlening op peil te houden en daarbij het gemeentelijke huishoudboekje sluitend te houden. We moeten dieper snijden dan we zouden willen. De oproep van de raad (motie) om desnoods een niet-sluitende begroting voor te leggen is dan ook een begrijpelijk signaal.

Het Rijk compenseert, maar doet dat nog in volstrekt onvoldoende mate. Vorig jaar deden we een expliciet appèl aan Den Haag om een structurele oplossing te bieden voor de grote financiële gevolgen van de decentralisaties van 2015, die met forse kortingen op de budgetten gepaard is gegaan. Via VNG en politieke kanalen willen wij hier onze lobby op blijven inzetten.

De Kadernota 2020 stond opnieuw in het teken van het zoeken naar en afwegen van maatregelen om de begroting sluitend te krijgen. De Kadernota 2020 kende een dekkingsplan met **12 maatregelen**. Dit ging gepaard met een beperkt pakket van **7 voorstellen voor nieuw beleid**. Daarnaast bevatte de Kadernota (in reactie op een breed gesteunde raadsmotie) een voorstel om de reserve Vitens in te zetten voor **5 (sociaal-duurzame) investeringen** die we waardevol en noodzakelijk vinden. De speerpunten uit de Visie SamenDoen! 2018-2022 waren hierbij richtinggevend.

Ontwikkelingen na de Kadernota 2020

Bij de bespreking van de Kadernota 2020 spraken raad en college de zorg uit, dat nieuwe ontwikkelingen mogelijk konden leiden tot andere keuzes. Dat blijkt inderdaad het geval te zijn. Inmiddels weten we dat ons budgettaire perspectief om maar liefst € 3,5 miljoen aan structurele dekkingsmaatregelen vraagt, in plaats van de eerder becijferde € 2,5 miljoen. De meicirculaire en andere (landelijke) ontwikkelingen maken het noodzakelijk om ingrijpende keuzes te maken om toch te komen tot een verantwoord sluitende programma-begroting 2020.

Dit alles betekent een forse opgave die vraagt om herbezinning en het zoeken naar balans in maatregelen. Het vraagt om het maken van keuzes. Wij kiezen ervoor om onze taken in het sociaal domein zorgvuldig en serieus uit te voeren. Het verlenen van ondersteuning en hulp aan ouderen en jongeren, aan alle mensen die dat nodig hebben staat voor ons voorop. Dit betekent dat we op andere terreinen de broekriem moeten aanhalen. Daarbij is het onvermijdelijk dat inwoners, ondernemers, verenigingen en ook onze eigen organisatie hiervan de gevolgen ondervinden.

De keuzes die we voorstellen in deze programma-begroting zijn zo gemaakt dat de lasten worden gespreid en de voorzieningen in de verschillende kernen zo goed mogelijk in stand kunnen blijven. Daarnaast hebben we (beperkt) ruimte gevonden voor nieuw beleid.

Aanvullend nieuw beleid en dekking

De afgelopen maanden zijn enkele (kleine) voorstellen voor nieuw beleid opgekomen. Deze willen we graag toevoegen aan de nieuw beleidsvoorstellen die zijn aangekondigd in de Kadernota 2020. Het gaat om een structurele (extra) bijdrage voor “Duurzaam (T)huis Twente” (€ 25.000), een structurele subsidie voor stads- en dorpsraden (€ 3.750) en een incidentele bijdrage voor de viering van 75 jaar vrijheid (€ 15.000).

Het geactualiseerde budgettaire perspectief, dat het vertrekpunt vormt voor de programmabegroting 2020, noodzaakt tot extra dekkingsmaatregelen. Hierbij speelt een rol dat één van de aangekondigde maatregelen, namelijk het genereren van structurele inkomsten door duurzaamheidsinvesteringen, naar verwachting niet in de volledige omvang haalbaar blijkt te zijn. In het project dat we hiervoor op het oog

hadden kan de gemeente namelijk geen initiatiefnemende rol vervullen.

De 12 dekkingsmaatregelen die genoemd zijn in de Kadernota 2020 leveren na voorgaande bijstelling plusminus € 2,5 miljoen op. We stellen voor om daarnaast in de begroting een extra verhoging op te nemen van de onroerendezaakbelasting met 10% (€ 680.000) en een taakstelling van 10% op subsidies (€ 500.000) ingaande 2022.

Deze taakstelling van 10% willen we zorgvuldig doorvoeren in gesprek met gemeenteraad en samenleving. Hierbij lijkt het ons verstandig de korting niet toe te passen op kleinere subsidieontvangers (minder dan € 25.000 per jaar). Immers deze subsidies betreffen veelal kleinere clubs en verenigen die werken met vrijwilligers. Zij zijn belangrijk voor het in stand houden van de sociale infrastructuur die bijdraagt aan preventie en transformatie. Daarom willen we deze taakstelling koppelen aan een nieuw beleidskader voor subsidies. Om dat zorgvuldig te kunnen doen, achten we het noodzakelijk om een (incidenteel) frictiebudget beschikbaar te stellen ter grootte van € 1 miljoen. Dat bedrag komt ten laste van de algemene reserve.

Voor wat betreft de extra Ozb-verhoging van 10% merken we op, dat deze voor inwoners voor een belangrijk deel (6%) gecompenseerd wordt door de hierna te presenteren rentemaatregel.

We zien dat de rente over nieuw aan te trekken langlopende leningen de laatste maanden is gedaald tot nabij 0%. Deze rentedaling geeft ons aanleiding de rente waar we mee rekenen te verlagen van 2 naar 1%. Hierdoor dalen met name de rentekosten die we aan riolering toerekenen met € 410.000. Dit zien we niet direct als voordeel terug in de begroting, omdat dit leidt tot een verlaging van de rioolheffing en dus lagere inkomsten. Maar die lagere rioolheffing levert wel een voordeel op de (woon)lasten op voor inwoners en bedrijven in onze gemeente, in totaal ruim € 25 per aansluiting. Dit biedt de mogelijkheid om de OZB te verhogen, zonder dat dit per saldo tot lastenverhoging voor onze inwoners leidt. € 410.000 komt overeen met circa 6% OZB-opbrengst.

Beperkte stijging woonlasten

De gemiddelde woonlasten van een huishouden bestaan uit OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Naast de inflatoire verhoging van de tarieven spelen hierbij de volgende ontwikkelingen een rol:

- De eerdergenoemde extra verhoging van de OZB met 10%,
- De tijdelijke korting voor rioolheffing van € 25,00 die vanaf 2020 permanent wordt toegepast,
- De inzet van de rekenmaatregel die leidt tot een verdere verlaging van de rioolheffing met € 25.

Dit resulteert in de volgende tabellen. Zie voor nadere informatie paragraaf 1 Lokale heffingen.

Woonlasten voor huishoudens met een 240 liter afvalcontainer							
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
OZB	€ 267	€ 274	€ 275	€ 311	€ 311	€ 311	€ 311
Riool	€ 311	€ 286	€ 286	€ 265	€ 270	€ 275	€ 280
Afvalstoffen	€ 240	€ 223	€ 229	€ 227	€ 227	€ 227	€ 227
totaal	€ 818	€ 783	€ 790	€ 803	€ 808	€ 813	€ 818

Wwonlasten voor huishouden met een 140 liter afvalcontainer							
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
OZB	€ 267	€ 274	€ 275	€ 311	€ 311	€ 311	€ 311
Riool	€ 311	€ 286	€ 286	€ 265	€ 270	€ 275	€ 280
Afvalstoffen	€ 204	€ 187	€ 192	€ 187	€ 187	€ 187	€ 187
totaal	€ 782	€ 747	€ 753	€ 763	€ 768	€ 773	€ 778

Het voorgaande leidt tot de conclusie dat ondanks de OZB-verhoging de gemiddelde stijging van de woonlasten in 2020 voor onze inwoners beperkt zal blijven tot ongeveer 1,5%.

Inzet Reserve Vitens

Deze programmabegroting bevat voorstellen om de bestaande reserve Vitens van € 4,3 miljoen in te zetten voor enkele sociaal-duurzame doelen. Dat is in lijn met de raadsmotie die hierover is aangenomen. We gaan met behulp van deze middelen 3 nieuwe agenda's starten. Deze liggen in lijn met de Visie "SamenDoen!" 2018-2022. Het gaat om de agenda's: Digitalisering (€ 1,3 miljoen), Biodiversiteit (€ 1 miljoen) en Herstructurering onderhoud openbare ruimte (€ 1,15 miljoen). Deze drie agenda's worden na deze inleiding afzonderlijk toegelicht.

Naast deze investeringen hevelen we uit de reserve Vitens een bedrag van € 600.000 over naar de algemene reserve. Dit houdt verband met de vorming van het frictiebudget subsidies van € 1 miljoen. De overige € 400.000 is hiervoor uit de reserve grondexploitatie gehaald. De resterende € 250.000 stellen we beschikbaar voor de uitvoering van het plan verkeerssituatie Markelo.

Conclusie

Het proces van de afgelopen periode, waarin raad, college en organisatie elk hun inbreng hebben geleverd, toont dat het een lastige puzzel was om een sluitende meerjarenbegroting voor te leggen. Dat is geen doel op zich, maar de negatieve gevolgen die het kiezen voor een niet-sluitende begroting heeft in de handelingsvrijheid van de gemeente, geven voor ons de doorslag om toch voor een sluitende begroting te kiezen.

Bij het maken van pijnlijke keuzes die hiervoor nodig zijn is het onze oprechte ambitie om ten eerste een ambitieuze, ondernemende en sociale gemeente te blijven, ten tweede ons te laten inspireren door de Visie "SamenDoen!" 2018-2022 en ten derde de pijn evenwichtig te verdelen over verschillende beleidsterreinen. Ondanks een resterend tekort in 2020 biedt deze programma-begroting hiermee een reëel sluitende raming in 2022 en 2023. We zijn ervan overtuigd dat we hiermee in onze ambitie zijn geslaagd en wel op zodanige wijze dat we een financieel gezonde gemeente zijn en blijven.

Figuur 1: Spreiding van dekkingsmaatregelen in de meerjarenraming programmabegroting 2020

** In combinatie met verlaging rioolheffing bedraagt de lastenverhoging die het gevolg is van de OZB-maatregel per saldo € 270.000 in plaats van € 680.000.*

Perspectief programmabegroting 2020	2019	2020	2021	2022	2023
Begroting 2019	0	-416.776	54.747	162.602	151.862
1e bestuursrapportage 2019	-748.165	-767.592	-932.630	-816.231	-825.284
2e bestuursrapportage 2019	1.437.493	-1.357.141	-826.135	-857.898	-763.282
Algemene reserve	-689.328				
Saldo begroting, inclusief autonome ontwikkelingen	0	-2.541.509	-1.704.018	-1.511.527	-1.436.704
<i>In de begroting opgenomen nog te realiseren taakstellingen</i>					
Taakstelling Sociaal Domein programmabegroting 2019	-630.000	-880.000	-970.000	-970.000	-970.000
Algemene taakstelling programmabegroting 2019		-750.000	-750.000	-750.000	-750.000
Saldo begroting, zonder te realiseren taakstellingen	-630.000	-4.171.509	-3.424.018	-3.231.527	-3.156.704
Nieuw beleid		-373.750	-302.750	-264.750	-266.750
Dekkingsmaatregelen	315.000	2.981.000	2.842.000	3.600.000	3.500.000
Algemene reserve	315.000				
Perspectief begroting 2020	0	-1.564.259	-884.768	103.723	76.546
Waarvan incidentele baten en lasten	-1.228.376	19.000	-26.000	-71.000	-71.000
Structureel perspectief begroting 2020	-1.228.376	-1.545.259	-910.768	32.723	5.546

Nieuw beleid	2020	2021	2022	2023
1 Ondermijning	-50.000			
2 Omgevingswet	-50.000	-50.000		
3 Basisregistratie ondergrond	-50.000			
4 Verhoging vergoeding oud papier	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
5 Formatie Zorg	-145.000	-145.000	-145.000	-145.000
6 Expertisecentrum Duurzame gezinsvorming (DGV)	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
7 Rentendeel inzet reserve Vitens		-44.000	-56.000	-58.000
8 Duurzaam (T)huis Twente	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
9 Subsidie Stads- en dorpsraden	-3.750	-3.750	-3.750	-3.750
10 Bijdrage 75 jaar vrijheid	-15.000			
Totaal	-373.750	-302.750	-264.750	-266.750

TOELICHTING NIEUW BELEID

1. Ondernijning	Ondernijnde criminaliteit is een maatschappelijk thema dat de komende jaren aandacht blijft vragen. Voor 2018 is hiervoor een incidenteel budget beschikbaar gesteld. Het thema vraagt echter steeds meer inzet. Wat dit structureel voor de formatie betekent is nog niet bekend. Daarom stellen wij voor om nogmaals incidenteel een budget beschikbaar te stellen van € 50.000.
2. Omgevingswet	In 2021 zijn gemeenten verplicht de nieuwe Omgevingswet uit te voeren. Dat vraagt om een andere werkwijze door de gemeente. Er is een programma van start gegaan dat gericht is op het implementeren van de nieuwe wet. Het voorstel is om hiervoor een voorbereidingsbudget beschikbaar te stellen van € 100.000. Een indicatie of en hoeveel er uiteindelijk aan extra middelen voor invoering en uitvoering van de Omgevingswet nodig is, zal gaandeweg de uitvoering van dit programma bekend worden.
3. Basisregistratie Ondergrond	Het Rijk legt aan gemeenten op dat er een basisregistratie ondergrond moet komen die voldoet aan dezelfde standaarden als bijvoorbeeld de basisregistratie personen (BRP) of de basisregistratie grootschalige topografie (BGT). Dit is een taak waarvoor naar verwachting zowel extra capaciteit als extra budget nodig is. Wij stellen voor hier incidenteel € 50.000 voor beschikbaar te stellen.
4. Vergoeding oud papier	Verenigingen spelen sinds jaar en dag een belangrijke rol in de inzameling van oud papier. Zij ontvangen een gegarandeerde vergoeding per kilogram. Om de huidige papierinzameling in stand te kunnen houden, waarbij verenigingen extra inkomsten krijgen door zelf inspanning te leveren, stellen wij voor de vergoeding met 10% te verhogen.
5. Formatie Zorg	Binnen de afdeling Publiekscentrum, team Zorg, wordt een deel van de benodigde formatie ingevuld met tijdelijke contracten. Dit betreft consulentfuncties. Als deze formatie vanaf 2020 niet meer ingezet kan worden, dan heeft dit onder andere direct gevolgen voor de afhandeling van de aanvragen en meldingen. Daarom stellen wij voor om structureel € 145.000 beschikbaar te stellen.
6. Expertisecentrum Duurzame gezinsvorming	Het Expertisecentrum Duurzame Gezinsvorming is een regionaal samenwerkingsverband dat verbetering aanbrengt in de organisatie rondom pleegzorg en gezinshuiszorg. Dit is belangrijk in het kader van de transformatie sociaal domein. Daarom stellen we voor een structurele bijdrage beschikbaar te stellen van € 20.000.
7. Rentendeel Reserve Vitens	Door onze keuze deze reserve in te zetten om de begroting sluitend te maken, zal de hieraan toegerekende interne financieringsrente ook niet meer ten gunste van de exploitatiebegroting komen.
8. Duurzaam (T)huis Twente	Dit is een bestaand initiatief van de 14 Twentse gemeenten om Twentse huiseigenaren te helpen aan duurzame antwoorden op hun woonvragen door middel van de inzet van wooncoaches. Het energieloket is hier ook ondergebracht. Het gaat om een structurele bijdrage ter grootte van € 25.000.
9. Subsidie stads- en dorpsraden	De stads- en dorpsraden vervullen een rol in de belangenbehartiging en interactie tussen gemeente en de verschillende kernen. Deze jaarlijkse bijdrage vormt een tegemoetkoming in de algemene kosten van deze raden. In totaal bedraagt dit € 3.750 per jaar
10. Bijdrage 75 jaar bevrijding	Om binnen de gemeente op gepaste wijze aandacht te kunnen schenken aan de viering van 75 jaar vrijheid wordt een incidentele bijdrage voorgesteld van € 15.000.

Dekkingsmaatregelen	2019	2020	2021	2022	2023
1 Rentebesparing Materiële Vaste Activa		50.000	50.000	50.000	50.000
2 Opbrengst duurzaamheidsinvesteringen		60.000	60.000	60.000	60.000
3 Budget kunstwerken incidenteel		290.000	290.000	290.000	290.000
4 Verlaging niet-cyclisch onderhoud		250.000	250.000	250.000	250.000
5 Geen investeringssubsidies in 2020 en 2022		200.000		200.000	
6 Verhoging vergoeding oud papier, afvalstoffenheffing		15.000	15.000	15.000	15.000
7 Transformatie Ombuiging Programma	315.000	440.000	485.000	485.000	485.000
8 Tegemoetkoming Rijk knelpunt Sociaal Domein		600.000	600.000	433.000	433.000
9 Afschaffen werkpremie		48.000	48.000	48.000	48.000
10 Bezuinigingen op de organisatie		63.000	79.000	304.000	404.000
11 Papierloos werken en abonnementen		60.000	60.000	60.000	60.000
12 Niet indexeren materiële uitgaven		200.000	200.000	200.000	200.000
13a Verlaging rekenrente, effect lasten riolering		410.000	410.000	410.000	410.000
13b Verlaging tarief rioolheffing		-410.000	-410.000	-410.000	-410.000
13c Verlaging rekenrente, lagere lasten exploitatie		25.000	25.000	25.000	25.000
14 Taakstelling subsidies				500.000	500.000
15 Verhoging Ozb (10% boveninflatoir)		680.000	680.000	680.000	680.000
Totaal	315.000	2.981.000	2.842.000	3.600.000	3.500.000

TOELICHTING DEKKINGSMATREGELEN

1. Rentebesparing Materiële vaste activa	De Esch 3 en het terrein aan de Enterseweg staan in de boeken voor ruim € 2,8 miljoen. We verwachten deze activa in exploitatie te nemen of te verkopen. Dan kan de nu toegerekende rente van bijna € 50.000 vervallen. Zolang rente niet daadwerkelijk vrijvalt, brengen wij deze ten laste van de Reserve grondexploitatie.
2. Opbrengst duurzaamheidsinvesteringen	Dit betreft het inboeken van de door SolarFields voor gebruik Waterlanden als zonnepark te ontvangen pacht.
3. Budget kunstwerken incidenteel	In de programmabegroting 2019 is een jaarlijks budget opgenomen van € 290.000 voor het onderhoud aan gemeentelijke bruggen en overige kunstwerken. Wij kiezen ervoor om vooralsnog alleen noodzakelijk onderhoud uit te voeren en dit budget hier niet voor in te zetten. In plaats daarvan stellen wij voor de komende jaren een incidenteel budget beschikbaar te stellen. Dit doen we via het programma herstructurering onderhoud openbare ruimte.
4. Verlaging niet cyclisch onderhoud	Binnen onze begroting hebben we diverse posten die bestemd zijn voor niet-cyclisch onderhoud. Dit betreffen allerlei werkzaamheden zoals behandeling meldingen, schadeherstel en bijdragen in het kader van de participatieve aanpak van projecten op het gebied van groen, wegen, verkeer en dergelijke. De grote gemene deler hiervan is dat het geen planmatig onderhoud betreft. Al deze posten tellen gemiddeld jaarlijks samen op tot 1 miljoen euro. De komende drie/vier jaar gaan we aan de slag met een programma om uiteindelijk toe te groeien naar een niveau van niet-cyclisch onderhoud waarvoor structureel € 250.000 per jaar minder beschikbaar is.
5. Geen investeringssubsidies	De gemeente heeft de laatste jaren geïnvesteerd in de gebouwen van maatschappelijke instellingen via de investeringssubsidieregeling. De gebouwen staan er goed bij. Wij stellen voor om voor de jaren 2020 en 2022 geen budget te ramen hiervoor.
6. Verhoging vergoeding oud papier ten laste van afvalstoffenheffing	Dit is de dekking van deze nieuwe beleidsmaatregel om verenigingen meer vergoeding te geven voor het inzamelen van oud papier. De dekking komt ten laste van de afvalstoffenheffing.
7. Transformatie Ombuigings Programma	Het programma Transformatie sociaal domein, dat de raad heeft vastgesteld, moet een bijdrage leveren aan de invulling van de bestaande taakstelling in het sociaal domein. We gaan ervan uit dat de helft van die taakstelling haalbaar is door meer grip op en samenwerking met instellingen en huisartsen, goedkopere voorliggende voorzieningen en focus op preventie.
8. Tegemoetkoming Rijk knelpunt Sociaal Domein	Het Rijk heeft aangekondigd een (extra) vergoeding te bieden aan gemeenten als tegemoetkoming voor de hoge kosten in het Sociaal Domein. Bij de kadernota 2020 was de hoogte nog onbekend en zijn we uitgegaan van een structurele bijdrage van het Rijk van € 600.000. Bij de meicirculaire 2019 zijn voor het onderdeel jeugdzorg vooralsnog alleen voor de jaren 2019 t/m 2021 extra middelen toegevoegd aan het gemeentefonds, jaarlijks € 433.000. Bij de 2 ^e bestuursrapportage 2019 is het verschil tussen deze stelpost van twee keer € 600.000 in 2020 en 2021 en de werkelijk te ontvangen bedragen van € 433.000 gecorrigeerd. Ook is in de 2 ^e bestuursrapportage de ontvangst van de bijdrage 2019 verwerkt. Om die reden is in dit overzicht de bijdrage 2019 niet zichtbaar en wordt in 2020 en 2021 gerekend met € 600.000.

	Vanaf 2022 heeft het Rijk nog geen extra middelen beschikbaar gesteld. De afweging over het budget wordt neergelegd bij het volgende kabinet. Wel is afgesproken dat aanvullend onderzoek wordt verricht om te kunnen bepalen of, en zo ja in welke mate, gemeenten structureel extra middelen nodig hebben. Op basis van de verdeling van de extra middelen in 2020 en 2021 is vanaf 2022 een stelpost opgenomen van structureel € 433.000 in afwachting van de uitkomst van het onderzoek jeugdzorg.
9. Afschaffen werkpremie	De gemeente geeft momenteel twee vergoedingen die mensen in de bijstand moeten stimuleren om weer aan het werk te gaan: een uitstroompremie en een werkpremie. Het voorstel is om de regeling werkpremie af te schaffen en ter stimulering van uitstroom uit de uitkering alleen het instrument uitstroompremie in te blijven zetten. Dat instrument sluit namelijk beter aan bij het doel: duurzame uitstroom. Dit leidt tot een jaarlijkse besparing van € 48.000.
10. Bezuinigingen op de organisatie	Het college stelt voor om komende jaren kosten te besparen op de organisatie. De effecten van verdergaande digitalisering zijn met name merkbaar bij de administratieve taken. Wij zien concrete mogelijkheden om te besparen door de tijdelijke inhuur en/of de vaste bezetting geleidelijk te verminderen. Vanaf 2023 levert dit een structurele besparing op van € 404.000.
11. Papierloos werken en abonnementen	Binnen de gemeentelijke organisatie wordt er bespaard door het ontmoedigen van papiergebruik. Bovendien gaan we snijden in (digitale) abonnementen op vaktijdschriften, literatuur en jurisprudentie. Daarvoor in de plaats maken we gebruik van open bronnen via internet. Dit leidt tot een besparing van structureel € 60.000.
12. Niet indexeren materiële uitgaven	De indexering op de materiële uitgaven wordt niet doorgevoerd. Dit kan niet op uitgaven voor loonkosten, in verband met CAO-verplichtingen, maar wel op de materiële uitgaven. Dat levert structureel € 200.000 op.
13a Verlagen rekenrente, effect riolering	De lagere omslagrente leidt tot lagere kapitaallasten op de investeringen riolering. Dat is een meevaller aan de lastenkant in de begroting.
13b Verhoging storting voorziening riolering / verlaging rioolheffing	Vanwege het vereiste van maximaal 100% kostendekkendheid dient de dotatie aan de voorziening riolering verhoogd te worden danwel dienen – als die het afgesproken maximum heeft bereikt – de rioolheffingen te worden verlaagd.
13c Effect rentemaatregel op gewone dienst	De lagere omslagrente leidt ook tot lagere kapitaallasten over investeringen waar geen heffingen of afschrijvingsreserves tegenover staan. Dit leidt tot een budgettair voordeel van € 25.000.
14 Taakstelling subsidies	Om de begroting na mei-circulaire en 2 ^e Berap sluitend te maken stellen wij voor om een taakstelling op subsidies op te nemen met ingang van 2022. Dat biedt voldoende tijd om de invulling hiervan beleidsmatig voor te bereiden. Overigens stellen we een incidenteel frictiebudget van € 1 miljoen ten laste van de Algemene reserve beschikbaar om eventueel noodzakelijk flankerende maatregelen te kunnen nemen.
15. Verhoging ozb (10% boveninflatoir)	Wij stellen voor met ingang van 2020 de ozb met 10% boven de reguliere verhoging voor inflatie (3,1%) te verhogen. Daar tegenover staan lagere rioolrechten en gelijkblijvende afvalstoffenheffing.

Inzet reserve Vitens

1	Plan verkeerssituatie Markelo (2022/2023)	250.000
2	Agenda digitalisering	1.300.000
3	Agenda biodiversiteit	1.000.000
4	Agenda herstructurering onderhoud openbare ruimte	1.150.000
5	Fricriebudget taakstelling subsidies	600.000
Totaal		4.300.000

Ontwikkeling bestedingsruimte reserves

	2019	2020	2021	2022	2023
Algemene Reserve	2.600.000	2.047.000	1.173.000	182.000	191.000
Reserve Majeure Projecten	68.000	58.000	53.000	53.000	53.000
Reserve Grondexploitatie	778.000	367.000	356.000	345.000	334.000

Bovenstaand overzicht betreft het verloop van de reserves die volgt uit het uitvoeren van deze programmabegroting 2020. Zie voor een volledig overzicht van deze en overige reserves de laatste pagina van paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing, alsmede het bijlagenboek behorend bij deze programmabegroting.

Bij vaststelling van de programmabegroting 2019 is door de gemeenteraad besloten om ten laste van de reserve Asbest een budget toe te kennen aan het programma sociaal economische visie (SEV) en aan plattelandsontwikkeling, elk € 500.000. Zie programmabegroting 2019, pagina 7. Daarbij was de gedachte dat de daadwerkelijke financiële verwerking hiervan in 2019 zou plaatsvinden zodra de aanwending van deze budgetten aanstaande is. In het overzicht van de reserves (zie bijlagenboek) is deze mutatie thans verwerkt.

Agenda's inzet Vitens

1. Agenda digitalisering

Wat willen we bereiken?

1. Aanleiding en achtergrond

In 2016 heeft de raad aanvullende middelen (deels structureel, deels incidenteel) beschikbaar gesteld voor investeringen in ICT. Destijds is dit ingezet voor deelgebieden waarvoor een impuls noodzakelijk werd gevonden. Achterliggend hieraan waren eerdere onderzoeken, adviezen en de in 2016 geformuleerde strategische visie op I&A. Er is toen pragmatisch gestart, zonder dat er een programmatische opzet en besturing aan werd gekoppeld. Een groot aantal projecten werd uitgevoerd rondom de thema's "de basis op orde", "vooruitstrevende digitale dienstverlening" en "efficiënte en effectieve bedrijfsvoering". De projecten hadden betrekking op de technische infrastructuur, op applicaties (vernieuwing, verbetering), maar ook op informatieveiligheid en het verbeteren van digitale vaardigheden van personeel.

Er worden hoge verwachtingen gesteld aan de digitale transformatie en dus zijn de ambities fors. Zowel op het vlak van efficiency (besparing op formatie), maar ook op het verbeteren van dienstverlening aan inwoners en organisaties. Van 'data gedreven werken' wordt verwacht dat het de algemene kwaliteit van de beleidsvorming en -uitvoering van de gemeentelijke organisatie verbetert. Afgezien van 'interne' overwegingen, is er ook een druk vanuit landelijke en maatschappelijke ontwikkelingen die steeds meer inspanning van ons vraagt op het gebied van informatietechnologie. Daarom heeft de raad besloten om incidenteel voor vier jaar €1,3 miljoen beschikbaar te stellen. Dat is een substantieel bedrag, maar de kanttekening is op zijn plaats dat de structurele middelen voor ICT daarmee *beneden* het landelijke gemiddelde liggen en beneden dat wat structureel lijkt te passen bij het geformuleerde ambitieniveau. De raad kan zich afvragen of het voor de tweede keer incidenteel geld beschikbaar stellen in plaats van structurele middelen, consistent is met de eigen ambitie.

Omdat de nieuwe aanvullende middelen meerjarig en incidenteel zijn en ingezet zullen worden voor het bereiken van doelen waarvoor een *versnelling* wordt voorgesteld of die een *vernieuwing* betekenen, ligt een programmatische aanpak voor de hand. Maar er zijn nog een aantal

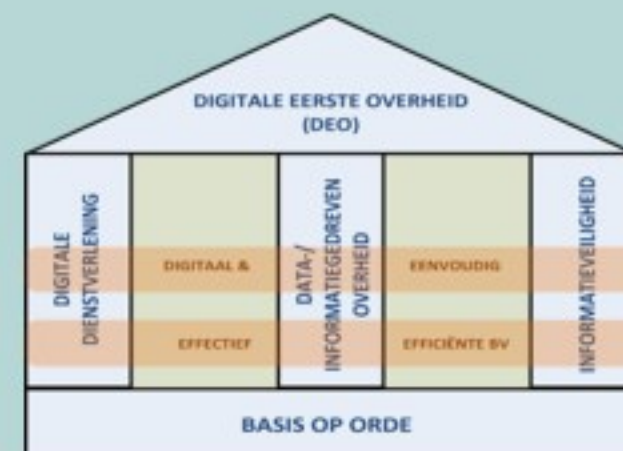
andere redenen om de opzet, inrichting, aansturing en uitvoering volgens practises' van programma-management uit te voeren.

Deze zijn:

- Het is nodig om de doelen concreet te maken en te vertalen in subdoelen die SMART zijn;
- De digitale transformatie is niet een 'ding' van het cluster I&A. Het is een verschijnsel dat de hele organisatie en haar omgeving raakt.
- Digitale transformatie wordt door de hele organisatie zo belangrijk gevonden dat het verdient om er een specifieke sturing, uitvoering en rapportage op te zetten.

2. Programma-inhoud

Een programma kent doorgaans vier stadia: oriëntatie, opbouw, uitvoering en afbouw. De oriëntatiefase is voorbij (er is besloten een programma te starten), nu is de opbouw actueel. In de eerdere uitleg en informatie die de raad heeft ontvangen, zijn de context en uitdagingen op hoofdlijnen geschetst. Hierbij is de metafoor van het informatiehuis (zie figuur 1) gebruikt.

De opgave die nu voorligt is die van het programmeren van het fundament en de pijlers. Aan de ene kant is er vraag of behoefte vanuit raad, college en MT in de vorm van maatschappelijke of organisatievraagstukken waaraan een bijdrage wordt gevraagd (doelen). Aan de andere kant zijn vanuit de ICT-inhoud mogelijke ontwikkelrichtingen en oplossingen (middelen) die een rol kunnen spelen bij het bereiken van de gewenste doelen. Deze doelen en middelen moeten verder op elkaar worden afgestemd. Voor nu worden in het programma de volgende stromen onderkend, in afnemende volgorde van prioriteit:

2.1 Gedigitaliseerde organisatie en integrale digitale dienstverlening

Het te realiseren doel is het versnellen van het efficiënt en doelmatig maken van de gemeentebrede bedrijfsvoering. De prioriteit is hoog vanwege de hiermee naar verwachting in te vullen taakstelling op personeel van €404.000 per 2023. Voor dienstverlening is het doel dat deze maximaal digitaal, geïntegreerd en geautomatiseerd en daarbij klantgericht moet zijn ingericht.

2.2 Informatiegestuurde organisatie

De te realiseren doelen zijn het verhogen van de kwaliteit van de beleidsvorming en verhogen van de doelmatigheid van de organisatie. Gemeentebreed wordt beter inzicht in de belangrijkste processen gevraagd op basis van indicatoren die geautomatiseerd uit systeemdata worden herleid.

2.3 Informatieveiligheid vergroten

Het doel hierbij is om de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van de gemeentelijke informatie nog beter te borgen en dat niveau ook vast te houden. Onze basis is op orde, maar de afbreukrisico's op dit vlak zijn te groot om hier geen aanvullende aandacht voor te vragen.

Tussen nu en januari 2020 zal de programmadetaillering, -prioritering en -fasering verder worden ingevuld. Hierbij zullen de diverse stakeholders (college, MT, uitvoering, medezeggenschap) worden betrokken om een optimale invulling te krijgen. Op basis hiervan zal een planbord worden opgesteld voor het hele programma, waarin steeds de specifieke projecten en activiteiten halfjaarlijks vooruit worden gepland. Dit planbord zal steeds worden geactualiseerd. De communicatie naar de raad over de voortgang van het programma zal binnen de bestaande structuur (bestuursrapportages) worden uitgevoerd

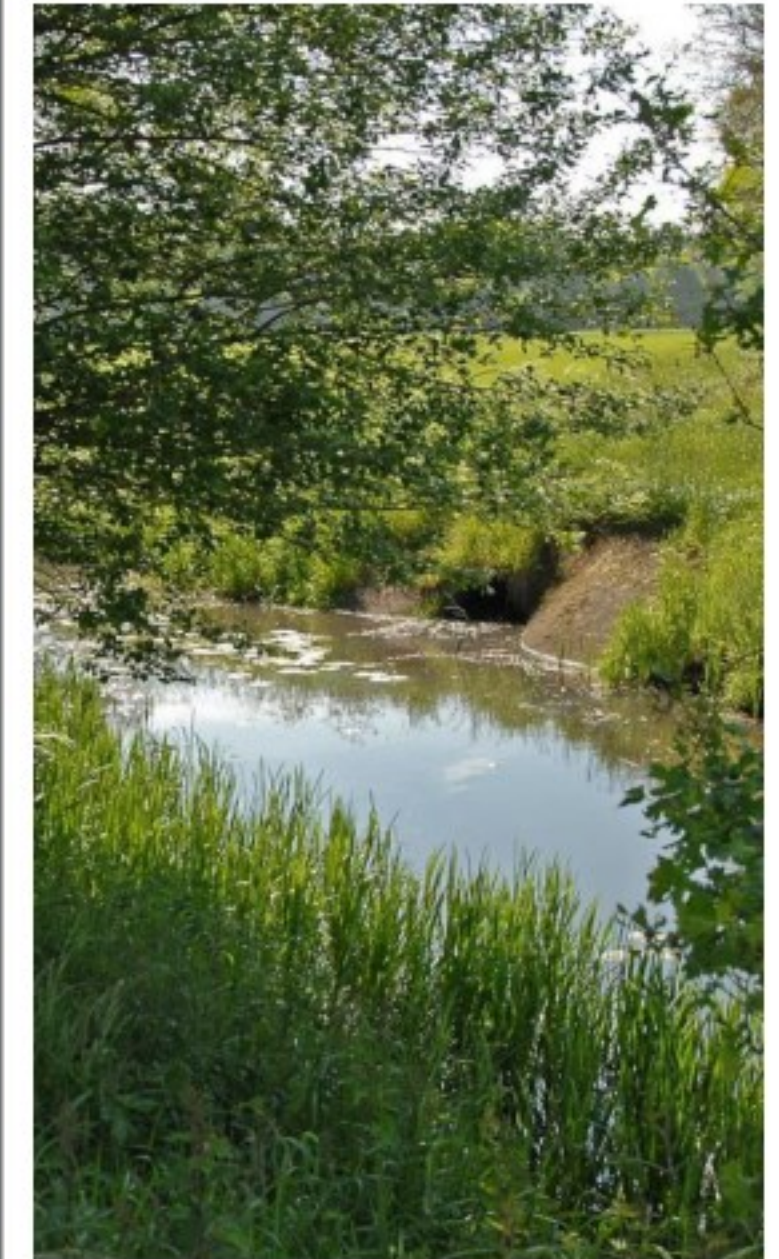
2. Agenda Biodiversiteit

Wat willen we bereiken?

Het behouden en vergroten van de soortenrijkdom in Hof van Twente is van belang voor de boeren, die er een verdienmodel uit kunnen halen; het is van belang voor de inwoners en voor recreanten die zich gelukkiger voelen in een bloemrijke omgeving en meer groen is ook belangrijk voor klimaatadaptie.

Het verlies aan biodiversiteit brengt allerlei nare gevolgen met zich mee. Gevolgen die we vandaag kunnen waarnemen zoals de eikenprocessierups of gevoeligheid voor ziektes en plagen in de agrarische sector. Het is dus hoog tijd om te werken aan het versterken van biodiversiteit en de negatieve effecten om te zetten in positieve effecten waar we van kunnen profiteren. Sterker nog, met een integrale aanpak kunnen we ervoor zorgen dat de leefomgeving in zijn geheel wordt aangepakt.

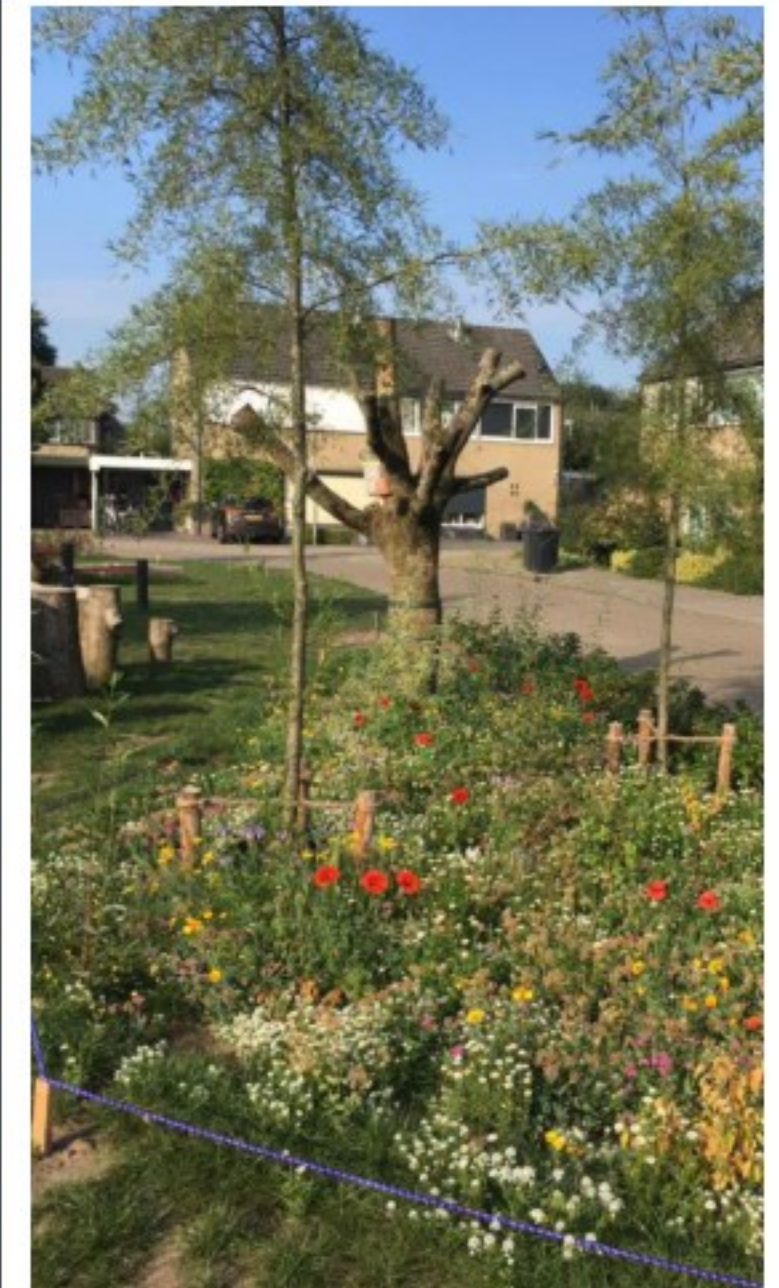
In 2020 gaan we aan de slag met een aantal samenhangende projecten en activiteiten die bijdragen aan het doel van behoud en vergroten van de soortenrijkdom in Hof van Twente. Hiervoor wordt een plan van aanpak ontwikkeld. Het programma is intern opgedeeld in de volgende aandachtsgebieden: Kernen, Bermen, Erven en Boerenland. Deze lijnen gaan in de fysieke omgeving leiden tot een samenhangend geheel dat de biodiversiteit in de gemeente versterkt.

Het programma heeft drie strategieën waarop de maatregelen zijn gebaseerd. Eerst worden inwoners uitgenodigd om mee te doen met het programma of om tot initiatieven te komen. Daarnaast worden bestaande en nieuwe initiatieven gefaciliteerd zodat er de energie van initiatiefnemers zoveel mogelijk wordt gebruikt. Ook worden private partijen en particulieren gestimuleerd om hun gronden en gebouwen in te richten en/of te beheren ten dienste van biodiversiteit.

Per aandachtsgebied is een ambitie geformuleerd en zijn er doelen gesteld. Vervolgens leidt dit tot een aantal concrete projecten. Bestaande aanpakken zoals de ervencoach, erfprojecten en het ecologisch beheren van de bermen worden gekoppeld aan nieuwe ideeën om werk met werk te maken en cofinancieringsbudget op te halen. We kiezen voor het maximaal inzetten van het budget in groen en uitvoering en minimaal in processen. We kijken op basis van de opgaven en rendement naar een passende verdeling van het budget onder de vier programmaonderdelen.

Bijvoorbeeld bij de uitvoering en communicatie gaan we werken met Welkomstkaarten, die beschikbaar zijn vanuit het programma Natuur voor elkaar. In de kaarten worden praktische tips en beschrijvingen gegeven hoe met relatief eenvoudige wijze kan worden bijgedragen aan het dichterbij brengen van de natuur. Op een mooie en eenvoudige wijze worden de te treffen maatregelen op specifieke locaties (bv. erf, schoolplein) per diersoort (bv. ringmus, boerenzwaluw, wilde bijen) gevisualiseerd. Als voorbeeld: een erf wordt 'ingekleurd' met maatregelen (bv. nestkasten, broeihopen, houtstapel schuilplekken, muurbepplanting enz.) die betreffende soorten bescherming bieden.

3. Agenda Herstructurering openbare ruimte

Wat willen we bereiken?

In de programmabegroting 2019 is besloten ingaande 2020 structureel een budget beschikbaar te stellen voor kunstwerken (€ 290.000). Dit besluit wordt herroepen. Ook worden de budgetten voor niet-cyclisch onderhoud structureel verlaagd (€ 250.000). In beide gevallen komt hier een incidenteel budget voor in de plaats.

Om deze maatregelen met behulp van een agenda voor te bereiden en de implementatie geleidelijk te laten verlopen, willen wij éénmalig € 1.150.000 reserveren vanuit de reserve Vitens. Dit budget wordt ingezet voor incidentele extra uitgaven voor niet-cyclisch onderhoud (€ 750.000, via de agenda herstructurering openbare ruimte), incidenteel onderhoud kunstwerken (€ 200.000) en speeltoestellen (€ 200.000).

De verlaging van de budgetten voor niet-cyclisch onderhoud achten wij mogelijk door met een open blik samen met de inwoners anders te kijken naar de openbare ruimte.

Ook gaan we actief op zoek naar andere financieringsmogelijkheden en naar keuzes om sommige werkzaamheden niet meer te doen. Verder gaan we onderzoeken of er andere, slimmere en duurzame onderhoudsoplossingen zijn die we kunnen toepassen. Concreet denken we bijvoorbeeld aan het meer integreren van producten en deels ontschotten van budgetten. We gaan middelen zo efficiënt mogelijk inzetten.

Het resultaat wordt een gedragen visie of plan voor de openbare ruimte die inspireert en zorgt voor een betere aansluiting van de openbare ruimte op de mens! Om dit te bereiken ligt er in januari 2020 een Plan van Aanpak agenda herstructurering openbare ruimte.

PROGRAMMA 1: BURGER EN BESTUUR

Wat willen we bereiken?

Hof van Twente werkt op verschillende manieren samen met andere gemeenten. Dat kan gaan om bedrijfsvoering of uitvoering, maar ook inhoudelijke samenwerking op het gebied van beleidsvoorbereiding of strategie. We gaan uit van onze eigen kracht, maar staan open voor kansen om via samenwerking de kwaliteit van de dienstverlening te vergroten en kwetsbaarheid te verkleinen en de kosten te verlagen.

Vanuit een heldere communicatievisie met inzet van nieuwe communicatiekanalen werkt de gemeente samen met onze inwoners/ ondernemers aan een fijne woon- en leefomgeving.

Daar waar mogelijk bieden wij onze dienstverlening digitaal aan, maar waar noodzakelijk nemen we de tijd voor een persoonlijk adviesgesprek. De ontwikkeling van de digitale dienstverlening de afgelopen jaren geeft ons de ruimte om persoonlijke aandacht te geven daar waar dat nodig is.

Per 2021 moeten we voldoen aan de Omgevingswet. Dat betekent minder en overzichtelijker regels, meer ruimte voor initiatieven, lokaal maatwerk en vertrouwen. We bereiden ons daar organisatiebreed op voor.

Kaderstelling:

- [Communicatievisie 2018](#)
- [Visie 2018-2022 'Samen doen'](#)
- [Agenda voor Twente \(2018-2022\)](#)
- [P10](#)
- [Regiodeals](#)

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp

Resultaten 2020

1.1 Samenwerking

1.1.1 P10

Er wordt verder vorm en inhoud gegeven aan de deelname van Hof van Twente in de P10, [het samenwerkingsverband van plattelandsgemeenten](#). Wethouder Harry Scholten is lid van het Dagelijks Bestuur met de portefeuille Maatwerk Platteland. Daarbij bestaat er specifieke aandacht voor:

- Herverdeling gemeentefonds
- Omgevingswet
- Sanering Asbestdaken

Burgemeester Nauta is lid van het Algemeen Bestuur van de P10 en is lid van de Commissie Europa. Dit mede in verband met haar lidmaatschap van de VNG-commissie 'Europa en Internationaal' en – in Europees verband – van de commissie NAT (Natuurlijke hulpbronnen, met name Plattelandsontwikkeling). Door deze bestuurlijke inspanning kunnen de standpunten van onze gemeente ingebracht worden, waardoor eventueel ook financiering geregeld kan worden voor bepaalde onderwerpen.

1.1.2 Agenda voor Twente

We werken in regionaal verband verder aan de projecten van de Agenda voor Twente. Deze worden samengevoegd met de Regio Deal, de rijksbijdrage van € 30 miljoen die eind 2019 vrij zal komen. Dat gebeurt aan de hand van de vier vastgestelde actielijnen (Techniek als motor, Arbeidsmarkt & talent, Bereikbaarheid & vestigingsklimaat, Circulaire economie & duurzaamheid). De uitvoering van de 11 projecten in de RegioDeal krijgt in 2020 prioriteit.

In 2020 verwachten wij met name concrete resultaten voor de projecten Twents Fonds voor Vakmanschap (1.000 trajecten per jaar voor bij- en omscholing in Twente), Huis voor logistiek (werkzoekenden begeleiden naar werk in de logistiek), Mineral Valley Twente (proeftuinen en samenwerkingsverbanden opzetten voor vruchtbare bodem en circulaire economie) en Creatieve Broedplaatsen (aantal creatieve broedplaatsen opzetten waar toptalent zich kan ontwikkelen in de sectoren Game en Vermaak). Uitgebreide info over de actielijnen en 11 projecten is te vinden op https://one-twente.nl/website/wp-content/uploads/Regio-Deal-Twente_April-2019.pdf

1.1.3 Organisatie Regio Twente

De afgelopen anderhalf jaar is een discussie ontstaan over de bedrijfsvoering en het bestaansrecht van de Regio Twente. Uitgangspunt van het plan dat er nu ligt, is dat de Regio zich vooral gaat bezig houden met de sociaal economische agenda (denk aan de Agenda voor Twente en de Regiodeal). De andere taken worden losgeknipt (GGD) of losgelaten, zo is de gedachte. De nieuwe algemeen directeur van de Regio Twente krijgt de opdracht dit alles uit te werken, met als doelstelling de bestuurlijke drukte te verminderen.

1.2 Communicatie

1.2.1 Toegankelijkheid

In 2020 willen we de gemeentelijke informatie voor de burger toegankelijker maken (wettelijke verplichting). Daarvoor zijn technische aanpassingen van de website nodig. Tevens maken we het taalgebruik op de website, maar ook in brieven, duidelijker voor inwoners en ondernemers.

1.2.2 Samenwerken

In 2019 hebben we een interactief samenwerkingsplatform ontwikkeld, waarmee we in eerste instantie intern aan de slag zijn gegaan. In 2020 willen we dit verder ontwikkelen en ook met inwoners en bedrijven op deze wijze, digitaal en interactief samenwerken.

1.3 Dienstverlening

1.3.1 Agenda digitalisering

Voor meer informatie over wat we gaan doen in 2020 op het gebied van digitalisering verwijzen we naar de Agenda's inzet Vitens.

1.3.2 E-dienstverlening

In 2020 gaan wij verder met het uitbreiden van de elektronische dienstverlening, bijvoorbeeld het digitaal aanvragen van 'huwelijk en partnerschap' en digitaliseren van 'Maatwerk vervoer 75 +'.

1.3.3 Onderzoek bereikbaarheid/openingstijden

We gaan onderzoeken of de huidige openingstijden van het gemeentehuis nog aansluiten bij de behoefte van de inwoners en de hoeveelheid aanvragen die aan de balie afgehandeld worden. Ook de E-dienstverlening is hierbij van invloed.

1.4 Omgevingswet

1.4.1 Eenvoudiger én inzichtelijker

De Omgevingswet maakt de ontwikkelingen in en het beheer van de fysieke leefomgeving eenvoudiger. De wet gaat uit van vertrouwen en biedt meer ruimte voor initiatieven. In lijn hiermee is het goed dat Hof van Twente zich al heeft uitgesproken een gemeente te willen zijn waarin de ontwikkeling en het beheer van de leefomgeving *in samenwerking* wordt vormgegeven.

1.4.2 Programma Omgevingswet

Om de organisatie goed voor te bereiden op de komst van de Omgevingswet is hiervoor in 2019 een *programma* gestart. We hebben gekozen voor een programmatische aanpak, omdat de opgave die er ligt de hele organisatie “raakt”. Vanuit het programma werken we in 2020 in drie deelsporen aan de opgaven die de wet van ons vraagt:

1. *Wet*: hiermee wordt bedoeld op de inhoud. Het gaat hierbij om de invoering van de wettelijke instrumenten, denk aan het werken met één Omgevingsvergunning en een Omgevingsplan (de “vervanger” van het bestemmingsplan).
2. *Omgevingsgericht werken*: hiermee wordt het werken “in de geest van de Omgevingswet” bedoeld. Hieronder vallen o.a. nieuwe werkprocessen, integraal werken en rollen raad / college / ambtelijke organisatie.
3. *Digitaal stelsel*: er komt een landelijk digitaal stelsel Omgevingswet (DSO). De gemeentelijke systemen (o.a. voor Vergunningen, Toezicht en handhaving, Ruimtelijke ontwikkeling en Openbare ruimte) moeten hier tijdig en goed op worden aangesloten.

1.4.3 Ambitiedocument

In 2019 is een raadsvoorbereidingsgroep Omgevingswet gevormd. De raads werkgroep wil toewerken naar een ambitiedocument. In het 4^e kwartaal van 2019 vindt er een thema-avond Omgevingswet plaats met de raad. Daar gaan we onder leiding van de VNG spreken over de ambitiebepaling, rollen en dilemma’s. In 2020 wordt vanuit de raads werkgroep en in overleg met de programmagroep, aan een ambitiedocument gewerkt.

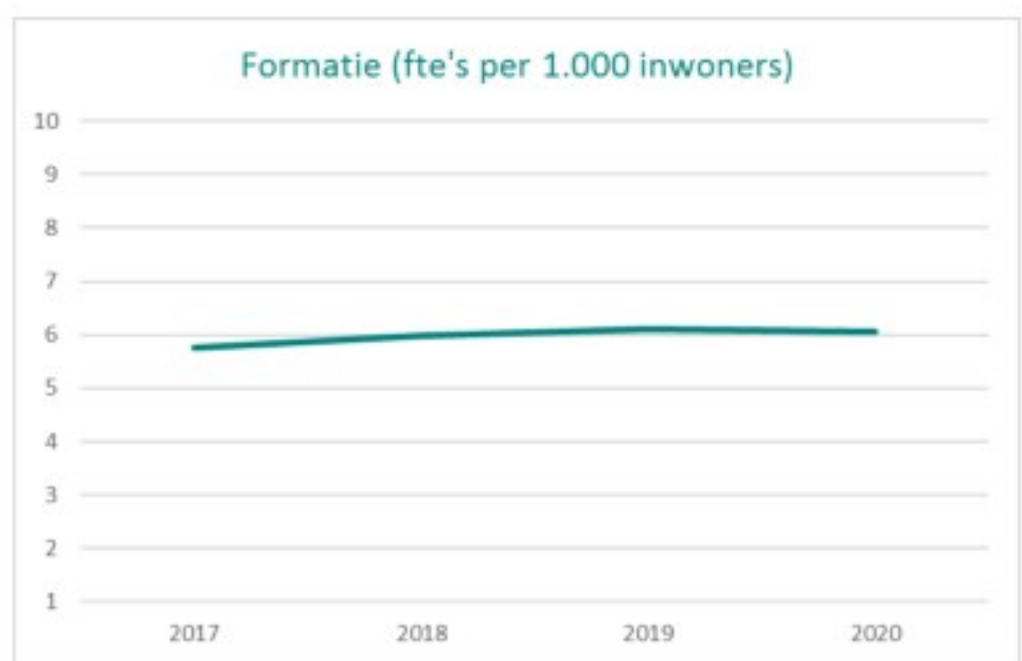
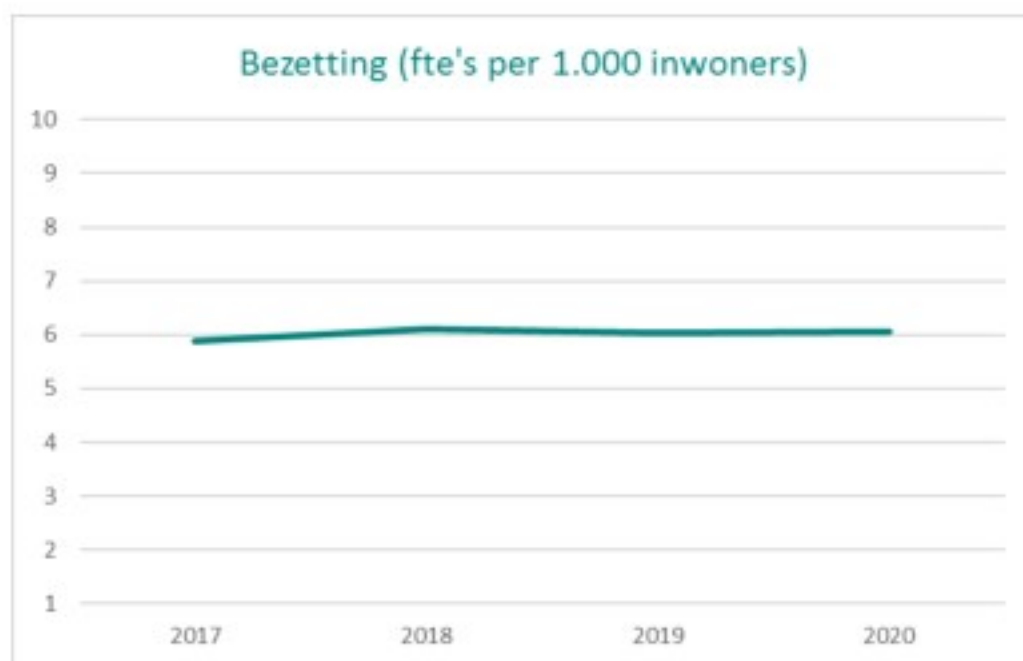
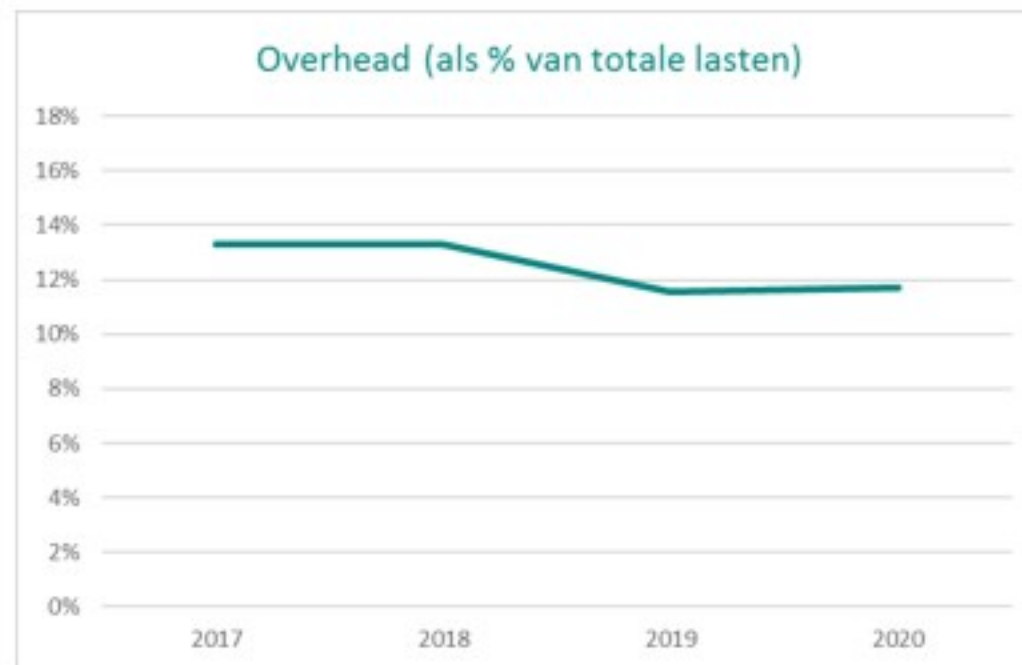
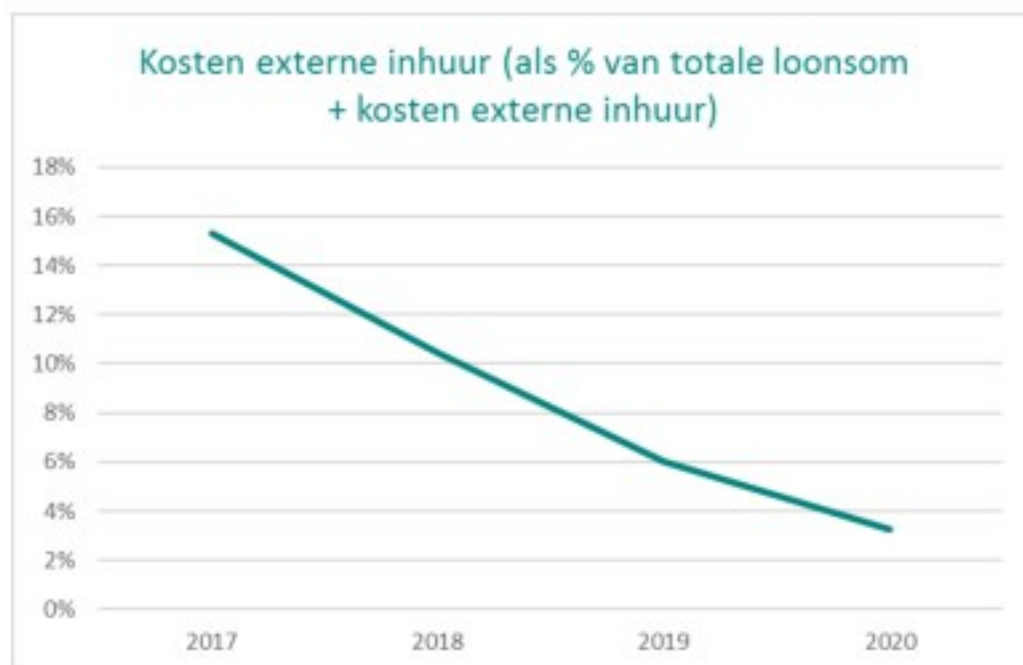
Reguliere Taken

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
IBT	In het kader van interbestuurlijk toezicht (IBT) houdt de Provincie Overijssel toezicht op vijf beleidsdomeinen bij gemeenten: Wabo, Wro, financiën, huisvesting statushouders en het archief. We streven ernaar om in 2020 wederom een groen totaalbeeld te behalen.
Bedrijfsvoering	Binnen de afdeling bedrijfsvoering worden uiteenlopende interne/ facilitaire taken uitgevoerd. Deze variëren van personeel, financiën, communicatie tot juridisch en inkoop. Zie hiervoor paragraaf 5 Bedrijfsvoering.
Publiekszaken	Binnen de afdeling publiekszaken zijn alle eerstelijns vormen van dienstverlening ondergebracht. Zie ook hiervoor paragraaf 5 Bedrijfsvoering.

Hoe meten we dat?

Voor detailinformatie over de onderstaande beleidsindicatoren verwijzen we naar paragraaf 5: bedrijfsvoering.

Beleidsindicatoren

Wat gaat dit kosten?

Bedragen x € 1.000

1 Burger en bestuur	Rek.2017	Rek.2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bestuur	1.330	1.801	1.922	1.917	1.919	1.920	1.643
Burgerzaken	852	846	968	862	903	905	906
Treasury	-2.280	-2.267	-2.361	-894	-894	-886	-891
Overige baten en lasten	-	-	4	31	155	137	146
OZB woningen	349	287	356	243	244	245	246
OZB niet-woningen	88	81	75	84	84	84	85
Belastingen overig	57	41	46	46	46	46	46
Economische promotie	15	9	13	14	14	14	14
Wonen en bouwen	114	80	139	142	139	143	139
Totaal lasten	525	878	1.162	2.445	2.610	2.610	2.334
Bestuur	146	72	75	75	75	75	75
Burgerzaken	680	607	660	656	663	663	663
Treasury	-2.349	-2.361	-2.274	-899	-867	-830	-796
Overige baten en lasten	40	66	-	-	-	-	-
OZB woningen	87	79	53	53	53	53	53
OZB niet-woningen	-	-	-	-	-	-	-
Belastingen overig	4	29	-	-	-	-	-
Economische promotie	1	2	1	1	1	1	1
Wonen en bouwen	7	2	3	3	3	3	3
Totaal baten	-1.384	-1.503	-1.483	-111	-71	-34	-0
Saldo van baten en lasten	-1.909	-2.381	-2.645	-2.556	-2.682	-2.645	-2.334
Mutaties reserves	-	310	1.576	264	264	264	-
Resultaat na bestemming	-1.909	-2.071	-1.069	-2.292	-2.418	-2.381	-2.334

PROGRAMMA 2: Veiligheid en regels

Visie wat willen we bereiken?

Ons uitgangspunt is dat wij een veilige en leefbare gemeente zijn waar inwoners, ondernemers en bezoekers zich veilig voelen. De aanpak van ondermijnende criminaliteit en high impact crimes zoals woninginbraken staan hoog op de agenda. Een effectieve aanpak van onder andere huiselijk geweld, kindermishandeling, jeugdoverlast, personen met verward gedrag en de aanpak van zorgfraude is alleen mogelijk door goede samenwerking binnen en buiten het gemeentehuis. De verbinding tussen het veiligheids- en sociaal domein blijft dan ook een pijler. Om de fysieke leefomgeving optimaal te beschermen en duurzaam te benutten, willen wij het volgende bereiken:

- Voor inwoners en ondernemers zijn we een deskundige gesprekspartner die zoekt naar mogelijkheden en die ondernemers, binnen de regels, ruimte en kansen biedt. We zijn duidelijk over wat kan, waar nodig treden we op en werken proactief aan een duurzame ontwikkeling;
- Wij staan voor goede uitvoeringskwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving om door een goede belangenafweging de kwaliteit in onze leefomgeving te verbeteren.
- Ketenpartners ervaren ons als een betrouwbare en rolvaste partner, die transparant werkt, hoge kwaliteit biedt en vanuit een open overlegcultuur samenhang brengt in tal van regels en maatregelen.
- Binnen het veiligheidsdomein werken we met onze Veiligheidsregio Twente en de Politie in Twente samen aan een veilig Twente in één crisisorganisatie. Met een integrale aanpak van ondermijnende criminaliteit staan we voor een weerbare gemeentelijke organisatie.

Kaderstelling

- [Plan van aanpak ondermijnende criminaliteit en veiligheid 2019-2020](#)
- [VTH beleid Hof van Twente](#)
- [Welstandsnota](#)
- [Algemene plaatselijke verordening Hof van Twente 2019](#)
- [Richtlijn Bouw- en Sloopveiligheid](#)
- [Integraal Veiligheidsbeleid 2017-2021](#)

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp

Resultaten 2020

2.1 Alcohol- en middelengebruik onder jongeren bij evenementen

2.1.1 Evenementencontroles

In 2020 worden de grotere, zogenaamde b- en c-evenementen binnen de gemeente Hof van Twente bezocht en gecontroleerd ten aanzien van alcohol- en middelengebruik onder jongeren.

2.1.2 Reguliere alcoholcontroles

In 2019 hebben we ons Drank- en horecaverunningenbestand geactualiseerd. In 2020 gaan we planmatig een deel van de horecalokaliteiten bezoeken.

2.1.3. Evenementenbeleid

Het evenementenbeleid wordt niet alleen herzien op het terrein van alcoholmisbruik, maar ook op het terrein van veiligheid en leefbaarheid. Het doel is een integrale aanpak van matiging alcohol- en middelengebruik.

2.2 Ondernijning

Het Damoclesbeleid (bevoegdheid burgemeester om een pand te sluiten in verband met drugshandel) en het BIBOB-beleid van de gemeente Hof van Twente worden in 2020 herzien. Daarnaast worden in 2020 meerdere interdisciplinaire controles uitgevoerd met andere handhavingpartners (Gustos- en Lsi-controles). Verder wordt extra handhavingcapaciteit ingezet voor de aanpak van ondernijnde criminaliteit.

2.3 Integrale veiligheid en bevolkingszorg

Wij voeren binnen veiligheidsdomein taken uit op het gebied van crisisbeheersing, openbare orde, aanpak van ondernijnde criminaliteit en integrale veiligheid o.a.

in verbinding tot zorg. Deze taken variëren van de coördinatie voorbereidingen op crisisbeheersing, het adviseren van de burgemeester als lokale en regionale bestuurder en de verbindende schakel tussen gemeente, bestuur en Politie en Veiligheidsregio Twente.

2.3. Kwaliteit dienstverlening

Vanaf 2017 hebben wij jaarlijks de kwaliteit van het proces van vergunningverlening onderzocht, waarna uitvoering is gegeven aan de conclusies en verbeterpunten. De tevredenheid van onze inwoners is de laatste jaren toegenomen en we streven naar een nog betere waardering. Daarvoor gaan we opnieuw een onderzoek doen, om te meten of inwoners, ondernemers en adviseurs verbeteringen waarnemen.

2.4 Wet kwaliteitsborging

Om goed voorbereid te zijn op de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) die – zoals nu gepland – op 1 januari 2021 in werking treedt, gaan we in 2020 pilots uitvoeren. De Wkb houdt kortgezegd in dat de bouwtoetsing en het bouwtoezicht van het Bouwbesluit wordt overgedragen aan marktpartijen (private kwaliteitsborger). In dit verband zal de legesverordening in 2020 worden aangepast aan de nieuwe manier van werken die de Wkb met zich meebrengt.

2.5 Richtlijn bouw- en sloopveiligheid

We bouwen en slopen steeds vaker in een drukke en complexe omgeving. Het is een uitdaging dit op een veilige en verantwoorde wijze te doen. Het college van Hof van Twente heeft zich daarom geconformeerd aan de landelijke Richtlijn Bouw- en sloopveiligheid. Deze richtlijn kent een Risicomatrix waarmee de risico's van het bouw- of sloopproject op de omgeving kunnen worden gewogen. Daarnaast biedt de richtlijn een afwegingskader voor het bevoegd gezag, om samen met de opdrachtgever, ontwerper en uitvoerende partijen te komen tot een verantwoorde uitvoering van een project. Toetsing en toezicht op een veilige omgeving maken onderdeel uit van de beoordeling van een aanvraag om

omgevingsvergunning of sloopmelding. Het gevolg hiervan is dat er extra werkzaamheden uitgevoerd moeten worden. In 2020 wordt de richtlijn gehanteerd.

2.6 Powerbrowser

Vanaf 2020 werken we met een nieuw softwaresysteem voor vergunningverlening, toezicht en handhaving. Voordeel van dit programma is onder andere dat het gekoppeld kan worden met www.officielebekendmakingen.nl. Aanvragen en vergunningen worden hierop automatisch gepubliceerd, zodat iedereen daar kennis van kan nemen.

2.7 Programma aanpak stikstof

Door de uitspraak van de Raad van State van 29 mei 2019 mag het Programma Aanpak Stikstof (PAS) niet meer als basis gebruikt worden voor het verlenen van toestemmingen voor het uitvoeren van activiteiten. Dit betekent dat de gemeente geen vergunning meer mag verlenen voor stikstofverhogende agrarische of bouwactiviteiten bij natuurgebieden als de waarde van de compensatiemaatregelen niet vooraf vastligt. Hierdoor zijn de behandeling van verschillende aanvragen opgeschort totdat duidelijk is hoe het terugdringen van stikstofdepositie recht kan doen aan de natuurdoelstellingen en hoe dit in de praktijk uitvoerbaar is. Als de nieuwe regels bekend zijn, zullen wij daarop anticiperen.

Reguliere Taken

Onderwerp

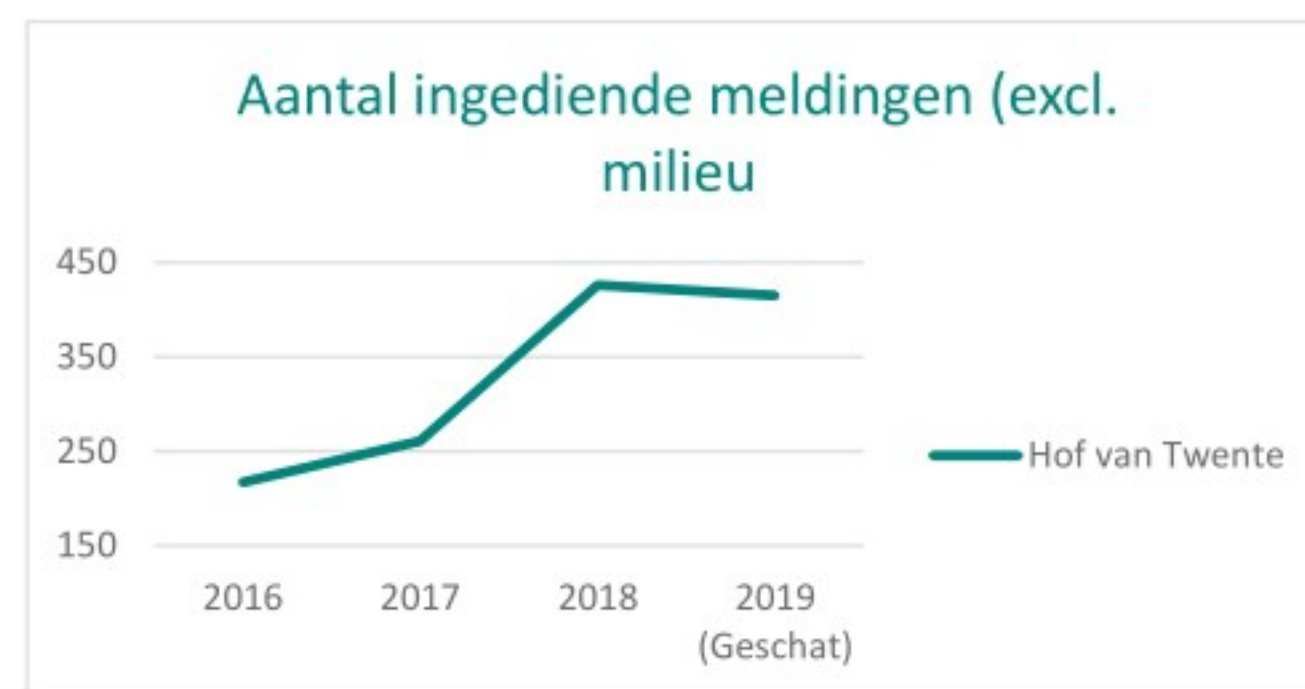
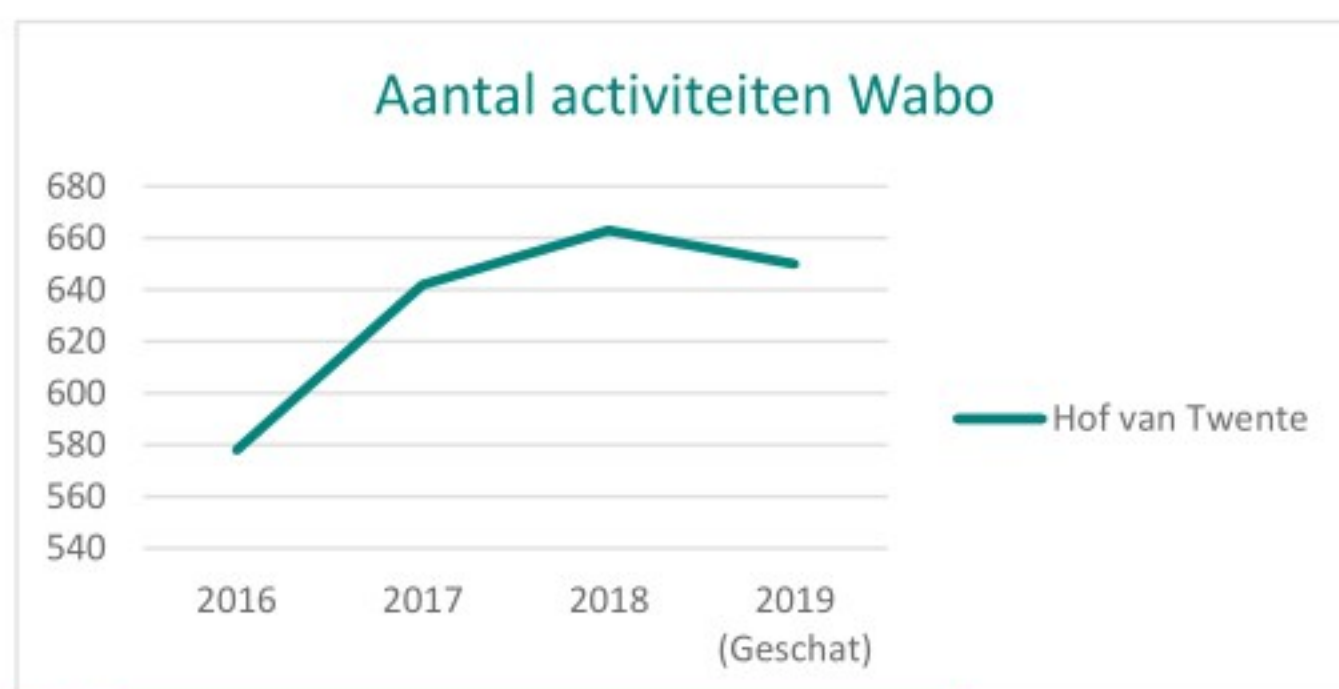
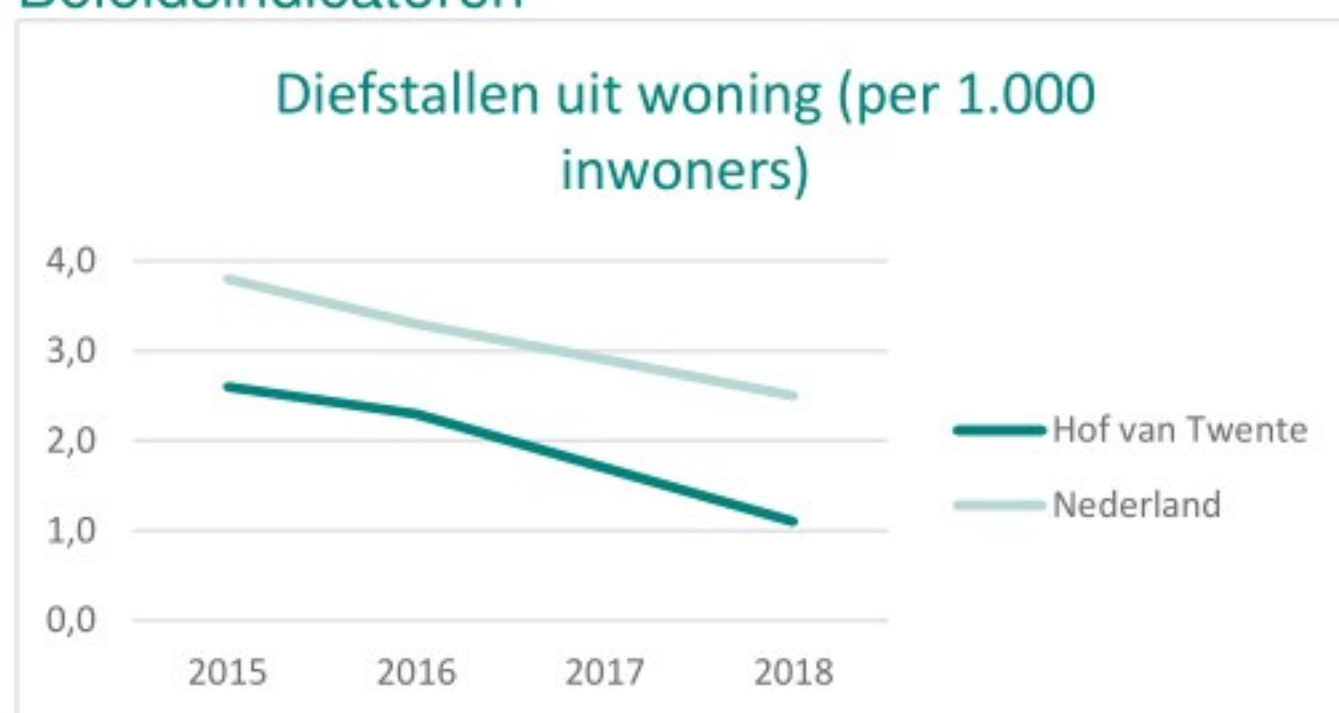
Toelichting reguliere taken

Vergunningverlening	De gemeente verleent Omgevingsgunningen voor verschillende activiteiten zoals voor bouw, sloop, kap, inrit of monument. Bij meervoudige aanvragen met een milieucomponent vragen wij advies van de Omgevingsdienst Twente. Daarnaast worden vergunningen verleend op basis van de Algemene Plaatselijke Verordening, de Drank- en Horecawet en bijzondere wetten.
Toezicht	Wij houden in 2020 toezicht op de uitvoering van verleende vergunningen en rechtstreeks geldende regels volgens het vastgestelde VTH beleid en de prioriteiten die in het jaarlijks VTH takenuitvoeringsprogramma zijn aangegeven.
Omgevingsdienst Twente	In 2019 is de Omgevingsdienst Twente (ODT) opgericht. De ODT heeft in 2019 voor het eerst milieutaken voor de Twentse gemeenten uitgevoerd. In 2020 blijven wij de kwaliteit van de dienstverlening aan inwoners en ondernemers monitoren en verbeteren in de rol van accounthouder. We zullen de processen zorgvuldig monitoren en bijstellen waar nodig. Een en ander op basis van de geldende dienstverleningsovereenkomst.
VTH Beleid	In 2019 is op lokaal en regionaal niveau VTH beleid vastgesteld. Door de regionale afstemming van het beleid voeren wij de VTH taken steeds meer op een gelijke wijze uit als de andere Twentse gemeenten. Dit vergt een goede monitoring en afstemming met de andere gemeenten.
Regionale en lokale VTH takenuitvoeringsprogramma	Jaarlijks wordt het VTH Takenuitvoeringsprogramma opgesteld. Het regionale uitvoeringsprogramma wordt in overleg met de ODT samengesteld. De naleving en uitvoering van beide programma's wordt gemonitord en bijgesteld waar nodig. Interbestuurlijk toezicht van de provincie Overijssel ziet hierop toe.

Hoe meten we dat?

In de onderstaande grafieken is te zien dat er een daling wordt verwacht in het aantal omgevingsvergunningen, activiteiten en meldingen. Deze daling komt overeen met de landelijke verwachte daling en wordt veroorzaakt door o.a. te hoge bouwkosten. Daarbij spelen ook de onzekerheden rondom het Programma Aanpak Stikstof (PAS) en het vervallen van de verplichting tot het verwijderen van asbestdaken een rol. De daling van het aantal activiteiten en omgevingsvergunningen draagt het risico met zich mee dat de legesinkomsten afnemen. Dit risico is meegenomen in het weerstandsvermogen.

Beleidsindicatoren

Wat gaat dit kosten?

Bedragen x € 1.000

2 Veiligheid en regels	Rek.2017	Rek.2018	2019	2020	2021	2022	2023
Crisisbeheersing en brandweer	2.561	2.468	2.522	2.637	2.638	2.638	2.638
Openbare orde en veiligheid	427	458	1.129	577	530	531	533
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	65	61	61	31	31	31	31
Milieubeheer	491	511	1.120	1.016	1.005	969	967
Wonen en bouwen	718	913	1.027	981	987	990	994
Totaal lasten	4.262	4.411	5.858	5.242	5.189	5.160	5.162
Crisisbeheersing en brandweer	7	1	3	3	3	3	3
Openbare orde en veiligheid	47	45	45	47	47	47	47
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	9	12	10	11	11	11	11
Milieubeheer	5	-	-	-	-	-	-
Wonen en bouwen	1.064	1.127	820	845	845	845	845
Totaal baten	1.132	1.185	878	905	905	905	905
Saldo van baten en lasten	-3.130	-3.226	-4.981	-4.337	-4.284	-4.255	-4.257
Mutaties reserves	-	-	-	-	-	-	-
Resultaat na bestemming	-3.130	-3.226	-4.981	-4.337	-4.284	-4.255	-4.257

PROGRAMMA 3: Wonen en werken

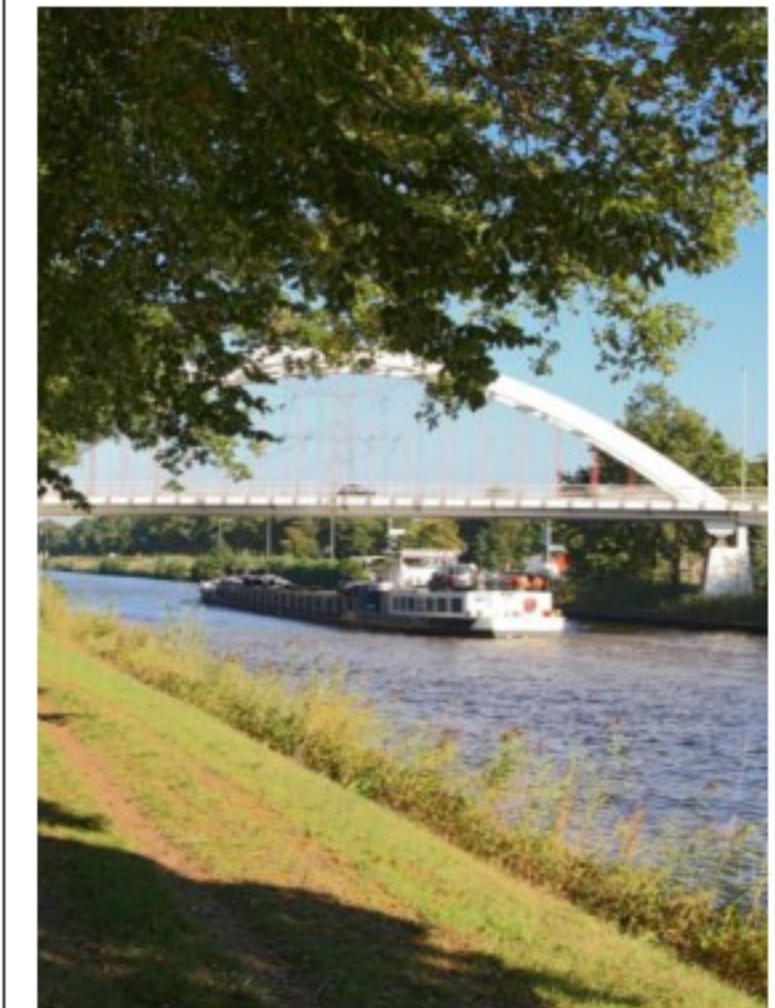
Wat willen we bereiken?

Hof van Twente zet zich in voor een fijne omgeving waarin iedereen kan wonen, werken, ondernemen en recreëren. Een omgeving waarin ruimte is voor ontwikkeling die past bij het karakter van de gemeente, de inwoners en de gebruikers van het gebied.

Op het gebied van wonen zijn er voldoende woningen van verschillende prijsklassen, in koop en huur. We stimuleren de verduurzaming van woningen om zo de woonkwaliteit te verbeteren. Daarnaast is passende uitbreiding van het aantal woningen aan de orde, zowel in nieuwbouw als in omzetting van bestaande gebouwen.

Samen met ondernemers benutten we kansen om onze centra aantrekkelijk te houden. Op bedrijventerreinen streven we naar een passende balans tussen vraag en aanbod van de beschikbare ruimte.

Biodiversiteit en duurzaamheid zijn programma's waarbinnen grote doelstellingen worden vertaald naar concrete acties op lokaal niveau.

Kaderstelling:

- [Grond voor gebruik](#)
- [Structuurvisie landelijk gebied](#)
- [Sociale Economische Visie](#)
- [Woonagenda](#)
- [Woonprogramma](#)
- [Bestemmingsplannen](#)

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp

Resultaten 2020

3.1 Ruimtelijke ontwikkeling

3.1.1 Programma Omgevingswet

Het programma is gestart met drie pijlers: de wet, omgevingsgericht werken, digitaal stelsel. Doel van het programma is om de organisatie voor te bereiden op de inwerkingtreding van de omgevingswet in 2021.

Voor meer informatie zie Programma 1.4.

3.1.2 Kwaliteitsimpuls en veegplan

Het Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving (KGO-beleid) wordt dit jaar geëvalueerd en geactualiseerd. Na het succes van het eerste en tweede veegplan wordt in 2020 een derde veegplan opgesteld. Hiermee kunnen initiatiefnemers op een relatief goedkope en eenvoudige wijze een aanpassing krijgen van de planologische mogelijkheden in het buitengebied.

3.1.3 Spoorpark

De mogelijkheden van de ontwikkeling van het Spoorpark hangen samen met de realisatie van de supermarkt aan de Van Kollaan. Het bestemmingsplan voor verplaatsing van de supermarkt is in procedure. Na realisatie van de supermarkt ontstaat ruimte voor herinrichting van het Spoorpark. We onderzoeken ook waar er andere mogelijkheden zijn om een kwaliteitsimpuls te bereiken in het gebied.

3.2 Plattelandsontwikkeling

3.2.1 Mineral Valley Twente, Groene Kennispoort, Groene metropool en Leader

In 2020 zetten we de samenwerking in de regio voort om zo de mogelijkheden in het landelijke gebied te versterken. Het accent ligt op het concreet uitvoeren van projecten. Er worden in onze gemeente verschillende pilots uitgevoerd, gelet op het karakter en de kwaliteiten van onze gemeente. Voorbeelden zijn verkenning van de mogelijkheden en regelgeving rond bokashikuilen en experimentele circulaire landbouw met vrijstelling van landelijke regelgeving.

Leader is een Europees programma waarin het gaat om de ontwikkeling van het platteland en het werken 'van onderop'. Voor de uitvoering van passende projecten wordt gezamenlijke financiële inzet gepleegd en dragen wij bij in de vorm van cofinanciering. Het soort projecten dat speelt binnen onze gemeente heeft betrekking op het versterken van recreatie en plattelandstoerisme, lokale duurzame energieproductie, versterken regionale Agro en Food keten, realiseren van lokale ontmoetings- speelplekken.

3.2.2 Plattelandsontwikkeling

We voeren diverse projecten uit die bijdragen aan de ontwikkeling van de agrarische sector en versterking van de leefbaarheid en sociale kwaliteit. Bij de ontwikkeling van de agrarische sector ligt de nadruk op het werken aan kringlooplandbouw, versterken van regionale ketens, vrijwillige kavelruil en agrarische jongeren.

3.3 Biodiversiteit

3.3.1 Agenda biodiversiteit

Voor meer informatie over wat we gaan doen in 2020 op het gebied van biodiversiteit verwijzen we naar de Agenda's inzet Vitens.

3.4 Wonen

3.4.1 Woonlocaties

Er is een grote vraag naar woningen. Daarom starten we in 2020 een proces om te komen tot de ontwikkeling van binnenstedelijke locaties in Delden, Markelo, Hengevelde en Bentelo. In Goor zetten we in op transformatie van gebouwen en gebieden. Flexibiliteit is belangrijk bij de nieuwbouwplannen: er is ruimte voor verschillende doelgroepen en er is ruimte om plannen eenvoudig aan te passen aan de vraag van morgen.

3.5 Werken (SEV)

3.5.1 Bedrijventerreinen, havens en centra

We willen ondernemers binnen de gemeente optimaal faciliteren. Daarom zetten we in op mogelijkheden voor uitbreiding, verplaatsing en vestiging. Samen met het Ondernemersfonds worden projecten uitgevoerd ter versterking van de centrumgebieden. We onderzoeken weer of het mogelijk is om in Goor een Bedrijfsinvesteringszone in te stellen (BIZ).

3.5.2 Werkgelegenheid

Doelstelling is dat in 2020 de werkgelegenheid toeneemt en de gemeente een plek krijgt in de top 3 van Twente met het laagste werkloosheidscijfer. Dit wordt bereikt door aandacht te schenken aan lokaal maatwerk en actieve contacten tussen werkgevers en werkconsulenten.

3.5.3 Vrijtijdseconomie

We willen een fijn, duurzaam toeristisch klimaat. De toerist wordt ontvangen met onze kernwaarden: groen, actief en betrokken. De toerist moet voldoende mogelijkheden hebben om langere tijd te blijven. En de ondernemer moet goed kunnen ondernemen. De gemeente biedt hierin een ondersteunende rol. Concreet willen we een toename bereiken van het aantal overnachtingen binnen de gemeente. We streven naar 382.000 overnachtingen per jaar. Door

de transformatie naar hoogwaardige parken worden meer doelgroepen toeristen bediend. Nadrukkelijk is er aandacht voor het promoten en versterken van het buitengebied.

3.6 Energieneutraal

3.6.1 Programma energieneutrale gemeente

De Routekaart zoals opgesteld in 2015 krijgt een update, waarin ambitie vertaald wordt naar praktische acties. Juist door de inzet op projecten gaan we stappen zetten. Voorlichter, aanjager en ondersteuner bij processen zijn rollen die aansluiten bij de voorgestelde koers in de Routekaart. Samenwerking in groter verband is mogelijk waar dit bijdraagt aan de doelstelling en aansluit bij lokale waarden.

3.6.2 Projecten

Binnen het programma Duurzaamheid steunen we lokale projecten die passen bij de omgeving en mentaliteit. Binnen projecten werken we op verschillende niveaus samen. De initiatiefnemer heeft eigenaarschap en houdt de regie over het proces, zoals bij het initiatief Wind voor Buren. Met het project Hofpower stimuleren we de bewustwording bij schooljeugd.

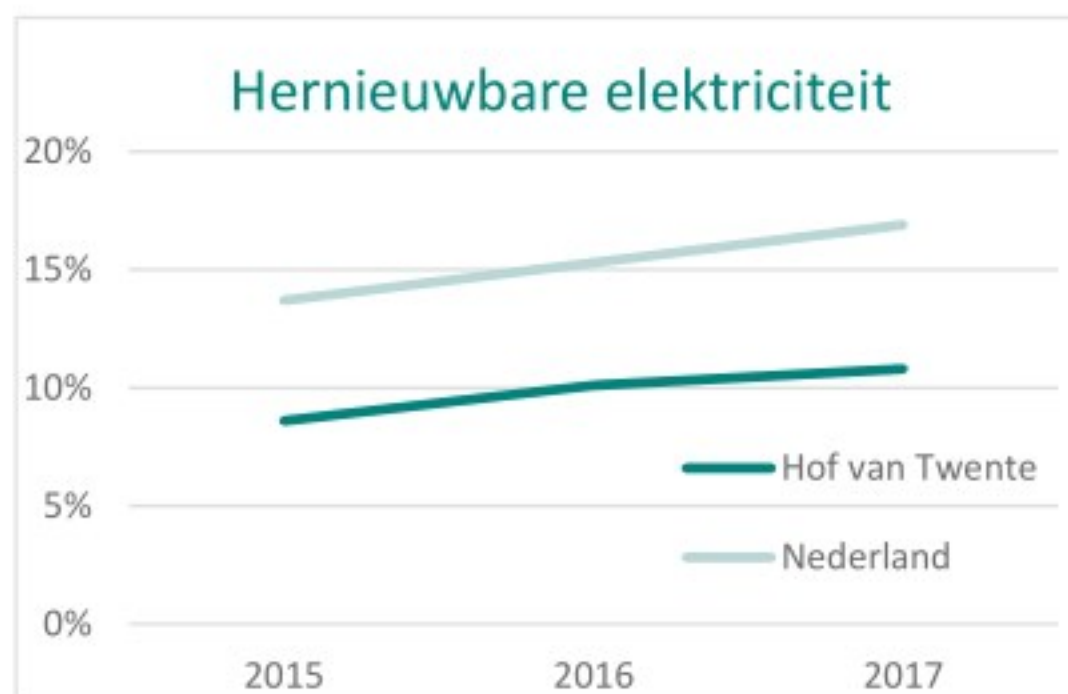
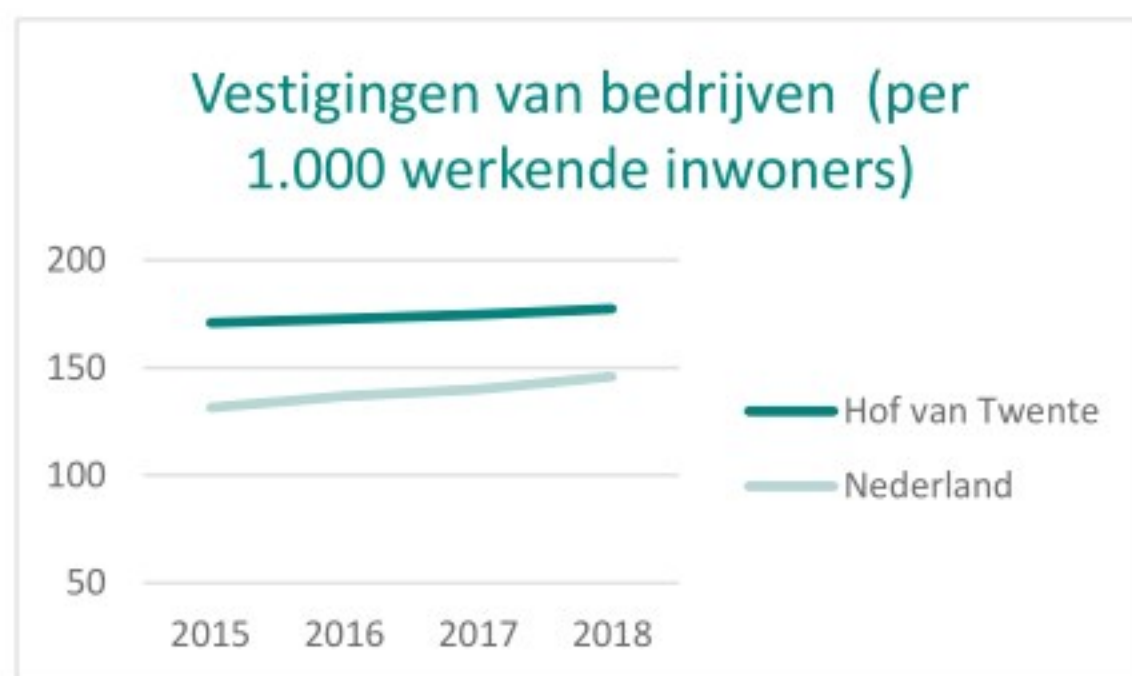
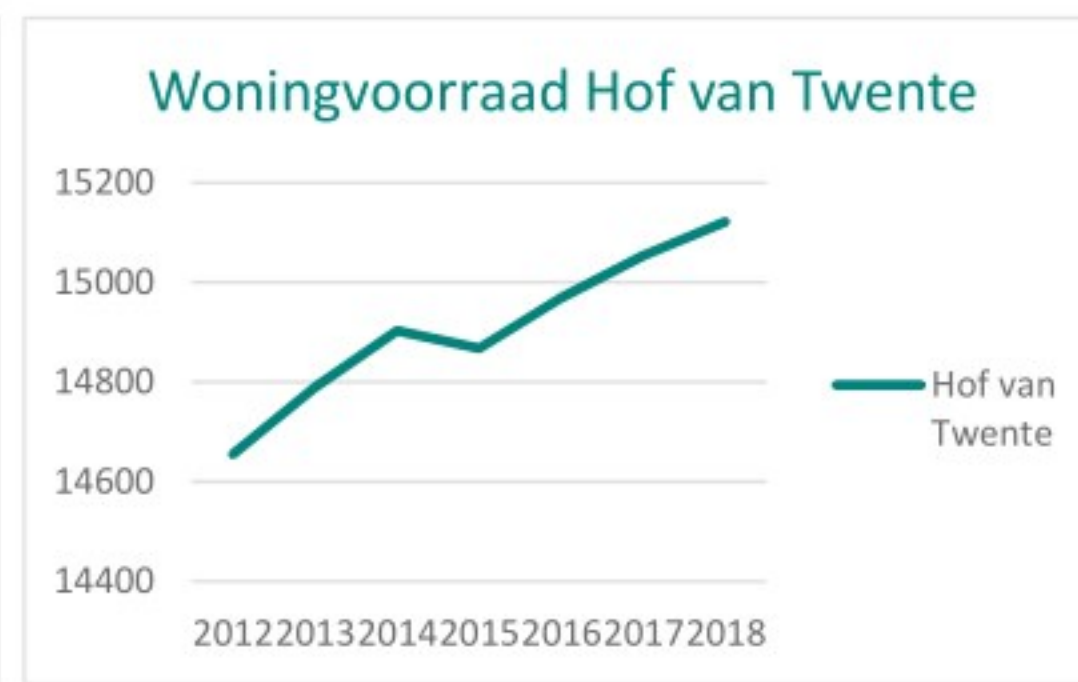
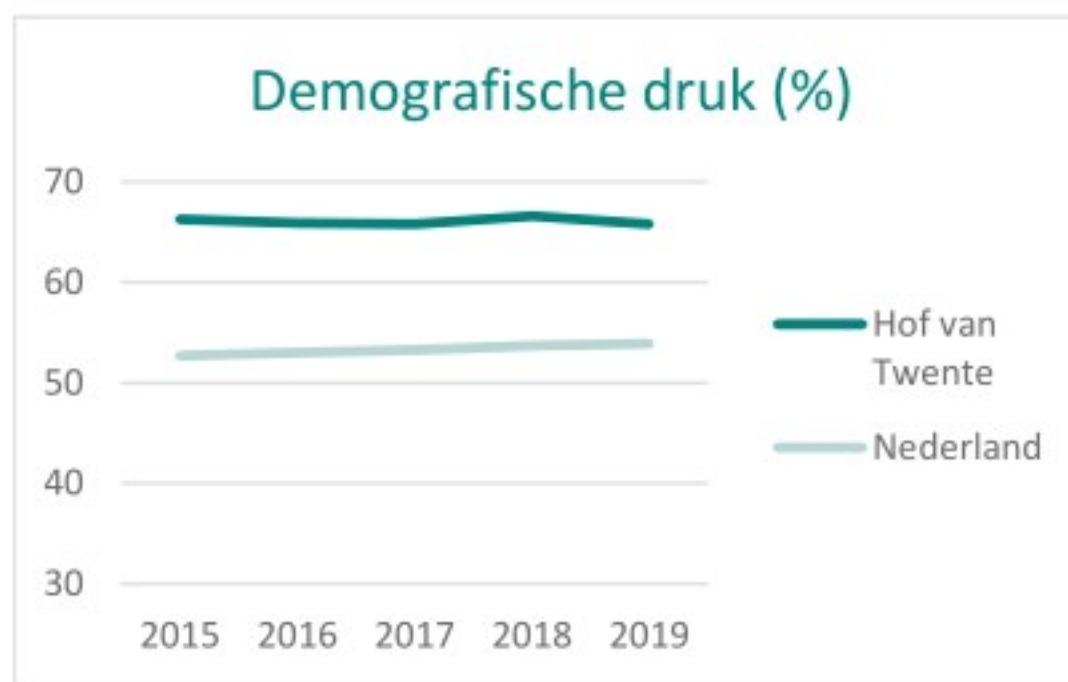
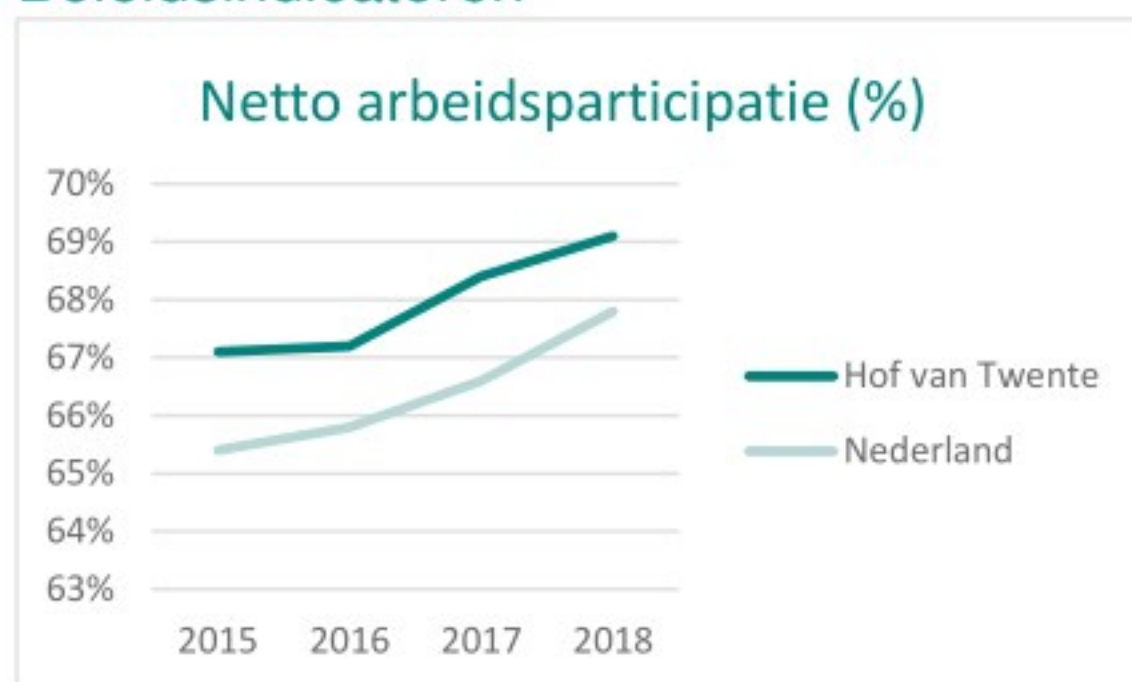
Reguliere Taken

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
Kavelverkoop	Bij nieuwbouwprojecten worden de kavels op basis van de kavelinschrijflijst toegekend.
Verkoop restgrond	Gemeentelijke gronden die vallen onder de criteria van restgronden kunnen worden verkocht
Bestemmingsplannen	De ruimtelijke procedure kan op verzoek van een initiatiefnemer worden opgestart en doorlopen
Begeleiding ondernemers	Middels bedrijfscontactfunctionaris, ondernemersfonds en economische werkgroep
Prestatieafspraken woningbouwcorporaties	Jaarlijks komen tot afspraken met woningbouwcorporaties over de woningvoorraad en beschikbaarheid van doelgroepen

Hoe meten we dat?

Met behulp van beleidsindicatoren zie je dat onze gemeente op het gebied van wonen en werken goed scoort in vergelijking met gemiddeld Nederland. Ook onze woningvoorraad neemt toe. Met bovenstaande inspanningen stimuleren wij de verdere economische groei.

Beleidsindicatoren

Wat gaat dit kosten?

Bedragen x € 1.000

3 Wonen en werken	Rek.2017	Rek.2018	2019	2020	2021	2022	2023
Beheer overige gebouwen en gronden	698	309	1.396	1.332	1.333	1.332	1.332
Economische havens en waterwegen	273	284	285	258	256	254	252
Economische ontwikkeling	833	1.130	1.249	1.006	507	507	503
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	40	83	30	31	31	31	31
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	139	61	142	45	45	45	45
Economische promotie	441	340	321	307	307	307	307
Musea	47	55	48	44	44	43	43
Cultureel erfgoed	138	141	199	167	167	168	168
Ruimtelijke ordening	579	714	588	646	648	599	589
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.234	899	682	249	250	250	250
Wonen en bouwen	366	942	804	775	155	155	155
Totaal lasten	4.788	4.958	5.745	4.861	3.742	3.691	3.675
Beheer overige gebouwen en gronden	698	224	1.926	1.270	1.270	1.270	1.270
Economische havens en waterwegen	64	79	80	82	82	82	82
Economische ontwikkeling	413	495	0	0	0	0	0
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	111	75	30	30	30	30	30
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	44	37	32	33	33	33	33
Economische promotie	10	0	-	-	-	-	-
Musea	10	10	10	11	11	11	11
Cultureel erfgoed	1	18	4	4	4	4	4
Ruimtelijke ordening	134	185	153	158	158	158	158
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.968	1.280	639	203	204	204	204
Wonen en bouwen	872	135	1	24	24	23	22
Totaal baten	4.325	2.538	2.876	1.815	1.815	1.815	1.814
Saldo van baten en lasten	-463	-2.420	-2.870	-3.046	-1.927	-1.876	-1.861
Mutaties reserves	-316	360	896	539	139	140	138
Resultaat na bestemming	-779	-2.060	-1.974	-2.507	-1.788	-1.736	-1.723

PROGRAMMA 4: Leefomgeving

Visie wat willen we bereiken?

Dit programma omvat het onderhoud en verbetering van het onderhoud van de openbare ruimte voor de onderdelen milieu, bodem en asbest, verkeersveiligheid en duurzame mobiliteit, wegen, groen, afval, riolering en water en gemeentelijke gebouwen.

De belangrijkste taken binnen dit programma zijn het uitvoeren van beheertaken, het dagelijks - en regulier onderhoud, het groot onderhoud en herinrichtingen in de openbare ruimte. Wij regisseren de uitvoering van deze kerntaken.

De kwaliteit van de openbare ruimte is een samenspel tussen de gemeente en haar inwoners, maar ook tussen inrichting, aanleg, onderhoud en gebruik. De uitgangspunten voor de inzet van middelen zijn 'schoon, heel en veilig'. Inwoners en ondernemers worden betrokken bij veranderingen van hun woon- of werkomgeving. We dagen inwoners uit om zelf mee te doen en geven ruimte aan initiatieven en zelfbeheer.

We willen de leefomgeving duurzaam in stand houden. Daarom koppelen we investeringen integraal aan andere gemeentelijke opgaven zoals asbest, duurzaamheid en klimaatopgave. Het investeringsvermogen loopt echter terug, zowel bij de gemeente als bij partners. Daarom gaan we aan de slag met de agenda herstructurering openbare ruimte. We gaan een visie ontwikkelen op het technisch beheer. Door toekomstgericht en mensgericht naar beheer te kijken, willen we bijdragen aan het geluk van de inwoners.

Kaderstelling:

- [Milieubeleidsplan](#)
- [Masterplan Asbest](#)
- [Bodemkwaliteitskaart](#)
- [Gemeentelijk Mobiliteitsplan](#)
- [Beheerplan Wegen](#)
- [Beleidsplan Openbare Verlichting](#)
- [Beleidsnotitie verduurzamen Openbare Verlichting](#)
- [Beheerplan Bermen en sloten](#)
- [Visie op beheer Openbare Ruimte](#)
- [Beheren op Beeldkwaliteit](#)
- [Groenbeheerplan](#)
- [Besluiten Algemene begraafplaatsen](#)
- [Gemeentelijk Rioleringsplan](#)
- [Afvalbeleidsplan](#)
- [Gebouwenbeheervisie](#)

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp

Resultaten 2020

4.0 Algemeen

4.0.1 Omgevingsvisie

Visies uit afzonderlijke beleidsdocumenten over de fysieke leefomgeving worden opgenomen in de gemeentelijke Omgevingsvisie, die in 2020 wordt opgesteld. Deze visie concretiseren we in het voor 2024 op te stellen gemeentelijk omgevingsplan.

4.0.2 Agenda herstructurering openbare ruimte

Voor meer informatie over wat we gaan doen in 2020 op het gebied van herstructurering openbare ruimte verwijzen we naar de Agenda inzet Vitens.

4.1 Milieu

4.1.1 Saneringen woningen

In 2020 starten we met de sanering wegverkeerslawaaï van ongeveer 110 woningen in Goor (Deldensestraat, Markeloseweg en Goorsestraat). Deze woningen hebben een te hoge geluidbelasting door wegverkeer.

4.2 Bodem en asbest

4.2.1 Asbestarme gemeente in 2025 - Masterplan asbest

Het asbestdakenverbod per eind 2024 is niet in werking getreden. Daarom onderzoeken we wat de gevolgen zijn voor onze gemeente. De resultaten nemen we mee in de tussenevaluatie Masterplan asbest aan de raad.

4.2.2 Omgevingswet en bodem

Op 1 januari 2021 wordt de Wet bodembescherming onderdeel van de Omgevingswet. Gemeenten moeten op dat moment klaar zijn voor hun nieuwe wettelijke taak als bevoegd gezag voor de bodemkwaliteit. Of dit voor onze

gemeente financiële gevolgen heeft, is afhankelijk van de hoogte van de rijksbijdrage.

4.2.3 Basis Registratie Ondergrond

In 2020 werken wij toe naar de ontwikkeling van een Basis Registratie Ondergrond. Gegevens worden landelijk op uniforme wijze geregistreerd en daarmee toegankelijk voor vele partijen. Hierdoor wordt het mogelijk om gegevens uit te wisselen en te combineren met andere gegevens. Voor het BRO-proof maken van onze data wordt via deze programmabegroting incidenteel € 50.000 beschikbaar gesteld (nieuw beleid nr. 3).

4.3 Wegen, bermen en sloten

4.3.1 Wegen

Om het achterstallig onderhoud wegen te verminderen wordt in 2020 de laatste € 1 miljoen geïnvesteerd van de 4 x € 1 miljoen die de raad beschikbaar heeft gesteld voor onderhoud wegen over de periode 2016 t/m 2020.

4.3.2 Bermen en sloten

Hof van Twente gaat een gemeentelijke visie opstellen waarin we bekijken hoe de bermen en sloten zo duurzaam mogelijk onderhouden kunnen worden met het oog voor biodiversiteit.

4.4 Kunstwerken en havens

4.4.1 Kunstwerken

Zoals vermeld bij de agenda herstructurering openbare ruimte (4.0.2) gaan we € 200.000 investeren in het hoogst noodzakelijke onderhoud van kunstwerken die de gemeente in beheer heeft. Het gaat hierbij om bruggen, kades en andere civieltechnische kunstwerken.

4.5 Verkeersveiligheid en (duurzame) mobiliteit

4.5.1 Verkeerssituatie Markelo

We starten met de voorbereiding van de verbetering verkeerssituatie in de Grotestraat Markelo. De feitelijke uitvoering vindt plaats in 2022/2023 of zoveel eerder als mogelijk. Voor de investering wordt in deze programmabegroting extra € 250.000 beschikbaar gesteld ten laste van de Vitens-reserve.

4.6 Groen en bomenbeheer en speelvoorzieningen

4.6.1 Eikenprocessierups

We willen de overlast van de eikenprocessierups in 2020 beperken. Aan de hand van de verkregen informatie en binnengekomen meldingen van inwoners wordt (mogelijk in regionaal verband) een aanpak vastgesteld ter bestrijding van de eikenprocessierups.

4.6.2 Droogte

De gevolgen van de droogte 2018 en 2019 zullen ook in 2020 zichtbaar blijven in wijken en op begraafplaatsen. De betreffende plantvakken worden volgens de reguliere planning gerenoveerd. Niet alles kan direct worden vervangen. Aan inwoners vragen we samen naar een oplossing te zoeken, bijvoorbeeld door het 'adopteren van groen'.

4.6.3 Speelvoorzieningen

Zoals vermeld bij agenda herstructurering openbare ruimte zullen we op het gebied van speeltoestellen uitvoering geven aan de motie om het beleid te herzien en alle speeltoestellen passend te vervangen. Wij zijn van plan om met de inzet van incidenteel budget (€ 200.000) in de periode 2020 t/m 2024 speeltoestellen in stand te houden op de plekken waar dat echt nodig is.

4.7 Begraafplaatsen

4.7.1 Verbeteren paden begraafplaatsen

In 2019 hebben we met verschillende belanghebbenden overleg gehad over de uitvoering van herstelwerkzaamheden van de paden op de begraafplaatsen. Het werk wordt in het voorjaar van 2020 uitgevoerd.

4.8 Riolering en water

4.8.1 Uitvoering Stresstest in Twente

Samen met de partners in het Twents waternet gaan we een klimaatstresstest uitvoeren. Hiermee brengen we de knelpunten in kaart op het gebied van onder meer wateroverlast door hevige regenval, hitte, droogte en overstroming, voor zowel landelijk als stedelijk gebied in onze gemeente. De klimaatstresstest geeft inzicht in de knelpunten en risico's. In 2020 informeren wij de raad over de uitkomsten.

4.8.2 Omgevingswet en stedelijk waterbeheer

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet verdwijnt de wettelijke planverplichting van het Gemeentelijk Riolerings Plan en komen er veranderingen en nieuwe instrumenten voor het actief aansturen van de omgang met regenwater ook in relatie tot klimaatadaptatie. Dit betekent dat de verschillende onderdelen van het GRP worden opgenomen in de gemeentelijke omgevingsvisie. In 2020 bieden we een voorstel aan de raad aan over verlenging van het GRP tot het moment dat de nieuwe omgevingsvisie van kracht zal worden.

4.9 Afval

4.9.1 Vergoeding oud papier aan verenigingen

Aan de verenigingen wordt op basis van deze programmabegroting een hogere vergoeding gegeven voor het inzamelen van oud papier (nieuw beleid nr. 4)

4.9.2 Evaluatie Diftar

De hoeveelheid restafval stabiliseert. De ambitie is: maximaal 50 kg restafval per inwoner in 2030. Om sneller bij dit doel te komen gaan we enkele scenario's uitwerken voor het nog beter scheiden van afval. Een voorstel wordt aangeboden aan de raad. In 2020 zetten we in op communicatie gericht op gedragsverandering op het gebied van gft, textiel en verpakkingen.

4.10 Gebouwen

4.10.1 Onderhoud en verduurzaming

We bekijken per object welke maatregelen we kunnen treffen om minder energie te verbruiken of om energie op te wekken. De ambitie is dat het gemeentelijk vastgoed in 2030 energieneutraal is. Hiervoor worden de komende jaren onze Meerjaren onderhoudsprogramma's omgezet naar Duurzame meerjaren onderhoudsprogramma's.

4.10.2 Verkoop en privatisering

Daar waar gemeentelijke gebouwen hun huidige functie verliezen, of gebruikt worden door andere partijen, bekijken we of we deze gebouwen kunnen verkopen of privatiseren. Hiermee willen we in de toekomst ons gebouwenbezit terugdringen en de bestaande bezuiniging taakstelling behalen.

Reguliere Taken

Onderwerp

Toelichting reguliere taken

Aanpak asbestbodem

Het projectbureau Bodem Asbestsanering (BAS) gaat verder met de aanpak van de asbestbodemopgaven (onderdeel van Masterplan Asbest). In gemeente Hof van Twente vinden diverse projecten plaats binnen de aanpak van het projectbureau. Het projectbureau doet een voorstel voor een programma, begroting en verantwoording via de stuurgroep (provincie en de zeven deelnemende gemeenten) aan de provincie.

Aanpak asbestdaken

Hof van Twente is namens de Regio Twente kartrekker van het landelijke lobbydossier asbest. De gemeente neemt daarmee op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau deel aan landelijke overleggen over de asbestdakenproblematiek. We proberen hiermee voor elkaar te krijgen dat er een landelijke regeling komt voor de aanpak van asbestdaken en dat er (landelijk) opnieuw budget beschikbaar komt om asbestdaken te verwijderen.

Wegen, bermen en sloten

Dit betreft de uitvoering van het jaarlijkse programma groot onderhoud wegen, herstel elementenverharding, straatvegen en maaien van bermen en sloten. De onkruidbestrijding wordt op duurzame wijze uitgevoerd door toepassing van borstel- en hete luchttechniek.

Openbare verlichting	De vervanging van openbare verlichting door led-armaturen wordt voortgezet. Dit project loopt tot 2026. Hiermee wordt alle openbare verlichting in onze gemeente duurzaam gemaakt.
Havens	In verband met de verbreding van het Twentekanaal zal de haven Delden naar achteren verplaatst worden. De feitelijke uitvoering van de werkzaamheden vindt plaats vanaf 2020/2021.
Verkeersveiligheid en (duurzame) mobiliteit	Dit betreft de uitvoering van het Gemeentelijk Mobiliteitsplan, o.a. door het realiseren van aanvullende snelheidsremmende maatregelen op gemeentelijke wegen in 30 en 60 km zones in combinatie met wegonderhoud. We gaan de gedragsbeïnvloedingsmaatregelen voortzetten en maken daarbij onderscheid in voorlichting, educatie, 'verleiden' en handhaving. In 2020 gaan we verder met het plaatsen van openbare laadpunten in de kernen van onze gemeente.
Groen en bomenbeheer	Het groenbeheer wordt zodanig uitgevoerd dat de biodiversiteit zal toenemen. Bomenbeheer wordt uitgevoerd op basis van meldingen en incidenten.
Wijkbeheer: Jij en wij(k) aan zet	We stimuleren bewonersinitiatieven, zodat inwoners zelf de kwaliteit van hun directe woonomgeving kunnen verhogen. Wij faciliteren ideeën van inwoners waarbij spelen, ontmoeten, vergroenen en verduurzamen centraal staan. Samen met stads- en dorpsraden voeren we wijkschouwen uit.
Rioleringsprojecten	In 2020 nemen we ruim tien rioolprojecten in voorbereiding/uitvoering. Dat gebeurt volgens het Uitvoeringsprogramma 2019-2020 van het GRP. In totaal vervangen we circa 2.000 meter rioolstelsel en richten we het watersysteem klimaatrobust

in. We zetten burgerparticipatie in om mensen bewust te maken van klimaatverandering, met als doel derden bij te laten dragen aan maatregelen als het hergebruik of afkoppelen van hemelwater of het vergroenen van de straat. Bij initiatieven van derden werken we samen als dat leidt tot versnelde uitvoering van klimaatadaptieve maatregelen, zoals aanleg van waterberging.

Beleid en grondwater

In de wijk Rupertserf in Delden is sprake van structurele (grond)wateroverlast. In 2019 is voor deze wijk een verbeterplan opgesteld. In 2020 stellen wij met de wijk een maatregelenplan op waarbij we integraal kijken naar de openbare ruimte. Doel is om in 2021 tot uitvoering over te gaan van de eerste fase. Voor de periode 2021-2022 wordt een Uitvoeringsprogramma GRP vastgesteld voor de voorbereiding en uitvoering van (integrale) rioolprojecten. Om onnodige storingen en overmatig energieverbruik en slijtage aan de rioolssystemen te voorkomen, gaan we verder met toezicht en handhaving op foutieve lozingen. In 2020 willen we dat bij circa 20 percelen doen.

Zwerfafvalaanpak

We zetten een zwerfafvalvergoeding in van € 1,15 per inwoner voor het nemen van extra preventieve maatregelen voor een schonere openbare ruimte. Dit doen we door bewustwording te vergroten en educatiepakketten aan te bieden op scholen. Daarnaast ondersteunen we inwoners bij opschoonacties en bij de ontwikkeling van innovatieve verwerkingsmethodes en opruimmethodes.

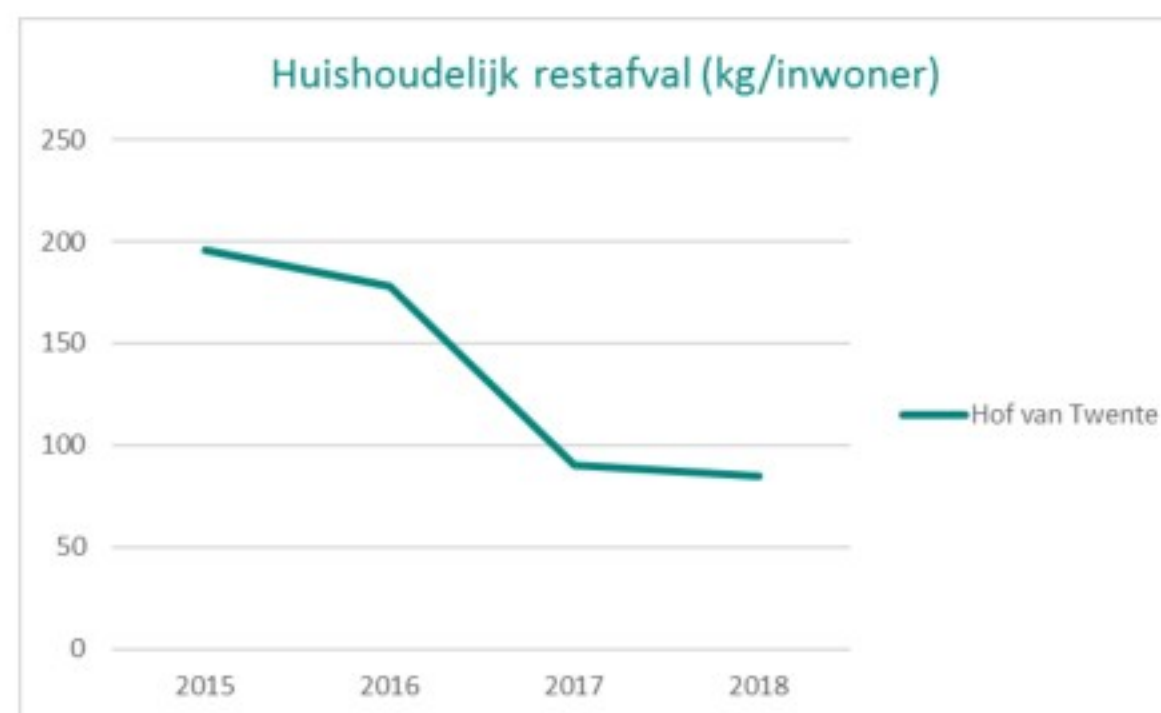
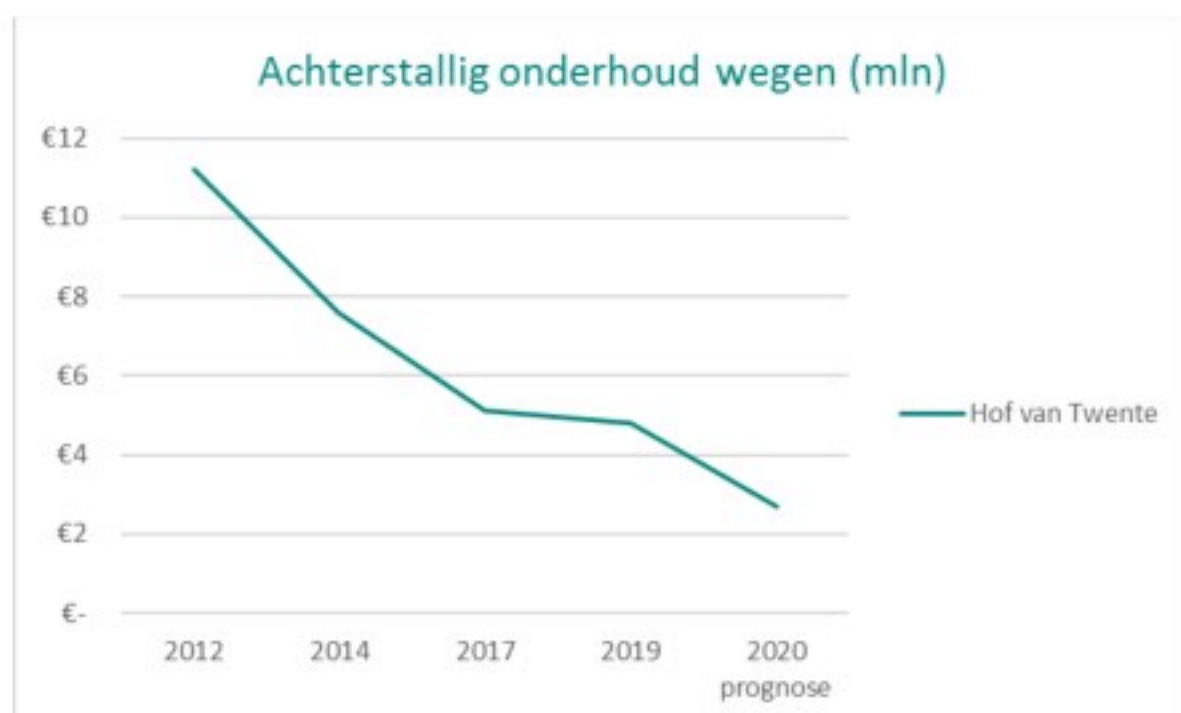
Gebouwen

We benutten kansen om gemeentelijke gebouwen verder te verduurzamen in combinatie met groot onderhoud. Het beheer en exploitatie laten we waar mogelijk over aan de maatschappij, we nemen hier als gemeente een faciliterende rol in. Overtollig vastgoed stoten we af.

Hoe meten we dat?

In de BBV zijn verplichte beleidsindicatoren opgenomen. Bij de uitwerking van de agenda herstructurering openbare ruimte gaan we nadenken over een nieuwe, passende set beleidsindicatoren. Zo is er in 2018 116.000m² asbestdak gesaneerd. Dit is een voorbeeld van een indicator die langdurig gemeten kan worden.

Beleidsindicatoren

Wat gaat dit kosten?

Bedragen x € 1.000

4 Leefomgeving	Rek.2017	Rek.2018	2019	2020	2021	2022	2023
Burgerzaken	169	213	198	252	236	202	220
Verkeer en vervoer	4.695	4.446	4.952	4.521	4.572	4.700	4.704
Economische havens en waterwegen	72	70	68	54	53	53	52
Openbaar vervoer	222	15	21	20	20	20	20
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	3	3	4	4	4	4	4
Economische promotie	82	69	76	77	77	77	77
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.102	2.744	2.797	2.635	2.638	2.639	2.640
Riolering	4.060	3.856	4.329	3.759	3.799	3.847	3.929
Afval	3.063	2.843	2.976	2.969	2.971	2.971	2.972
Milieubeheer	1.019	4.141	3.315	870	873	388	389
Begraafplaatsen en crematoria	267	283	270	294	293	282	279
Totaal lasten	15.754	18.683	19.005	15.456	15.535	15.184	15.286
Burgerzaken	2	3	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	663	482	330	331	331	331	331
Economische havens en waterwegen	-	-	-	-	-	-	-
Openbaar vervoer	162	30	-	-	-	-	-
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	-	-	-	-	-	-
Economische promotie	7	9	7	7	7	7	7
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	10	10	10	10	10	10	10
Riolering	5.166	4.616	5.108	4.515	4.552	4.592	4.666
Afval	3.980	3.682	3.837	3.834	3.833	3.831	3.828
Milieubeheer	62	651	-	-	-	-	-
Begraafplaatsen en crematoria	305	201	206	224	223	223	223
Totaal baten	10.359	9.684	9.498	8.921	8.956	8.994	9.065
Saldo van baten en lasten	-5.396	-8.999	-9.507	-6.536	-6.579	-6.190	-6.220
Mutaties reserves	853	3.457	3.914	738	878	405	397
Resultaat na bestemming	-4.543	-5.543	-5.593	-5.797	-5.701	-5.785	-5.823

PROGRAMMA 5: SOCIAAL DOMEIN

Wat willen we bereiken?

In onze visie staan de inwoners van de gemeente Hof van Twente centraal. We gaan er van uit dat iedereen in Hof van Twente de drive heeft om mee te tellen in de samenleving. Wij geloven dat meedoen waarde heeft en geeft aan de persoon zelf (meer autonomie, zelfvertrouwen, gezondheid, minder eenzaamheid) en voor onze samenleving (minder zorgkosten, beter voor de economie, etc.).

In de eerste plaats zijn onze inwoners zelf verantwoordelijk voor onder andere hun gezondheid, levensonderhoud, betaalde of zinvolle dagbesteding. Het is de normale gang van zaken dat mensen in eerste instantie hun problemen zelf oplossen, al dan niet met inzet van hun netwerk. Hof van Twente is een gemeente waarin gemeenschapszin groot is. Veel informele en maatschappelijke organisaties helpen mee of willen meehelpen om de zelf- en samenredzaamheid van inwoners te vergroten. In de samenleving die wij voor ogen hebben staat niemand buitenspel, doet iedereen er toe en kunnen onze inwoners veilig en prettig wonen en jongeren veilig opgroeien tot verantwoordelijke en zelfstandige volwassenen om gezond oud te worden.

Meedoen, erbij horen, participeren en je verbonden voelen... allemaal termen die duiden op zaken die belangrijk zijn in ons menselijke bestaan. Ze geven zin aan en kwaliteit van leven. Wij hebben als gemeente een faciliterende en verbindende rol.

Kaderstelling:

- [Visiedocument Gezond](#)
- [Basisinfrastructuur Hof van Twente 2018 – 2022](#)
- [Beleidsplan re-integratie/participatie 2018-2021 "Slim \(samen\)werken](#)
- [Actieplan Minimabeleid](#)
- [Beleidsplan integrale schuldhulpverlening 2017 – 2020](#)
- [Visie en aanpak beschermd Wonen en maatschappelijk opvang 2018-2021](#)

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp

Resultaten 2020

5.1 Gezonde verbinding

5.1.1 Onderzoek en analyse

De nadere analyse op kernniveau, die eind 2019 is gestart, ronden we af in het eerste kwartaal van 2020. Samen met Salut brengen wij de huidige situatie in beeld en gaan wij in gesprek met inwoners. Daarmee krijgen we per kern een beeld van de uitdagingen voor de toekomst. Dit moet leiden tot een uitvoeringsplan per kern.

5.1.2 Uitvoeringsplannen

In het 2^e kwartaal van 2020 stellen wij per kern uitvoeringsplannen op. Hierdoor kunnen we prioriteiten stellen en de strategie bepalen voor de komende jaren. Duidelijk moet worden wat wij gaan doen, en ook wat wij niet gaan doen omdat inwoners, wijken, kernen zelf primair aan zet zijn en zaken kunnen oppakken. Prioriteitstelling is ook nodig omdat middelen steeds schaarser worden.

5.1.3 Relevante sturingsinformatie

Met het onderzoek en de analyse (5.1.1) maken wij een start met datagestuurde werken. In een parallel spoor werken wij aan een goede opzet van onze informatiehuishouding. Hierdoor worden Raad en College periodiek voorzien van relevante informatie. Het verstrekken van cijfers wordt doorontwikkeld naar het verstrekken van relevante informatie.

5.1.4 Pilot integraal werken

De pilot integraal werken wordt afgerond. De uitkomsten van de pilot zijn mede input voor het antwoord op de vraag of de uitdagingen van de toekomst vragen om een andere organisatie van het sociaal domein.

5.2. Transformatie

5.2.1 Programma Transformatie

Aansluitend bij de visie Gezond Verbinden werkt het programma Transformatie aan gezonde en zelfredzame inwoners. Dit doen we door het opzetten van tal van activiteiten en projecten binnen het sociaal domein. In 2019 zijn hiervoor ruim 30 activiteiten opgezet. In 2020 en 2021 worden de succesvolle activiteiten voortgezet en nieuwe activiteiten opgestart. Deze richten zich op het innoveren van zorg door onder andere in te zetten op vroegsignalering, het onderzoeken van technologische oplossingen en het versterken van het voorliggende veld. Het doel is het betaalbaar houden van de ondersteuning in de toekomst.

5.3 Subsidies

5.3.1 Een nieuwe basisinfrastructuur

Het subsidiebeleid is vastgelegd in de Basisinfrastructuur 2018-2022. Al in 2020 beginnen wij met de voorbereiding van een nieuwe basisinfrastructuur. Onze financiële situatie noodzaakt ons tot een ingrijpende bezuiniging op subsidies tot een bedrag van € 500.000. Wij willen niet korten op de subsidies die minder bedragen dan € 25.000.- per jaar. Subsidieontvangers hebben tijd nodig om hierop te anticiperen (2021) zodat eind 2020 het nieuwe beleid duidelijk moet zijn. Ook stellen wij hiervoor een frictiebudget beschikbaar. Wij kiezen hiervoor een participatieve aanpak waarbij inwoners en instellingen betrokken worden. Een richtinggevende startnotitie bieden wij aan de Raad aan in het 1^e kwartaal van 2020.

5.3.2 Cultuur

Wij subsidiëren een beperkt aantal instellingen die een bijdrage leveren aan cultuureducatie en het stimuleren van cultuurparticipatie. De Cultuurnota waar de raad via een motie om heeft gevraagd, blijft onderdeel van de Basisinfrastructuur en het proces geschetst onder 5.3.1.

5.4 Schuldhulpverlening

5.4.1 Een nieuw beleidsplan

Het Beleidsplan schuldhulpverlening loopt tot en met 2020. In het 3^e kwartaal ontvangt de raad een evaluatie van het huidige beleid en een voorstel voor nieuw beleid. Hierbij schenken we ook aandacht aan de pilots op dit terrein (vroegsignalering van schulden en aanpak van wanbetalers zorgpremie).

5.5 Onderwijs

5.5.1 Nieuw beleid voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

Het VVE-beleid is een terugkerend onderwerp in de laatste programmabegrotingen. Het Rijk stelt de invoeringsdatum van het nieuwe beleid telkens uit en komt niet met nieuwe regels. Nu lijkt invoering per 1 augustus 2020 aan de orde te zijn. Wij bereiden dit nieuwe beleid participatief voor in de eerste helft van 2020.

Reguliere Taken

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
Re-integratie	We geven in 2020 uitvoering aan ons re-integratiebeleid en werken aan de doelstellingen uit de Sociaal Economische Visie.
Beschermd Wonen	Per 1 januari 2021 krijgen wij gedeeltelijk verantwoordelijkheid voor het Beschermd Wonen op grond van de Wmo. In samenwerking met de regiogemeenten gaan wij in 2020 verder met de voorbereiding. Hierbij opereren we binnen de kaders van het door de Raad vastgestelde beleidsplan.
Inburgering	Per 1 januari 2020 of per 1 juli 2021 treedt naar verwachting de nieuwe Wet Inburgering in werking. Wij krijgen als gemeente een grotere rol die in de wet is beschreven. Er is geen beleidsvrijheid. We werken samen met de overige gemeenten in Twente in de beleidsontwikkeling en de inkoop.
Sport	In 2019 is de werkwijze rondom buurtsportcoaches geëvalueerd. In 2020 starten wij met een nieuwe ronde waarvoor ook andere verenigingen en instellingen hun belangstelling kenbaar kunnen maken. We kijken hierbij nadrukkelijk naar hoe we de buurtsportcoach kunnen inzetten in het kader van onze transformatie-opgave.
Regionale transformatie Jeugd	Een deel van onze Jeugdzorgtaken is regionaal georganiseerd. Ook hier wordt gewerkt aan transformatie. Dit gebeurt door middel van de ontwikkeltafels Zorg

	(ambulantisering), Jeugdbescherming en jeugdreclassering en Onderwijs/zorg. Wij zijn bestuurlijk en ambtelijk op dit traject aangehaakt.
Subsidietoekenning	Verlening subsidies aan verenigingen, stichtingen etc.
Begeleiding sportverenigingen	Aanspreekpunt en begeleiding van sportverenigingen bij vragen over accommodaties
Wet maatschappelijke ondersteuning	Op basis van de Wmo ondersteunen wij onze inwoners bij maatschappelijke deelname en zelfstandig leven, bij het hebben van een schoon en leefbaar huis en verstrekken wij waar nodig hulpmiddelen. We doen dit vanuit de gedachte goedkoopst-adequaate. Ook organiseren wij het toezicht op de Wmo en beheren en managen wij alle contracten op dit gebied.
Jeugdzorg	We geven uitvoeren aan de Jeugdzorg en ondersteunen kinderen, jongeren en ouders bij opvoed- en opgroevragen en zorgen ervoor dat ze de juiste zorg en ondersteuning krijgen. Ook hier hanteren we de gedachte dat we kiezen voor een goedkoopst-adequate oplossing. De contracten die lokaal zijn ingekocht en die betrekking hebben op de ambulante hulpverlening, beheren en managen we ook zelf.

Hoe meten we dat?

Voor programma 5 geldt dat relevante indicatoren pas bepaald kunnen worden nadat de nadere analyse gezond verbinden is afgerond.

Wat gaat dit kosten?

Bedragen x € 1.000

5 Sociaal domein	Rek.2017	Rek.2018	2019	2020	2021	2022	2023
Parkeren	12	11	12	12	12	12	12
Onderwijshuisvesting	1.041	1.157	996	852	833	818	793
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.603	1.622	2.559	2.130	2.114	2.099	2.099
Sportbeleid en activering	196	186	221	175	178	180	181
Sportaccommodaties	3.544	3.668	3.759	3.447	3.424	3.394	3.373
Cultuurpresentatie, productie en participatie	1.280	1.945	2.109	1.933	1.905	1.896	1.892
Musea	1	1	1	1	1	1	1
Media	1.333	747	755	730	730	729	728
Samenkracht en burgerparticipatie	5.262	5.045	5.813	4.875	5.136	5.435	4.647
Wijkteams	-	-	-	-	-	-	-
Inkomensregelingen	9.097	9.296	9.061	9.145	9.114	9.116	9.117
Begeleide participatie	2.666	2.581	2.558	2.415	2.332	2.241	2.219
Arbeidsparticipatie	1.014	1.078	1.493	1.296	1.305	1.321	1.387
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	845	669	686	686	686	686	686
Maatwerkdienstverlening 18+	6.755	7.309	7.806	7.741	7.652	7.652	7.652
Maatwerkdienstverlening 18-	6.516	6.821	7.424	7.535	7.541	7.545	7.549
Geëscaleerde zorg 18+	51	40	90	90	90	90	90
Geëscaleerde zorg 18-	699	1.132	1.261	1.291	1.291	1.291	1.291
Volksgezondheid	1.111	1.139	1.356	1.330	1.330	1.330	1.330
Totaal lasten	43.029	44.447	47.961	45.685	45.673	45.837	45.047

Bedragen x € 1.000

5 Sociaal domein	Rek.2017	Rek.2018	2019	2020	2021	2022	2023
Parkeren	15	12	14	15	15	15	15
Onderwijshuisvesting	1	146	-	-	-	-	-
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	172	156	234	236	236	236	236
Sportbeleid en activering	1	1	1	1	1	1	1
Sportaccommodaties	303	603	255	274	274	274	274
Cultuurpresentatie, productie en participatie	86	122	71	72	47	41	41
Musea	-	-	-	-	-	-	-
Media	93	58	59	61	61	61	61
Samenkracht en burgerparticipatie	356	61	65	65	65	65	65
Wijkteams	-	-	-	-	-	-	-
Inkomensregelingen	7.098	7.591	6.181	6.181	6.766	6.766	6.766
Begeleide participatie	-	-	-	-	-	-	-
Arbeidsparticipatie	33	-1	-	-	-	-	-
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	7	47	51	1	1	1	1
Maatwerkdienstverlening 18+	821	740	452	305	305	305	305
Maatwerkdienstverlening 18-	-	-	-	-	-	-	-
Geëscaleerde zorg 18+	-	46	-	-	-	-	-
Geëscaleerde zorg 18-	5	-	-	-	-	-	-
Volksgezondheid	-	-	-	-	-	-	-
Totaal baten	8.993	9.582	7.383	7.210	7.770	7.765	7.765
Saldo van baten en lasten	-34.036	-34.865	-40.578	-38.475	-37.903	-38.072	-37.282
Mutaties reserves	4.075	3.029	3.605	483	1.478	2.368	1.368
Resultaat na bestemming	-29.961	-31.836	-36.973	-37.992	-36.426	-35.704	-35.914

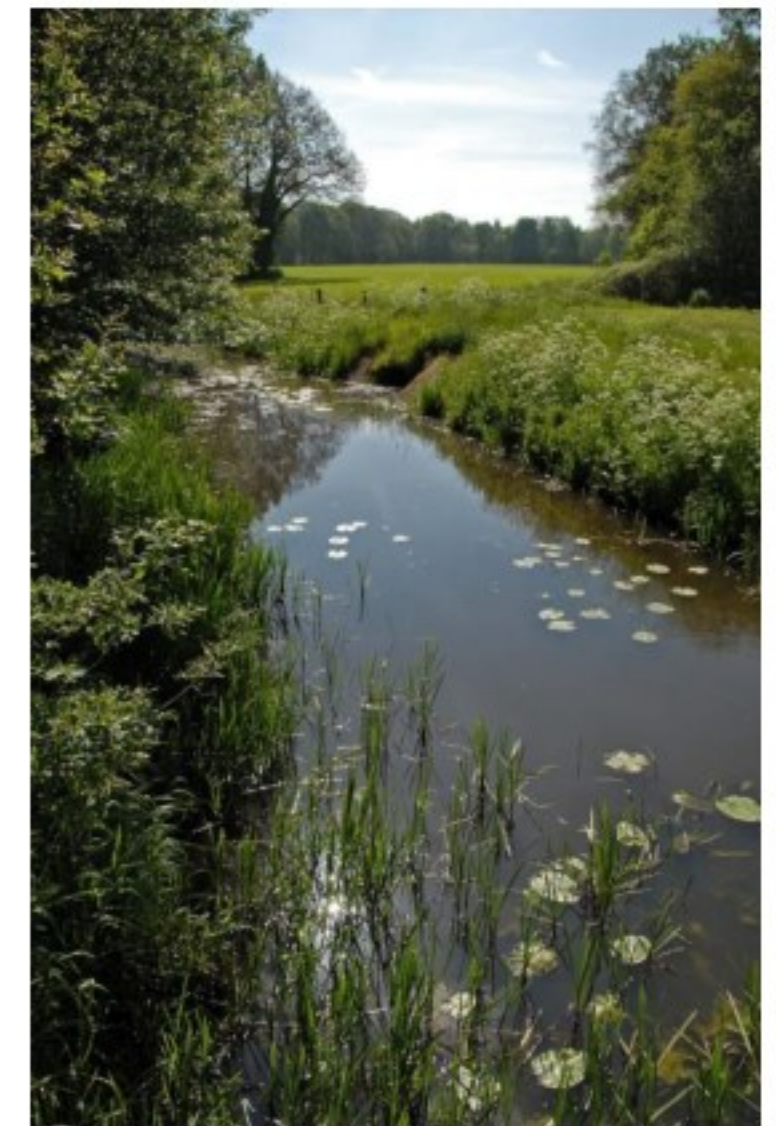
OVERZICHT 1: ALGEMENE DEKKINGS- MIDDELEN

Wat willen we bereiken?

De algemene dekkingsmiddelen zijn die inkomsten waar geen directe dienstverlening en/of bestedingsverplichtingen tegenover staan. Het zijn de vrij besteedbare middelen die jaarlijks worden ingezet als dekking van de lasten en baten in de programma's.

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit:

- Lokale heffingen
- Algemene uitkering gemeentefonds
- Dividenden nutsbedrijven en andere deelnemingen
- Rente (afschrijvings)reserves

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp	Resultaten
1.1 Lokale heffingen	Een nadere toelichting staat in de paragraaf Lokale heffingen.
1.2 Algemene uitkering	<p>De raming van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2019. Voor 2020 is dat een bedrag van € 47,2 miljoen. Dit is inclusief de door het Rijk extra toegevoegde middelen voor jeugdhulp voor de periode 2019-2021. Het Rijk onderzoekt nog of gemeenten structureel extra middelen nodig hebben en zo ja, in welke mate. In de meerjarige doorrekening is rekening gehouden met structureel extra middelen vanaf 2022 van € 433.000.</p> <p>De beheerders van het gemeentefonds werken samen met de VNG aan een herijking van de verdeling van het totale gemeentefonds. Invoering van de nieuwe verdeling is voorzien met ingang van 2021. De planning is gericht op een verwerking van de uitkomsten in de meicirculaire 2020.</p>
1.3 Dividenden	<p>De gemeente ontvangt jaarlijks dividenduitkeringen. Dat is het rendement uit deelname in maatschappelijk kapitaal van instellingen en ondernemingen (zie ook de paragraaf Verbonden partijen).</p> <p>Op basis van de resultaten uit het verleden en afspraken over mogelijke winstuitkering (dividendbeleid) is bij de deelnemingen een structurele dividenduitkering opgenomen in de begroting.</p> <p>De geraamde dividendopbrengst bedraagt € 2,3 miljoen.</p>

1.4 Rente (afschrijvings) reserves

Over het saldo van de reserves en voorzieningen werd altijd bespaarde rente berekend. In de voorschriften van het Besluit Begroting Verantwoording (BBV) wordt aanbevolen geen rente te berekenen over het eigen vermogen. In de Begroting 2017 is deze rente verlaagd van 3% naar 2%. Met ingang van 2020 berekenen wij geen rente meer over de reserves en voorzieningen, m.u.v. de afschrijvingsreserves. In combinatie met een daling van de rente over de externe financiering is dit budgettair neutraal verwerkt. Hiermee worden minder rentebaten toegerekend aan de exploitatie. Aan bestemmingsreserves wordt geen rente meer toegevoegd.

Over de afschrijvingsreserves wordt de omslagrente gehanteerd. De rente over de afschrijvingsreserves dient als dekking van de rentelasten van de betreffende investeringen. In 2020 bedraagt de rentecomponent € 930.000.

Wat gaat dit kosten?

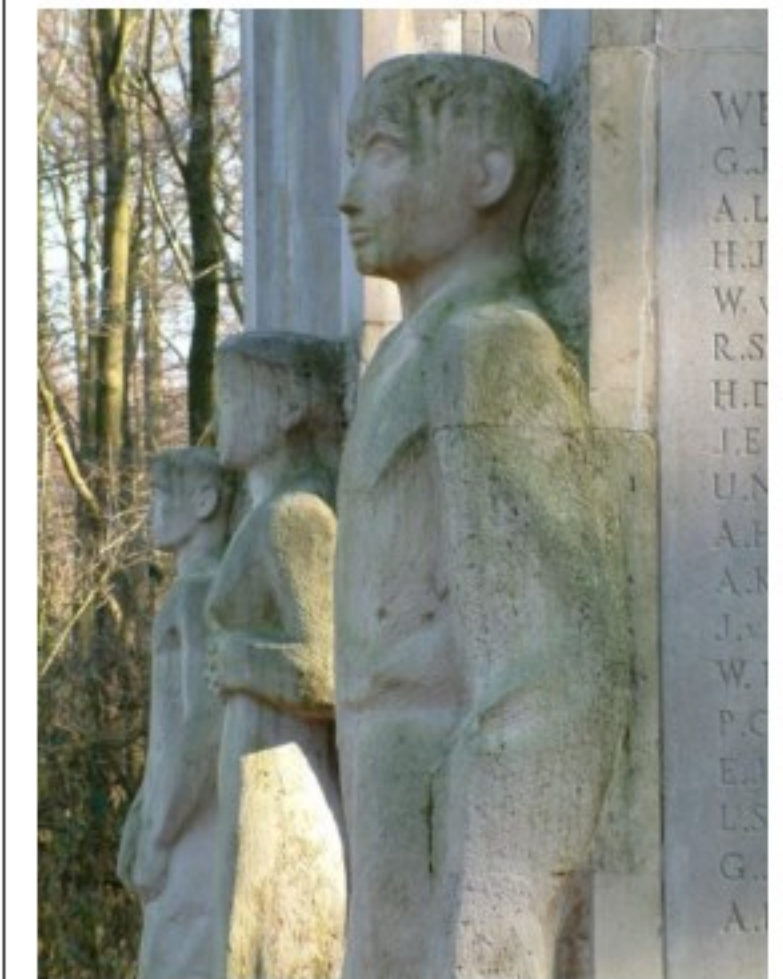
Bedragen x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Rek.2017	Rek.2018	2019	2020	2021	2022	2023
Treasury	131	116	107	41	35	29	28
Algemene uitkering en overige uitkeringen	-	-	-	-	-	-	-
OZB woningen	-	-	-	-	-	-	-
OZB niet-woningen	-	-	-	-	-	-	-
Belastingen overig	-	-	-	-	-	-	-
Economische promotie	-	-	-	-	-	-	-
Totaal lasten	131	116	107	41	35	29	28
Treasury	7.528	5.124	5.115	3.255	3.124	3.086	3.048
Algemene uitkering en overige uitkeringen	42.345	44.094	47.335	47.235	47.305	47.308	47.418
OZB woningen	3.957	4.063	4.084	4.636	4.652	4.667	4.667
OZB niet-woningen	2.701	2.760	2.814	3.051	3.061	3.072	3.072
Belastingen overig	1	1	1	1	1	1	1
Economische promotie	501	486	489	492	492	492	492
Totaal baten	57.033	56.528	59.839	58.670	58.635	58.625	58.697
Saldo van baten en lasten	56.902	56.412	59.732	58.629	58.600	58.596	58.669
Mutaties reserves	-3.318	-357	-181	3.050	-	-	-
Resultaat na bestemming	53.584	56.055	59.551	61.679	58.600	58.596	58.669

OVERZICHT 2: ONVOORZIEN

Wat willen we bereiken?

In de begroting is een jaarlijks bedrag voor onvoorziene uitgaven opgenomen. Bij onvoorzien moet sprake zijn van onvoorzienbare, onuitstelbare en onvermijdbare zaken, de "drie o's", die plotseling opkomen en niet uitgesteld kunnen worden.

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp

Resultaten

2.1 Onvoorzien

De BBV schrijft voor dat er naast de programma's een bedrag opgenomen moet worden voor onvoorziene lasten.

De omvang van het budget Onvoorzien is € 25.000.

Het college kan van deze stelpost gebruik maken zonder goedkeuring vooraf van de raad tot maximaal € 10.000 per keer. Wel wordt de raad hierover geïnformeerd.

Wat gaat dit kosten?

Bedragen x € 1.000

Onvoorzien	Rek.2017	Rek.2018	2019	2020	2021	2022	2023
Overige baten en lasten	-	-	25	25	25	25	25
Totaal lasten	-	-	25	25	25	25	25
Overige baten en lasten	-	-	-	-	-	-	-
Totaal baten	-	-	-	-	-	-	-
Saldo van baten en lasten	-	-	-25	-25	-25	-25	-25
Mutaties reserves	-	-	-	-	-	-	-
Resultaat na bestemming	-	-	-25	-25	-25	-25	-25

OVERZICHT 3: OVERHEAD

Wat willen we bereiken?

In de begroting zijn, conform de BBV-voorschriften, de lasten en baten van overhead afzonderlijk inzichtelijk gemaakt.

De overhead dient ter ondersteuning van de programma's.

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp	Resultaten
3.1 Definitie	<p>Conform de BBV-voorschriften worden kosten zoveel mogelijk direct toegerekend aan de betreffende taken/activiteiten. De lasten en baten van overhead worden centraal begroot en verantwoord.</p> <p>De overhead wordt gedefinieerd als het geheel van functies gericht op sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces. Het betreft zowel de fysieke componenten, zoals huisvesting en automatisering, als de personele inzet. De personele inzet betreft met name bedrijfsvoering en de leidinggevende functies.</p>
3.2 Heffingen en tarieven	<p>De overhead wordt betrokken bij de berekening van kostendeckende heffingen en tarieven. Zie paragraaf 2 lokale heffingen.</p> <p>Het aandeel overhead in de heffingen en tarieven wordt extracomptabel berekend.</p>
3.3 Grondexploitatie	<p>Voor de rendabele activiteiten van grondexploitatie maakt de BBV een uitzondering voor wat betreft het centraal begroten en verantwoorden van de overheadkosten. Deze worden wel toegerekend aan het taakveld.</p>
3.4 Verdeelsleutel	<p>De toe te rekenen overhead wordt bepaald door de totale lasten van het taakveld overhead te delen door de totale directe personeelskosten (loonkosten en inhuur), verdeeld naar taakveld.</p>
3.5 Beleidsindicator	<p>De beleidsindicator overhead is opgenomen in de paragraaf 5 Bedrijfsvoering.</p>

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Overhead	Rek.2017	Rek.2018	2019	2020	2021	2022	2023
Overhead	11.463	11.293	10.817	9.775	9.624	9.338	9.156
Totaal lasten	11.463	11.293	10.817	9.775	9.624	9.338	9.156
Overhead	811	950	753	548	548	548	548
Totaal baten	811	950	753	548	548	548	548
Saldo van baten en lasten	-10.652	-10.343	-10.064	-9.227	-9.076	-8.791	-8.608
Mutaties reserves	1.683	1.026	1.139	-1.053	244	196	104
Resultaat na bestemming	-8.969	-9.316	-8.925	-10.280	-8.832	-8.594	-8.504

OVERZICHT 4: VENNOOTSCHAPSBELASTING

Wat willen we bereiken?

Nederlandse overheidsondernemingen zijn vanaf 1 januari 2016 in principe belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (Vpb). Het doel van de onderliggende wetgeving is een gelijk speelveld creëren tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen.

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp

Resultaten

4.1 Belastingaangifte

Op basis van interpretatie van algemene richtlijnen van de Belastingdienst en (voorlopige) aangiftes was een bedrag geraamd voor vennootschapsbelasting van structureel € 40.000.

Begin 2019 heeft de Belastingdienst een blauwdruk vastgesteld met uitgangspunten voor een vaststellingsovereenkomst gemeentelijke grondbedrijven.

De bijgestelde gemiddelde vennootschapsbelastinglast zal circa € 23.000 per jaar zijn. Daarvan heeft € 12.000 betrekking op de gemeentelijke deelneming in Zenkeldamshoek en € 11.000 op de grondexploitaties.

De omzet uit huishoudelijke afvalactiviteiten (oud papier en elektrische apparatuur) moet volgens de nieuwe uitgangspunten ook worden belast. Dit betreft enkele honderden euro's per jaar.

4.2 Dekking

De vennootschapsbelasting over de eigen gemeentelijke grondexploitaties komt ten laste van de reserve grondexploitatie.

De belasting die we moeten afdragen over de fiscale winst van de deelneming in Zenkeldamshoek en afvalactiviteiten komen ten laste van de algemene middelen.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Vennootschapsbelasting	Rek.2017	Rek.2018	2019	2020	2021	2022	2023
Vennootschapsbelasting (VpB)	27	21	23	23	23	23	23
Totaal lasten	27	21	23	23	23	23	23
Vennootschapsbelasting (VpB)	-	-	-	-	-	-	-
Totaal baten	-	-	-	-	-	-	-
Saldo van baten en lasten	-27	-21	-23	-23	-23	-23	-23
Mutaties reserves	-	-	11	11	11	11	11
Resultaat na bestemming	-27	-21	-12	-12	-12	-12	-12

Paragraaf 1: Lokale heffingen

Het voorstel is om de lokale heffingen in 2020 te verhogen met 3,10% in verband met inflatie. Voor afwijkende gevallen wordt hieronder informatie gegeven in hoeverre hiervan wordt afgeweken.

Onroerende zaakbelasting (OZB)

Als gemeente kunnen we de hoogte van de OZB-tarieven in principe zelf bepalen.

Het geactualiseerde budgettaire perspectief brengt ons tot het voorstel voor een verhoging van de onroerende zaakbelasting met extra 10%.

De feitelijke tariefontwikkeling is mede afhankelijk van de waardewijziging van de onroerende zaken in de gemeente. Een definitief voorstel volgt bij de behandeling van de verordening OZB.

Rioolheffing

Naast de zorg voor inzameling en transport van afvalwater, hebben we als gemeente ook een taak voor de inzameling van regenwater en de zorg voor de grondwaterstand. De kosten die hiervoor worden gemaakt, worden via de rioolheffing verhaald op gebruikers van woningen en niet-woningen.

Voor de jaren 2018 en 2019 is een korting verleend op de rioolheffing van € 25,00 per jaar. In het

[Uitvoeringsprogramma GRP 2019-2020](#) is voor de kostendeckering van de riolering de voorkeur uitgesproken voor variant 2. Dit betekent dat de tijdelijke korting van het tarief van € 25,00 vanaf 2020 permanent wordt gehanteerd. Naar aanleiding van de doorrekening van het GRP wordt het tarief tot 2024 per jaar met € 5,00 verhoogd.

Daarnaast is in verband met de lage rentelasten een voordeel behaald in de kapitaallasten van in totaal € 410.000. Per perceel is dit een voordeel van € 25,78. Daarmee komt het voorgestelde tarief rioolheffing 2020 op € 265,00.

Tarief rioolheffing:	2018:	2019:	2020:
Basis (t/m 500 m ³):	€ 285,80	€ 285,80	€ 265,00

Afvalstoffenheffing

In het Diftar systeem wordt naast het vaste basisbedrag per perceel een bedrag in rekening gebracht per inzamelmiddel (uitgezonderd de verpakkingencontainer) en een bedrag per lediging van de restafvalcontainer. Bij Twente Milieu heeft er een kostenreductie plaatsgevonden. Het voordeel komt voornamelijk tot uitdrukking in het tarief van het vaste basisbedrag per perceel.

Tarieven afvalstoffenheffing:	2019	2020
Basisbedrag:		
- Vast bedrag per perceel	€ 93,22	€ 83,05
Containers:		
- Per inzamelmiddel	€ 30,00	€ 30,00
Aanbieding ter lediging:		
- 140 liter grijze container	€ 5,51	€ 5,45
- 240 liter grijze container	€ 9,46	€ 9,35
- Ontgr. verz. cont 30 ltr.	€ 1,18	€ 1,15
- 140/240 liter GFT-container	€ 0,00	€ 0,00
- verpakkingencontainer	€ 0,00	€ 0,00

Verwachte aantal gemiddelde aanbiedingen per huishouden voor 2020 t.o.v. 2019 zijn als volgt:

Aanbieding	2019	2020
140 ltr. cont.	7 x €5,51 = €38,57	8 x €5,45 = €43,60
240 ltr. cont.	8 x €9,46 = €75,68	9 x €9,35 = €84,15
Lediging	38 x €1,18 = €44,84	40 x €1,15 = €46,00

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting is een algemene belasting op het bieden van gelegenheid tot overnachting, waarvan de opbrengst ten goede komt aan de algemene middelen. Het voorstel is om in 2020 geen inflatoire opbrengststijging toe te passen.

Tarief toeristenbelasting:	2018	2019	2020
-Per overnachting voor hotel, pension of bed en breakfast	€ 1,50	€ 1,50	€ 1,50
-Per overnachting voor overige accommodaties	€ 1,05	€ 1,05	€ 1,05

Forensenbelasting

De forensenbelasting is een algemene belasting voor natuurlijke personen die, zonder in de gemeente hoofdverblijf te hebben, op meer dan 90 dagen van het belastingjaar voor zich of hun gezin een gemeubileerde woning beschikbaar houden. Het voorgestelde tarief voor 2020 bedraagt € 335.

Tarief forensenbelasting:	2018	2019	2020
Per gemeubileerde woning:	€ 318	€ 325	€ 335

Lijkbezorgingsrechten

De lijkbezorgingsrechten brengen we in rekening om de kosten van instandhouding van de algemene begraafplaatsen te dekken. De opbrengst mag niet meer zijn dan kostendekkend.

Marktgelden

Marktgelden zijn rechten voor het innemen van standplaatsen op de markt of andere hiervoor aangewezen plaatsen. Het voorgestelde tarief bedraagt voor 2020:

Tarief Marktgeden: (Per meter per dag)	2018	2019	2020
Markt Delden:	€ 1,30	€ 1,33	€ 1,37
Markt Markelo:	€ 1,30	€ 1,33	€ 1,37
Markt Goor	€ 1,69	€ 1,72	€ 1,78

Haven-, kade- en opslaggeden

Haven-, kade- en opslaggeden worden geheven voor het gebruik van gemeentelijke havendiensten, water, havens, kaden, etc.. Wettelijk is geregeld dat het kostendeckingspercentage maximaal 100% mag zijn. De tarieven zijn uniform met de gemeenten Enschede, Almelo, Hengelo en Lochem. Hierdoor zullen de tarieven in afwijking van het inflatoire percentage van onze gemeente worden aangepast.

Bedrijveninvesteringszone

De Planning is om met ingang van 2020 een bedrijveninvesteringszone in de binnenstad van Goor in te voeren. De gemeenteraad moet hiermee wel akkoord gaan. De betreffende verordening zal in november in de vergadering van de raad worden behandeld.

Leges

Leges zijn vergoedingen die we aan klanten vragen voor diensten of producten die we leveren. Het totaal van de gevorderde leges mag niet hoger zijn dan de kosten die de gemeente in zijn geheel hiervoor maakt. Bij het definitieve voorstel van de legesverordening zullen de tarieven aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

Lastendruk Hof van Twente

De gemiddelde woonlasten bestaan uit OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing. De gemiddelde woonlasten voor een huishouden met een 140 ltr. restafvalcontainer en een grote 240 ltr. restafvalcontainer komen voor 2020 uit op respectievelijk € 763 en € 803.

Voor 2020 zullen de totale lasten (gemiddeld) voor een huishouden met een 140 ltr. restafvalcontainer stijgen met 1,33% en voor een huishouden met een 240 ltr. restafvalcontainer met 1,65%. Zoals u hieronder kunt zien is, ondanks de lastenstijging van 13,1% voor de onroerende zaakbelasting, de totale lastenstijging voor onze inwoners beperkt gebleven. Dit komt mede omdat de tijdelijke korting voor rioolheffing van € 25,00 vanaf 2020 permanent wordt verstrekt. Daarnaast is door

de lage rentelasten een voordeel behaald in de kapitaallasten van in totaal € 410.000. Dit is per huishouden een voordeel van € 25,78. In verband met kostenstijgingen wordt de rioolheffing over de periode 2020 t/m 2023 jaarlijks met een bedrag van € 5,00 verhoogd.

In de tabel hieronder kunt u zien dat ook voor de afvalstoffenheffing enkele euro's voordeel is behaald. Dit heeft er in geresulteerd dat de lastendruk in onze gemeente beperkt is gestegen.

	2016 Eenp.	2016 Meerp.	2017 Huish. 140ltr. cont.	2017 Huish. 240ltr. cont.	2018 Huish. 140ltr. cont.	2018 Huish. 240ltr. cont.	2019 Huish. 140ltr. cont.	2019 Huish. 240ltr. cont.	2020 Huish. 140ltr. cont.	2020 Huish. 240ltr. cont.	2021 Huish. 140ltr. cont.	2021 Huish. 240ltr. cont.	2022 Huish. 140ltr. cont.	2022 Huish. 240ltr. cont.	2023 Huish. 140ltr. cont.	2023 Huish. 240ltr. cont.
OZB	€ 263	€ 263	€ 267	€ 267	€ 274	€ 274	€ 275	€ 275	€ 311	€ 311	€ 311	€ 311	€ 311	€ 311	€ 311	€ 311
Riool	€ 308	€ 308	€ 311	€ 311	€ 286	€ 286	€ 286	€ 286	€ 265	€ 265	€ 270	€ 270	€ 275	€ 275	€ 280	€ 280
Afvalst(*)	€ 203	€ 252	€ 204	€ 240	€ 187	€ 223	€ 192	€ 229	€ 187	€ 227	€ 187	€ 227	€ 187	€ 227	€ 187	€ 227
totaal	€ 774	€ 823	€ 782	€ 818	€ 747	€ 783	€ 753	€ 790	€ 763	€ 803	€ 768	€ 808	€ 773	€ 813	€ 778	€ 818

(*) Voor het berekenen van het tarief 2020 is uitgegaan van respectievelijk 8 en 9 aanbiedingen voor een 140 ltr. en 240 ltr. grijze container per jaar

Kwijtschelding

Het kwijtscheldingsbeleid 2020 van onze gemeente kent een aantal uitgangspunten. Het kwijtscheldingspercentage voor de inkomensnorm is vastgesteld op 100% van de bijstandsnorm. Kwijtschelding kan uitsluitend worden verleend voor:

- OZB woningen (maar dat komt door afschaffing van het gebruikersdeel nog maar zelden voor);
- rioolheffing voor het basisbedrag;
- afvalstoffenheffing voor basisbedrag met twee inzamelmiddelen en voor maximaal € 84,15 aan ledigingen.

In 2020 zullen rond de 255 belastingplichtigen ambtshalve kwijtschelding krijgen. Daarnaast verwachten we aan ongeveer 220 belastingplichtigen op aanvraag gehele of gedeeltelijke kwijtschelding te verlenen.

Overzicht

In de tabel hierna wordt een totaaloverzicht gegeven van de opbrengsten die door belastingen en rechten worden gegenereerd.

Geraamde inkomsten belastingen en rechten

Bedragen in euro's X 1000

Soort Heffing:	Werkelijk 2018:	Raming 2019:	Raming 2020:
Algemene Belastingen:			
Onroerende-zaakbelastingen	6.823	6.771	7.687
Baatbelastingen	1	1	0
Toeristenbelasting	398	408	408
Forensenbelasting	87	82	84
Totaal:	7.309	7.262	8.179
Heffingen:			
Afvalstoffenheffing	2.856	3.011	3.036
Rioolheffingen	4.576	4.679	4.361
Marktgeden	29	32	33
Scheepvaartrechten	79	80	82
Lijkbezorgingsrechten	192	206	224
Leges	1.622	1.429	1.474
Totaal:	9.354	9.437	9.210
Totaal:	16.663	16.699	17.389

Geraamde baten en lasten van rechten die in onze gemeente worden geïnd in 2020

Rechten	Directe kosten	Inkomsten	Netto kosten	Overhead	BTW	Totale toerekenbare kosten	Baten begroot	Dekkingspercentage
Reinigingsheffingen	€ 2.361.237	€ -	€ 2.361.237	€ 157.035	€ 518.000	€ 3.036.272	€ 3.035.877	99,99%
Rioolheffing	€ 3.893.838	€ 153.851	€ 3.739.987	€ 386.484	€ 235.000	€ 4.361.471	€ 4.361.471	100,00%
Lijkbezorgingsrechten	€ 255.466	€ -	€ 255.466	€ 54.346		€ 309.812	€ 223.528	72,15%
Marktgelden	€ 44.818	€ -	€ 44.818	€ 611		€ 45.429	€ 32.613	71,79%
Havengelden	€ 254.463	€ -	€ 254.463	€ 9.506		€ 263.969	€ 82.372	31,21%
Leges - Titel 1 - Burgerzaken	€ 181.080	€ -	€ 181.080	€ 155.729	€ -	€ 336.809	€ 378.023	112,24%
Leges - Titel 1 - APV	€ 62.437	€ -	€ 62.437	€ 53.696	€ -	€ 116.134	€ 92.281	79,46%
Leges - Titel 1 - Totaal	€ 243.518	€ -	€ 243.518	€ 209.425	€ -	€ 452.943	€ 470.304	103,83%
Leges - Titel 2 - Totaal	€ 545.288	€ -	€ 545.288	€ 468.947	€ -	€ 1.014.235	€ 972.060	95,84%
Leges - Titel 3 - Totaal	€ 38.089	€ -	€ 38.089	€ 32.757	€ -	€ 70.845	€ 31.589	44,59%

PARAGRAAF 2: WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

2.1 Algemeen

Volgens de BBV dient in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een vaste set financiële kengetallen opgenomen te worden. De bedoeling is dat deze kengetallen meer inzichtelijk maken over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om extra structurele of incidentele lasten op te kunnen vangen. Ze kunnen door de gemeenteraad en externe toezichthouders, vanuit hun kaderstellende en controlerende rol, in hun

beoordeling van de financiële positie van de gemeente betrokken worden. De tabel met de financiële kengetallen en de toelichting daarop is in onderdeel 2.2 opgenomen.

Naast de kengetallen wordt in deze paragraaf in onderdeel 2.3 het risicoprofiel opgenomen. In dit onderdeel wordt ook de weerstandscapaciteit beschreven en de ratio weerstandsvermogen bepaald.

2.2. Kengetallen

Kengetal	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Netto schuldquote	34%	63%	67%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	30%	60%	64%
Solvabiliteitsratio	67%	57%	55%
Kengetal grondexploitatie	11%	10%	10%
Structurele exploitatieruimte	2%	-2%	-2%
Belastingcapaciteit	108%	110%	109%

In de bovenstaande tabel zijn de kengetallen samengevat weergegeven. De kengetallen hebben we beoordeeld aan de hand van de in de VNG uitgave "[Houdbare Gemeentefinanciën](#)" opgenomen normeringen. In deze uitgave wordt een beoordeling van de kengetallen in relatie tot de financiële positie van de gemeente aanbevolen.

Dat hebben wij hieronder summier gedaan. Voor een uitgebreidere beoordeling wachten wij de ontwikkelingen af. Hierbij valt te denken aan vergelijking met andere gemeenten, normeringen door provincie Overijssel en ervaringscijfers over meerdere jaren.

Netto schuldquote / netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Om inzicht te krijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende

gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

De vaste schulden van de gemeente nemen op begrotingsbasis vanaf 2018 toe als gevolg van het feit dat diverse (flinke) investeringen niet met eigen middelen kunnen worden gefinancierd maar met een aangetrokken geldlening. Deze toename van de vaste schuld (met name van 2017 naar 2018) resulteert in een stijging van de netto schuldquote.

Netto schuldquote						
Hoe lager, hoe beter 	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Vaste schulden +	25.872.953	46.086.920	47.507.937	47.540.267	46.853.348	45.878.944
Netto vlottende schulden +	9.946.138	6.000.000	6.000.000	6.000.000	6.000.000	6.000.000
Overlopende passiva +	3.429.667	1.860.000	2.260.000	2.160.000	2.560.000	2.560.000
Totaal FVA (art 36. onderdelen d, e en f) -	951.564	659.270	366.976	74.692	74.692	74.692
Uitzettingen rentetyp.looptijd < 1 jaar -	7.409.283	1.225.559	861.297	1.187.119	791.905	589.772
Liquide middelen -	674.620	-	-	-	-	-
Overlopende activa -	2.975.519	2.000.000	2.200.000	2.200.000	2.000.000	2.200.000
Saldo =	27.237.772	50.062.091	52.339.663	52.238.455	52.546.750	51.574.480
Totaal Baten /	78.964.126	79.327.665	77.957.911	78.557.636	78.616.077	78.793.922
Netto schuldquote	34%	63%	67%	66%	67%	65%

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen						
Hoe lager, hoe beter 	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Vaste schulden +	25.872.953	46.086.920	47.507.937	47.540.267	46.853.348	45.878.944
Netto vlottende schulden +	9.946.138	6.000.000	6.000.000	6.000.000	6.000.000	6.000.000
Overlopende passiva +	3.429.667	1.860.000	2.260.000	2.160.000	2.560.000	2.560.000
Totaal FVA (art 36. onderdelen b, c, d, e en f) -	4.705.664	3.368.871	2.960.853	2.557.730	2.473.709	2.388.618
Uitzettingen rentetyp.looptijd < 1 jaar -	7.409.283	1.225.559	861.297	1.187.119	791.905	589.772
Liquide middelen -	674.620	-	-	-	-	-
Overlopende activa -	2.975.519	2.000.000	2.200.000	2.200.000	2.000.000	2.200.000
Saldo =	23.483.672	47.352.490	49.745.786	49.755.417	50.147.733	49.260.554
Totaal Baten /	78.964.126	79.327.665	77.957.911	78.557.636	78.616.077	78.793.922
Netto schuldquote	30%	60%	64%	63%	64%	63%

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het feit dat de reserves van de gemeente de afgelopen jaren flink zijn aangesproken, in combinatie met de stijging van het vreemd vermogen, heeft geleid tot een daling van de solvabiliteit.

Solvabiliteitsratio						
Hoe hoger, hoe beter 	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Eigen vermogen +	87.230.167	76.269.978	72.238.293	69.224.011	65.839.955	63.821.597
Totaal vermogen /	131.129.711	134.353.871	132.080.252	128.984.008	125.343.632	122.423.917
	67%	57%	55%	54%	53%	52%

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten of provincies leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de woningen kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Dit percentage is de afgelopen jaren redelijk constant gebleken.

Grondexploitatie						
Hoe lager, hoe beter 	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Overige MVA Gronden +	4.490.147	4.490.147	4.490.147	4.490.147	4.490.147	4.490.147
In Exploitatie Genomen gronden +	3.967.407	3.052.701	3.052.701	3.052.701	3.052.701	3.052.701
Totaal baten /	78.964.126	79.327.665	77.957.911	78.557.636	78.616.077	78.793.922
	11%	10%	10%	10%	10%	10%

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting (OZB). Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is. Daarbij wordt het saldo van de structurele baten en lasten (inclusief structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves) gedeeld door de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

Structurele exploitatieruimte						
Hoe hoger, hoe beter 	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Totaal structurele lasten -	77.921.736	81.861.801	81.503.041	81.457.172	80.507.410	80.610.734
Totaal structurele baten +	76.968.944	78.435.926	77.897.911	78.497.636	78.556.077	78.733.922
Structurele toevoeging aan reserves -	1.706.096	630.962	414.235	415.921	415.187	414.454
Structurele onttrekkingen aan reserves +	4.615.710	2.828.461	2.474.106	2.464.689	2.399.243	2.296.812
Saldo =	1.956.822	-1.228.376	-1.545.259	-910.768	32.723	5.546
Totaal baten /	78.964.126	79.327.665	77.957.911	78.557.636	78.616.077	78.793.922
	2%	-2%	-2%	-1%	0%	0%

Belastingcapaciteit

De OZB en de opcenten zijn voor gemeenten respectievelijk provincies de belangrijkste eigen belastinginkomsten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen en of ruimte is voor nieuw beleid.

Belastingcapaciteit						
Hoe lager, hoe beter 	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
OZB lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ waarde +	274	275	311	311	311	311
Rioolheffing voor gezin +	286	286	265	270	275	280
Afvalstoffenheffing voor gezin +	223	229	227	227	227	227
Eventuele heffingskorting voor gezin -	-	-	-	-	-	-
Totaal woonlasten voor gezin =	783	790	803	808	813	818
Landelijk gem. woonlasten meerpers. t-1 /	723	715	740	740	740	740
	108%	110%	109%	109%	110%	111%

2.3 Risicoprofiel

In de door de gemeenteraad vastgesteld [Nota risicomanagement 2015](#) is omschreven hoe onze gemeente omgaat met risico's, de bepaling van de weerstandscapaciteit en de ratio weerstandsvermogen.

In overeenstemming met deze nota zijn de risico's in kaart gebracht. Daarbij zijn de onderscheiden risico's onderverdeeld in 4 risicocategorieën: strategische risico's, marktrisico's, schaderisico's en operationele risico's. Binnen het totaal van deze risico's zijn 13 risicosoorten onderscheiden. Deze bestaan elk uit 1 of meerdere dossiers.

Per dossier is het risico beoordeeld. Daarbij wordt de netto omvang van het risico ingeschat. Dit wordt gedaan door de kans, dat een risico zich ook daadwerkelijk gaat voordoen, te vermenigvuldigen met het gevolg van het risico.

Bij het inschatten van deze kans worden 3 categorieën gehanteerd, namelijk 25%, 50% en 75%. In enkele gevallen is de omvang bepaald door gedifferentieerde percentages te gebruiken, voor bepaalde aspecten die betrekking hebben op een

risico. In de tabel is dit in de kolom kans aangegeven met G%.

Voor de bepaling van het gevolg van een risico wordt de omvang van de gevolgschade van een risico ingeschat. Indien er al bestaande maatregelen zijn, zoals een voorziening die is getroffen of een verzekering die geldt, dan wordt hier rekening mee gehouden.

Ontwikkelingen

Ten opzichte van het laatst vastgestelde risicoprofiel, opgenomen in het jaarverslag 2018, hebben zich enkele ontwikkelingen voor gedaan. De belangrijkste ontwikkelingen zijn (zie ook de tabel op de volgende pagina's) hieronder beschreven.

Nr. 3.3 Omgevingsdienst Twente

Er is discussie over de verdeling van de overheadkosten van de ODT. Mocht de overheadkosten van ODT verdeeld worden onder de ingebrachte formatie per deelnemende gemeente in plaats van het aantal inwoners dan zal dit leiden tot extra bedrag van € 74.302.

Nr. 7.1 dalende bouwleges

In 2019 verwachten we € 800.000 aan bouwleges. Hiervan zijn er inmiddels € 400.000 binnen. Echter vanwege o.a. Programma Aanpak Stikstof (PAS) is er een risico dat de inkomsten van bouwleges afneemt. Laatste maanden van 2019 verwachten we minimaal nog € 100.000 binnen te krijgen. Het overige bedrag van € 300.000 is onzeker.

Omvang risico's

De omvang van de gekwantificeerde risico's (exclusief grondexploitaties) wordt als volgt ingeschat:

Strategische risico's:	c.a.	€ 2.635.000
Marktrisico's:	c.a.	€ 1.257.500
Schade risico's:	c.a.	€ 62.500
<u>Operationele risico's:</u>	<u>c.a.</u>	<u>€ 800.000</u>
Totaal risico's:	c.a.	€ 4.755.000

De omvang van de gekwantificeerde risico's betreffende de gemeentelijke grondexploitaties bedraagt circa € 1.365.122.

Omvang weerstandscapaciteit

Voor de bepaling van de weerstandscapaciteit richten we ons op de stand van eind 2023, omdat op die manier rekening wordt gehouden met de onttrekkingen c.q. toevoegingen die in de meerjarenbegroting worden voorzien. Hierdoor ontstaat een zo reëel mogelijk beeld.

Het totaal van de weerstandscapaciteit is ultimo 2023 circa € 4,95 miljoen (Algemene reserve € 4,95 miljoen en Reserve majeure projecten € 0).

De reserve grondexploitaties heeft in de perspectiefnota een omvang van circa € 2,14 miljoen. In deze programmabegroting 2020 wordt als dekkingsmaatregel de reserve grondexploitatie afgeroomd met € 400.000. Deze reserve daalt hierdoor naar ca € 1,73 miljoen.

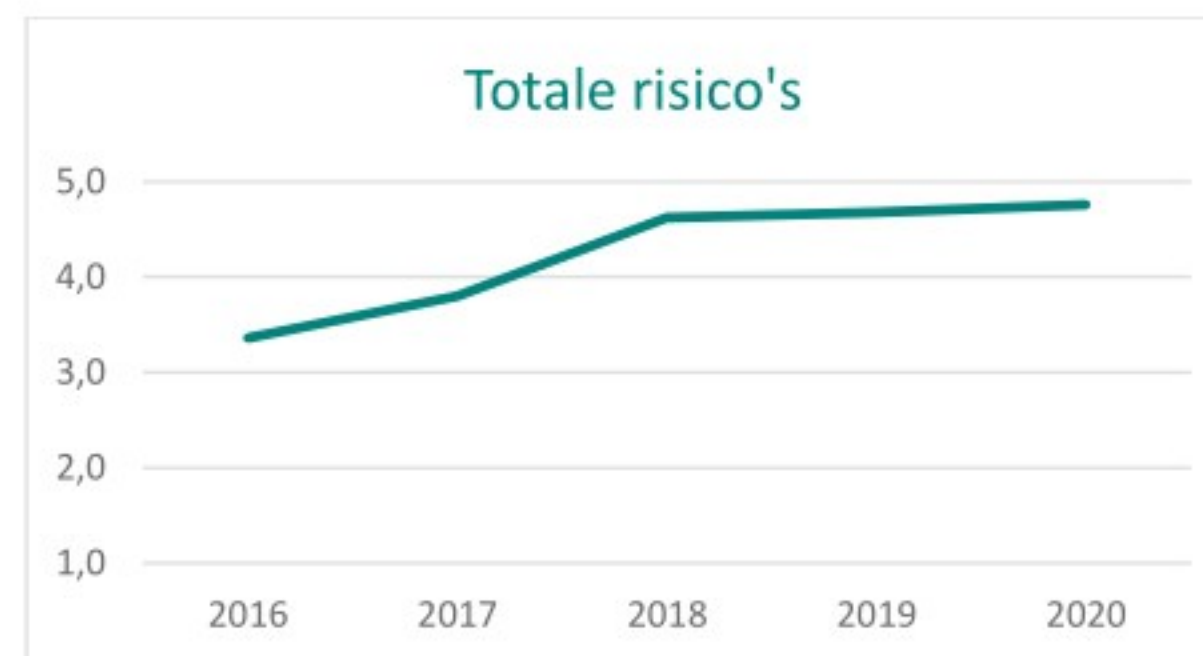
Ratio weerstandsvermogen

De ratio weerstandsvermogen algemeen komt uit op een ratio van 1,0 (€ 4,95 miljoen / € 4,76 miljoen). De ratio weerstandsvermogen grondexploitaties komt uit op een ratio van 1,3 (€ 1,73 / € 1,37 miljoen). De verwachte uitgaven in de komende jaren voor de

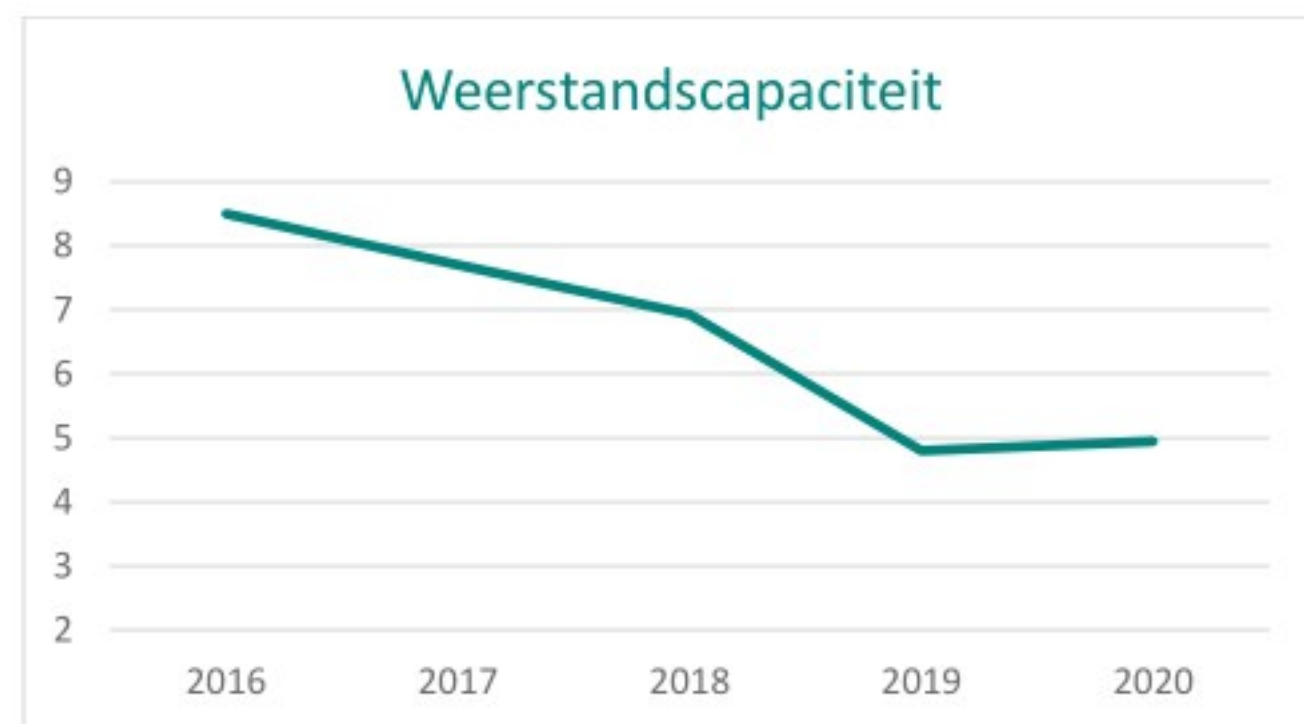
vennootschapsbelasting hebben op de ratio slechts een marginale invloed.

Risicoprofiel

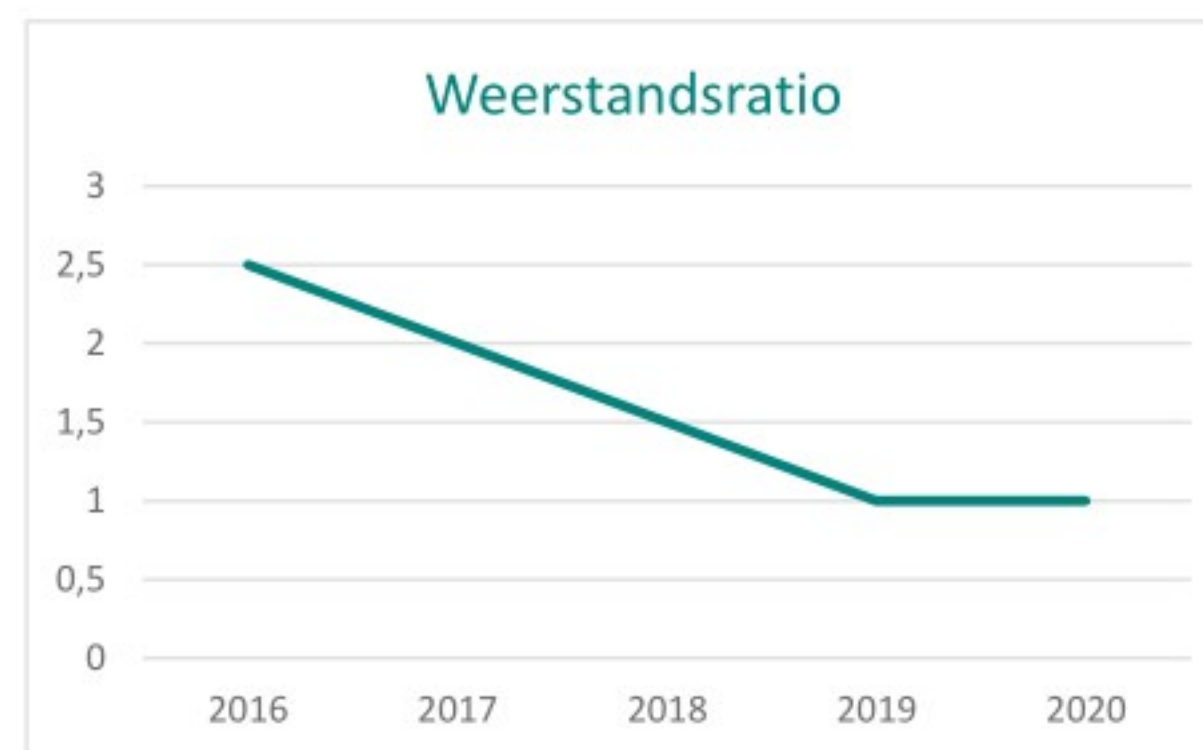
In de tabel op de volgende pagina is het risicoprofiel van de gemeente Hof van Twente weergegeven. De cursieve risico's vervallen. De bedragen tussen haakjes (in het blauw) betreffen de bedragen uit het jaarverslag 2018.

(Bedragen in euro's X 1 miljoen)

(Bedragen in euro's X 1 miljoen)

(Bedragen in euro's X 1 miljoen)

Strategische Risico's					
Nr.	Risicosoorten	Dossiers	Kans (P)	Netto omvang risico (P x G) minus getroffen financiële maatregel	Toelichting
1	RIJKSBEZUINIGINGEN / NIEUWE WETGEVING	De uitkering uit het Gemeentefonds wordt beïnvloed door meerdere ontwikkelingen, o.a. door: 1.1 Kortingen op uitkering gemeentefonds 1.2 Herijking verdeelmaatstaven gemeentefonds 1.3 Kortingen op specifieke uitkeringen	50%	€ 705.000 (Jaarverslag 2018: € 690.000)	Mutaties uitkering Gemeentefonds worden meegenomen in budgetcyclus
2	BESTUURLIJKE DOELEN	2.1 Realisatie taakstellingen	G%	€ 660.000 (Jaarverslag 2018: € 660.000)	Vanaf 1 januari 2019 gelden er taakstellingen binnen het Sociaal Domein, waarvan nog niet zeker is of deze gehaald worden.
		2.2 Realisatie bestuurlijke projecten ¹	G%	€ 901.500 (Jaarverslag 2018: € 1.032.500)	
3	VERBONDEN PARTIJEN	3.1 Regio Twente	50%	€ 17.000 (Jaarverslag 2018: € 17.000)	(Re-) actief volgen verbonden partijen
		3.2 Veiligheidsregio Twente	50%	€ 24.000 (Jaarverslag 2018: € 24.000)	(Re-) actief volgen verbonden partijen
		3.3 Omgevingsdienst Twente	50%	€ 37.000 (Nieuw)	(Re-) actief volgen verbonden partijen
		3.4 Zenkeldamshoek	25%	€ 118.000 (Jaarverslag 2018: € 118.000)	(Re-) actief volgen verbonden partijen
		3.5 Overige aandeelhouderschappen	25%	€ 172.500 (Jaarverslag 2018: € 165.000)	(Re-) actief volgen verbonden partijen
4	KRIMP	4.1 Op de lange termijn zal het voorzieningen/ accommodatie niveau onder druk komen te staan	p.m.	p.m.	Continu beleid evalueren en bijstellen.
Subtotaal Strategische risico's				€ 2.635.000	

¹ Op basis van de projectrapportages van de bestuurlijke projecten wordt een inschatting gemaakt van de netto omvang van de risico's.

Marktrisico's					
Nr.	Risicosoorten	Dossiers	Kans %	Netto omvang risico (P x G) minus getroffen financiële maatregel	Toelichting
5	GROND-EXPLOITATIES	5.1 MvA (voorheen NIEGG)	G%	€ 1.171.584 (Jaarverslag 2018: €1.171.584)	Zie paragraaf grondbeleid en perspectiefnota
		5.2 Gronden in exploitatie	G%	€ 193.538 (Jaarverslag 2018: € 353.984)	
Totaal risico's grondexploitaties				€ 1.365.122	
6	RENTE/ TREASURY	6.1 Beleggingen/ uitzetting/aantrekken gelden.	25%	€ 75.000 (Jaarverslag 2018: € 50.000)	Gemeente loopt risico op ontwikkelingen marktrente over bedrag financieringsbehoefte.
		6.2 Verstrekte leningen aan verenigingen en stichtingen.	25%	€ 57.500 (Jaarverslag 2018: € 60.000)	Periodiek evalueren
		6.3 Gegarandeerde leningen.	25%	€ 162.500 (Jaarverslag 2018: € 102.500)	Periodiek evalueren
7	ECONOMISCHE RECESSIE	7.1 Dalende inkomsten bouwleges.	50%	€ 150.000 (Jaarverslag 2018: € 2.500)	Sturen op opbrengsten
8	OPENEINDE REGELINGEN	8.1 Participatiewet (uitkeringen levensonderhoud).	25%	€ 146.250 (Jaarverslag 2018: € 155.000)	Geen wijziging in het theoretische uitgangspunt dat er een risico is van volumegroei.
		8.2 Participatiebudget, onderdeel: - reïntegratiekosten - Wsw	50%	€ 500.000 (Jaarverslag 2018: €500.000)	Geen wijziging in het theoretische uitgangspunt dat er een risico is van volumegroei.
		8.3 WMO			
		8.4 Jeugdwet			
		8.5 Bijzondere bijstand: Risico door volumegroei	50%	€ 50.000 (Jaarverslag 2018: € 50.000)	Er kan een stijging van het aantal aanvragen ontstaan tgv stimuleringsmaatregelen om het niet-gebruik van regelingen tegen te gaan
		8.6 Toename gebruik minimabeleid	50%	€ 50.000 (Jaarverslag 2018: € 50.000)	Er kan een stijging van het aantal aanvragen ontstaan tgv stimuleringsmaatregelen om het niet-gebruik van regelingen tegen te gaan
		8.7 Stijging kosten BijstandsBesluit Zelfstandigen	50%	€ 25.000 (Jaarverslag 2018: €25.000)	
		8.8 Stijging opvang statushouders.	25%	€ 25.000 (Jaarverslag 2018: € 25.000)	Daling van aantal statushouders in 2019 en hogere kosten voor opvang, betekent per saldo dat risico ongewijzigd blijft.
		8.9 Leerlingenvervoer.	25%	€ 11.250 (Jaarverslag 2018: € 11.250)	
		8.10 Toename aantal lijkbezorgingen van gemeentewege	50%	€ 5.000 (Jaarverslag 2018: €5.000)	
Subtotaal marktrisico's (exclusief grondexploitaties)			€ 1.257.500		

Schade Risico's					
Nr.	Risicosoorten	Dossiers	Kans %	Netto omvang risico (P x G) minus getroffen financiële maatregel	Maatregelen
9	ASBEST-VERONTREINIGING	9.1 Sanering bodemverontreiniging	Nb	Uit ervaringen van de afgelopen 8 jaar blijken de gemeentelijke lasten van onverwachte saneringen/uitvoering asbestconvenanten binnen het beschikbare budget te blijven.	Projectbudget
10	FRAUDE		Nb	Risico en omvang worden laag ingeschat.	Hiervoor is een verzekering ingesteld.
11	EIGENDOM	11.1 Brand-, storm-, fraude- en diefstal	Nb	Risico en omvang worden laag ingeschat i.v.m. dekking door verzekeringen.	<ul style="list-style-type: none"> - Verzekeringen - Hufferproof investeren - Watermanagement - Meerderjarige onderhoudsplannen
12	CONTRACTUELE VERPLICHTINGEN/AANSPRAKELIJKHEIDSTELLINGEN	12. 1 Aansprakelijkheidstellingen/nadeelcompensatie	G%	€ 62.500 (Jaarverslag 2018: € 72.500)	Voor veel situaties zijn we verzekerd. Voor situaties waarvoor we niet verzekerd zijn wordt een bedrag opgenomen.
Subtotaal schade risico's				€ 62.500	

Operationele Risico's						
Nr.	Risicosoorten	Dossiers	Kans %	Netto omvang risico (P x G) minus getroffen financiële maatregel	Maatregelen	
13	BEDRIJFSVOERING	13.1 Rechtmatigheid legesheffing		€ 550.000 (Jaarverslag 2018: € 550.000)	<ul style="list-style-type: none"> - Interne controle/ VIC/ - Functiescheiding - Procesbeschrijvingen. 	
		13.2 Debiteurenbeheer				
		13.3 Verplichte betaling dwangsommen bij niet tijdig beslissen.				
		13.4 Oninbare vorderingen				
		13.5 Vergoedingen bijzondere begraafplaatsen				
		13.6 Stroomuitval, storing, hacken computersysteem				<ul style="list-style-type: none"> - Er zijn inmiddels middelen gereserveerd voor structurele oplossing van het risico stroomuitval en storing. - Beveiliging van website en versleuteling bij versturen van vertrouwelijke gegevens
		13.7 Wegvallen medewerkers op kwetsbare posities				<ul style="list-style-type: none"> - Afspraken taakoverdracht - formaliseren vervangingsmaatregelen - Interne controle/ VIC/ functiescheiding - Procesbeschrijvingen - Regionale samenwerking
		13.8 fouten				<ul style="list-style-type: none"> - Jaarlijks doorrekenen prijzen in tarieven leges - Periodieke rapportage - Budgetbeheer - Mobiliteitsbeleid - Voordelen gezamenlijk inkopen
		13.9 Toename loonkosten (Fuwa, premiestijging)				<ul style="list-style-type: none"> - VCA certificering - Opleiding agressie en geweld - RIE - Aanpassing werkplekken aan Arbo-eisen
		13.10 Stijging kosten door marktontwikkelingen				Horizontaal toezicht
		13.11 Langdurige uitval ziekte (door o.a. Agressie burgers, werkdruk, niet optimale werkplek) en uitstroom				Opgevangen met reserves (o.a. reserve transities)
		13.12 Niet afdragen van belasting waar dat wel had moeten (Loonheffing, BTW)				Contracten lopen nog enkele jaren. Continu contact met huurders.
		13.13 Extra personeel door o.a. herindicaties				Afhankelijk van besluitvorming
		13.14 Beëindiging huurcontracten gemeentehuis en niet opnieuw kunnen verhuren.				Jaarlijkse vaststelling Programma Informatieveiligheid & Privacy
		13.15 Risico Niet Actief Beveiligde Overwegen				
		13.16 Boetes/schadeclaims Algemene Verordening Gegevensbescherming (AGV)	25%	€ 250.000 (Jaarverslag 2018: € 250.000)		
Subtotaal operationele risico's (vast bedrag)				€ 800.000		

Specificatie reserves in relatie tot de weerstandscapaciteit

(bedragen x € 1.000)

bedragen x € 1.000

Algemene Reserve	Rek. 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stand per 1 januari	10.477	8.485	7.355	6.802	5.928	4.937
Saldo onttrekkingen en toevoegingen	-1.993	-1.129	-553	-875	-991	9
Stand per 31 december	8.485	7.355	6.802	5.928	4.937	4.946
Totaal risico's conform berekening weerstandsvermogen	4.615	4.755	4.755	4.755	4.755	4.755
Nader te besteden	3.870	2.600	2.047	1.173	182	191

bedragen x € 1.000

Reserve Majeure Projecten	Rek. 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stand per 1 januari	3.612	-842	68	58	53	53
Saldo onttrekkingen en toevoegingen	-4.454	910	-10	-5	0	0
Stand per 31 december	-842	68	58	53	53	53

bedragen x € 1.000

Reserve Grondexploitatie	Rek. 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stand per 1 januari	2.658	2.599	2.143	1.732	1.721	1.710
Saldo onttrekkingen en toevoegingen	-60	-456	-411	-11	-11	-11
Stand per 31 december	2.599	2.143	1.732	1.721	1.710	1.699
Totaal risico's conform berekening weerstandsvermogen	1.526	1.365	1.365	1.365	1.365	1.365
Nader te besteden	1.073	778	367	356	345	334

Paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen

De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen gaat in op de duurzame instandhouding van de gemeentelijke fysieke infrastructuur. Uitgangspunt voor het begrotingsjaar 2020 is een sobere en doelmatige aanpak. Onderwerpen hierbij zijn wegen, kunstwerken, bermen en sloten, verlichting, groen, riolering en water en gebouwen.

Voor de verschillende onderwerpen zijn plannen opgesteld waarin de beleidskaders openbare ruimte, functie en samenhang kwaliteitsniveau met financiële consequenties zijn opgenomen. De financiële consequenties zijn vertaald in de begroting.

Op basis van deze plannen worden het onderhoud en de vervangingen uitgevoerd.

Beleidskader 2020

In de programmabegroting 2019 is besloten ingaande 2020 structureel een budget voor kunstwerken (€ 290.000) beschikbaar te stellen. Dit besluit wordt herroepen. Ook worden de budgetten voor niet-cyclisch onderhoud structureel verlaagd (€ 250.000). In beide gevallen komt hier een incidenteel budget voor in de plaats.

Om deze maatregelen met behulp van een programma voor te bereiden en de implementatie geleidelijk te laten verlopen, willen wij namelijk éénmalig € 1.150.000 reserveren vanuit de reserve Vitens. Dit budget wordt ingezet voor incidentele extra uitgaven voor niet-cyclisch onderhoud (€ 750.000, via de agenda herstructurering openbare ruimte), incidenteel onderhoud kunstwerken (€ 200.000) en speeltoestellen (€ 200.000).

Beleidsplan	Vastgesteld	Achterstallig onderhoud
Wegen	2013	Ja *
Kunstwerken	-**	Ja**
Bermen & sloten	2017	Nee
Verlichting	2016	Nee
Groen	2015	Nee
Riolering & Water	2019	Nee
Gebouwen	2013	Nee

* Door de extra gedane investeringen van jaarlijks € 1 miljoen in 2016, 2017 en 2019 is het achterstallig onderhoud gedaald. In 2020 wordt nog 1 keer € 1 miljoen geïnvesteerd, waardoor het achterstallig onderhoud naar verwachting zal dalen tot € 2,7 miljoen eind 2020. Bij de actualisatie van het beheerplan wegen najaar 2019 worden de kwaliteit van de wegen en bijbehorende financiële middelen opnieuw in beeld gebracht.

** Betreft vervangingen. Wanneer dit aan de orde is wordt geïnvesteerd vanuit het incidentele budget onderhoud kunstwerken (€ 200.000).

Kerncijfers begroting 2020

Beheercategorie	Indicator	Hoeveelheid
Wegen	Aantal kilometers weg inclusief fietspaden	771 km
	Oppervlakte wegennet	3.133.453 m ²
Water	Lengte watergangen	444 km
Openbare Verlichting	Aantal lichtmasten	8.226
Groen	Oppervlakte openbaar groen	396 ha
	Aantal bomen	30.715
Riolering	Aantal rioolaansluitingen	15.704
Gebouwen	Aantal woningen, sportfaciliteiten, zwembaden, cultuur- en welzijnsaccommodaties in eigendom en/of beheer	26

In onderstaande financiële overzichten zijn de bedragen x € 1.000 genoemd exclusief interne uren en kapitaallasten.

Financieel overzicht Wegen

Onderwerp	Omschrijving	2018 R	2019 B	2020 B	2021 B	2022 B	2023 B
Vegen/onkruidbestrijding	Klein onderhoud	286.198	278.113	281.887	281.887	281.887	281.887
Bermen en sloten	Klein onderhoud	532.132	452.833	458.965	458.965	458.965	458.965
Verharding en deklagen	Klein onderhoud	444.469	436.014	436.014	436.014	436.014	436.014
Verharding en deklagen	Groot onderhoud	614.630	720.901	745.901	745.901	745.901	745.901
Verharding en deklagen	Vervanging	130.691	1.192.016	1.255.000			
	Totaal	2.444.592	3.525.664	3.633.738	2.378.738	2.378.738	2.378.738

Stand reserve onderhoud wegen per 1-1-2020: € 266.545

Financieel overzicht civieltechnische Kunstwerken

Onderwerp	Omschrijving	2018 R	2019 B	2020 B	2021 B	2022 B	2023 B
Kunstwerken	Klein onderhoud	9.901	10.116	10.349	10.349	10.349	10.349
Kunstwerken	Vervanging						
	Totaal	9.901	10.116	10.349	10.349	10.349	10.349

Financieel overzicht Openbare Verlichting

Onderwerp	Omschrijving	2018 R	2019 B	2020 B	2021 B	2022 B	2023 B
Verlichting	Klein onderhoud	172.654	95.109	95.109	95.109	95.109	95.109
Verlichting	Vervanging	38.695	181.575	181.575	181.575	201.750	201.750
	Totaal	211.349	276.624	276.684	276.684	296.859	296.859

Stand reserve openbare verlichting per 1-1-2020: € 472.133

Financieel overzicht Openbaar Groen

Onderwerp	Omschrijving	2018 R	2019 B	2020 B	2021 B	2022 B	2023 B
Groen	Onderhoud	1.663.344	1.904.254	1.735.473	1.735.473	1.735.473	1.735.473
	Totaal	1.663.344	1.904.254	1.735.473	1.735.473	1.735.473	1.735.473

Financieel overzicht Riolering en Water

Onderwerp	Omschrijving	2018 R	2019 B	2020 B	2021 B	2022 B	2023 B
Onderzoek	Klein onderhoud	108.344	75.825	62.500	62.500	62.500	62.500
Afvalwater	Klein onderhoud	611.168	638.558	646.693	646.693	661.693	661.693
Hemelwater	Klein onderhoud	62.177	62.914	87.500	90.000	90.000	90.000
Grondwater	Klein onderhoud	14.217	27.748	27.500	27.500	27.500	27.500
Riolering	Groot onderhoud	1.754.403	1.500.000	1.500.000	1.500.000	1.600.000	1.600.000
	Totaal	2.550.308	2.305.045	2.324.193	2.326.693	2.441.693	2.441.693

Stand voorziening riolering per 1-1-2020: € 1.185.782

Financieel overzicht Gebouwen

Onderwerp	Omschrijving	2018 R	2019 B	2020 B	2021 B	2022 B	2023 B
Gebouwen	Klein onderhoud	387.196	220.076	220.188	220.188	220.188	220.188
Gebouwen	Meerjarig onderhoud	302.376	371.226	371.226	371.226	371.226	371.226
	Totaal	689.572	591.302	591.414	591.414	591.414	591.414

Stand voorziening groot onderhoud gebouwen per 1-1-2020: € 576.049

Paragraaf 4: Financiering

Renteontwikkelingen

De rente op de geld- en kapitaalmarkt kent sinds 2011 al geen verhoging meer. Ook in 2019, en hoogst waarschijnlijk 2020, zal de rente historisch laag blijven en zelfs mogelijk nog verder dalen. Een belangrijke oorzaak hiervan is de monetaire onzekerheid die de wereldgroei raakt. Na jaren van onconventioneel beleid, met rentes onder de nul, zouden centrale banken weer een pas op de plaats maken. Echter, met waarschijnlijk nieuwe renteverlagingen, wordt het ooit onconventionele beleid, het 'nieuwe normaal'².

Treasuryfunctie

De treasuryfunctie omvat de financiering van de beleidsvoornemens en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. Het beleid van de gemeente voor de treasuryfunctie is vastgelegd in het Treasurystatuut 2015. Financiering met externe middelen wordt zoveel mogelijk beperkt door primair de beschikbare interne financieringsmiddelen aan te wenden. Hierdoor worden renterisico's en het renteresultaat geoptimaliseerd.

Risicobeheer

Het risicobeheer heeft als doel *'het beheersen van de mogelijke risico's die voortvloeien uit de afhankelijkheid van de rentestand op moment van financieren.'* Er zijn twee normeringen vastgesteld om het renterisico te kunnen becijferen die als richtlijnen gelden om de renterisico's te beperken. Dat zijn de *kasgeldlimiet* voor de korte termijn financiering, en de *renterisiconorm* voor de lange termijn financiering.

Kasgeldlimiet

De gemiddelde vlottende (kortlopende) schuld is voor gemeenten gelimiteerd tot 8,5% van het begrotingstotaal. De kasgeldlimiet bedraagt in 2020 7,5 miljoen. Als de omvang van de vlottende schuld deze limiet structureel benadert, wordt overgegaan tot het aantrekken van een langlopende lening. Bij een positief saldo in rekening courant wordt het 'automatisch' bij de schatkist uitgezet in verband met het verplichte schatkistbankieren.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft betrekking op het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente op de rentelasten van de lange termijnfinanciering. De jaarlijkse aflossingen en

² NRC, 7 juni 2019

renteherzieningen mogen samen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal; het renterisico. Voor 2020 is de norm vastgesteld op € 17,7 miljoen.

Nr. + Omschrijving	2020	2021	2022	2023
1. Begrotingstotaal	88.418	82.873	82.415	81.227
2. Wettelijk percentage	20%	20%	20%	20%
3. Renterisiconorm (1x2)	17.684	16.575	16.483	16.245
4. Renteherziening	-	-	-	-
5. Aflossing	1.437	2.737	3.087	2.874
6. Renterisico (4+5)	1.437	2.737	3.087	2.874
7. Ruimte vs. norm (3-6)	16.246	13.837	13.396	13.371

Bedragen x € 1.000

Leningenportefeuille

De omvang van de huidige leningenportefeuille bedraagt begin 2020 € 24,4 miljoen. Het rentepercentage van de leningen is 4,7%. Op basis van de financieringsbehoefte kan de omvang van de leningenportefeuille gewijzigd worden.

Kredietrisicobeheer

Het uitzetten van middelen in het kader van treasury is alleen nog toegestaan binnen de kaders van de 'Regeling schatkistbankieren decentrale overheden'. Hierdoor doen zich geen kredietrisico's voor. Bij het verstrekken van leningen, garanties of borgstellingen uit hoofde van de publieke taak

worden, indien mogelijk, zekerheden of garanties gesteld.

Verstreckte leningen en garanties	1-1-2020	31-12-2020
Leningen aan verenigingen en stichtingen	2.343	2.266
Leningen aan financiële instellingen/ verbonden partijen	659	367
Hypotheek- en fietsprivéregeling	276	247
Deelnemingen	1.374	1.374
Totaal verstrekkingen	4.653	4.254
Garanties	5.623	5.058
Woningcorporatie/stichting		
Garanties WSW (achtervang)	31.086	30.971
Totaal garanties	36.709	36.144

Rente (resultaat)

Voor de financieringsbehoefte houden we rekening met een rentepercentage van 1% voor langlopende financieringen. Voor de interne doorberekening van de netto rentekosten naar de investeringen hanteren we een omslagpercentage van 1,74%.

Renteresultaat taakveld Treasury		2020	2021	2022	2023
Externe rentelasten over de korte en lange financiering		1.373	1.334	1.279	1.222
Externe rentebaten verstrekte leningen	-/-	-31	-24	-22	-19
Saldo rentelasten en rentebaten		1.342	1.310	1.256	1.203
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	-50	-51	-53	-54
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-				
De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (projectfinanciering) die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+				
Saldo toe te rekenen externe rente		1.292	1.259	1.204	1.149
Rente over eigen vermogen:					
- Algemene reserve		0	0	0	0
- Bestemingsreserves		0	0	0	0
- Afschrijvingsreserves		930	891	853	815
Rente over voorzieningen		0	0	0	0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		2.221	2.150	2.056	1.964
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	-2.216	-2.177	-2.112	-2.059
Renteresultaat op het taakveld treasury		5	-27	-55	-95

Bedragen x € 1.000

Kasstroomoverzicht

Om inzichtelijk te krijgen welke geldstromen er binnen de gemeente de komende jaren lopen is onderstaand kasstroomoverzicht opgesteld conform de indirecte methode.

Kasstroom uit Operationele Activiteiten	2020	2021	2022	2023
Exploitatieresultaat	-4.032	-3.014	-3.384	-2.018
Aanpassing voor:				
Afschrijvingen MVA en waardeverminderingen	4.260	4.315	4.259	4.154
Afschrijvingen IVA en waardeverminderingen	520	520	520	518
Mutatie voorzieningen	-63	-14	31	73
Mutatie vaste schulden (excl. Leningen og)	-	-	-	-
	4.718	4.821	4.810	4.745
Vorraden en onderhanden werk	-104	-95	-97	-98
Mutatie in werkkapitaal	564	-426	995	2
Kasstroom uit operationele activiteiten	1.146	1.285	2.324	2.630
KASSTROMEN UIT INVESTERINGSACTIVITEITEN				
Investeringen/Desinvesteringen MVA, IVA en correcties	-2.976	-1.721	-1.721	-1.741
Mutatie leningportefeuille ug (woningcorporaties & verbonden partijen)	-	-	-	-
Mutatie leningportefeuille ug (overige leningen en uizettingen >1 jaar)	408	403	84	85
Mutatie kapitaalverstrekkingen	-	-	-	-
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-2.568	-1.318	-1.637	-1.656
KASSTROMEN UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN				
Mutatie leningportefeuille og	1.421	32	-687	-974
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	1.421	32	-687	-974
Mutatie geldmiddelen	-	-	-	-

Paragraaf 5: Bedrijfsvoering

Organisatie

Onze gemeente is afgelopen jaren getransformeerd naar een wendbare organisatie. De LEV-waarden Leiderschap, Eigenaarschap en Vertrouwen zijn een belangrijke pijler geworden voor ons handelen. Waar de organisatieontwikkeling startte als een afzonderlijk project, zien we komend jaar de verdere ontwikkeling terug in de individuele programma's en doelstellingen van de verschillende afdelingen en teams. Of het nu gaat om de transformatie van het sociaal domein of de implementatie van de Omgevingswet. Dit zijn de nieuwe pijlers van de verdere ontwikkeling van onze organisatie naast procesgericht werken en talentontwikkeling.

Integriteit

Vertrouwenspersonen, een gedragscode voor ambtenaren en bestuurders, een klokkenluidersregeling: onze organisatie voldoet aan de basisvoorwaarden voor een goed integriteitsbeleid (onderdeel van het [organisatiebesluit 2015](#)). In 2019 zijn nieuwe vertrouwenspersonen aangesteld. Ook is een frauderisicoanalyse uitgevoerd. Komend jaar blijft integriteit een belangrijk gespreksthema. In 2020

krijgt onder andere de interne Hofacademie-workshop Integriteit een vervolg. Ook wordt deze workshop een vaste module in het inwerkprogramma voor nieuwe medewerkers.

Processen

Afgelopen jaar heeft 'procesgericht werken' steeds meer aandacht gekregen in onze organisatie. Mede door de komst van het nieuwe zaaksysteem, de Omgevingswet en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) zijn er meer dan 60 processen efficiënter gemaakt en beschreven in ons digitale processenhandboek. In 2020 geven we hier een vervolg aan. Dit draagt bij aan het integraler en digitaal werken, zodat we beter aansluiten bij de behoeften van onze inwoners en ondernemers.

Personeelsbeleid

Sinds 2019 is talentontwikkeling een speerpunt in de organisatie. In 2020 krijgen duurzame inzetbaarheid, beloningsbeleid en Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) extra aandacht. Ook zal het introductieprogramma van nieuwe medewerkers verder ontwikkeld worden. De Hofacademie krijgt een steeds prominentere plaats in de organisatie. Het ontwikkelen van

personeel past goed bij de organisatieontwikkeling. In 2020 krijgt de Hofacademie een vervolg met een aanbod dat goed aansluit bij de wensen van de medewerkers en organisatie.

Een andere belangrijke ontwikkeling is dat per 1 januari 2020 de Wet Normalisatie Rechtspositie Ambtenaren (WNRA) in werking treedt. Het ambtelijk personeel gaat over naar privaatrecht, maar blijft wel ambtenaar. Daarnaast hebben we te maken met een stijging van kosten voor personeel (o.a. werkgeversbijdrage, tegemoetkoming zorgverzekering, eventueel transitievergoeding). Naast de WNRA hebben we ook te maken met de Wet Arbeidsmarkt in Balans (WAB), die ervoor zorgt dat tijdelijk personeel duurder wordt.

Informatieveiligheid

In 2020 moet de gemeente voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Dit is een gezamenlijk normenkader voor alle overheidslagen. Die bestaat uit diverse informatiebeveiligingscontroles en -maatregelen met het oog op risico's. Zo wordt de beveiliging van informatie op orde gebracht en beheerst. In 2020 richten we onze acties op het gebied van informatiebeveiliging met name op:

- Bewustwording: de mens is en blijft de meest cruciale schakel in de informatiebeveiliging. Daarom schenken we minimaal 2 x per jaar aandacht aan het vergroten van het risicobewustzijn van de medewerkers.
- Verantwoording: Wij leggen elk jaar zowel horizontale verantwoording (naar de raad) als verticale verantwoording (naar de ministeries) af over onze informatieveiligheid.
- Ontwikkeling: We nemen maatregelen om te voldoen aan het normenkader van de BIO. In 2020 voldoen we voor 100% aan de BIO.

Inkoop- en aanbesteding

In verband met de invoering van een nieuw zaakstelsel brengen we het contractenbeheer onder in het gehele proces Inkoop en Aanbesteding. Dit proces zal begin 2020 operationeel zijn. In het voorjaar van 2020 wordt een jaarverslag inkoop en aanbesteding opgesteld over 2019. Daarin rapporteren we o.a. over een aantal inkoopdoelstellingen en- afspraken. De samenwerking op het gebied van inkoop en aanbesteding in Twente wordt verder geïntensiveerd. Doel van de samenwerking is de kwaliteit te verbeteren, de kwetsbaarheid te verminderen en

kosten te besparen. Er is een aantal prioriteiten en speerpunten vastgesteld, dat nader wordt uitgewerkt in drie werkgroepen.

Informatiemanagement

Eind 2019 en begin 2020 worden drie nieuwe systemen geïmplementeerd (zaaksysteem, intranet, vergunningensysteem), die in de loop van 2020 bestendig moeten worden. Deze implementaties moeten leiden tot verbeteringen in de digitale dienstverlening en een efficiëntere digitale bedrijfsvoering.

Door het papiergebruik verder te ontmoedigen realiseren we een besparing. Daarnaast hebben we ervoor gekozen te snijden in de reeks (digitale) abonnementen en in plaats daarvan terug te vallen op open bronnen via internet.

Rekenkamercommissie

De Rekenkamercommissie wil in 2020 twee onderzoeken en twee brieven/quickscans aan de gemeenteraad aanbieden. Daar waar mogelijk sluit de Rekenkamercommissie ook aan bij initiatieven van de gezamenlijke Twentse rekenkamercommissies.

Doelmatigheidsonderzoek

Conform de in 2016 vastgestelde [onderzoeksverordening](#) voeren we jaarlijks een doeltreffendheids- en doelmatigheidsonderzoek uit. Voor het eerstvolgende onderwerp sluiten wij aan bij de Beleidsagenda 2020 die voortkomt uit deze Programmabegroting 2020. Het voornemen is om hierbij een verbinding te maken met de evaluatie van het Beleidsplan schuldhelpverlening.

Rechtmatigheid

Over boekjaar 2018 hebben we een goedkeurende accountantsverklaring ontvangen, ook al werden er nog steeds onzekerheden waargenomen binnen het sociale domein. We blijven er naar streven de onzekerheid te verkleinen door gerichtere controles uit te voeren. Verder bereiden we ons in 2020 voor op de “in control statement” op de rechtmatigheid. Vanaf 2021 dient het college, in plaats van de accountant, dat statement te verstrekken aan de raad op het gebied van rechtmatigheid. Wel moet de accountant aangeven of de rechtmatigheidsverklaring getrouw is.

Beleidsindicatoren

Het is verplicht een aantal beleidsindicatoren in de programmabegroting op te nemen. Voor het onderdeel bedrijfsvoering zijn de volgende beleidsindicatoren van toepassing:

- Formatie
- Bezetting
- Apparaatskosten
- Externe inhuur
- Overhead

Apparaatskosten				
	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Totale apparaatskosten	18.746.043	18.916.147	18.800.650	18.579.574
Aantal inwoners	35.000	34.936	35.000	34.940
Kosten per inwoner	€ 535,60	€ 541,45	€ 537,16	€ 531,76

Formatie				
	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Aantal inwoners	35.000	34.936	35.000	34.940
Aantal fte's formatie	201	209	214	211
Fte's per 1.000 inwoners	5,74	5,98	6,11	6,05

Externe inhuur				
	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Externe inhuurkosten	2.660.107	1.821.441	1.045.821	560.033
Totale loonsom + inhuur	17.380.835	17.406.921	17.340.141	17.200.533
Inhuurkosten als % van totale loonsom + totale kosten externe inhuur	15,3%	10,5%	6,0%	3,3%

Bezetting				
	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Aantal inwoners	35.000	34.936	35.000	34.940
Aantal fte's bezetting	206	213	211	212
Fte's per 1.000 inwoners	5,88	6,10	6,04	6,07

Overhead				
	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Overheadkosten	10.651.255	11.293.000	9.586.410	9.774.882
Totale kosten	79.978.931	84.807.000	82.806.079	83.553.855
Overheadkosten als % van totale lasten	13,3%	13,3%	11,6%	11,7%

Paragraaf 6: Verbonden partijen

Algemeen

Deze paragraaf verschaft inzicht in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid van de gemeente bij verbonden partijen.

Voor de uitvoering van een aantal taken heeft de gemeente Hof van Twente zich verbonden met andere partijen. Daarbij kent de regionale samenwerking verschillende varianten.

Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn, op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), die rechtspersonen waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft.

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht. Onder financieel belang wordt verstaan: beschikbaar gestelde middelen, die kwijt zijn in geval van faillissement van de verbonden partij of waarvoor aansprakelijkheid van de gemeente bestaat als de verbonden partij haar verplichtingen niet na kan komen.

Over het algemeen gaat het bij verbonden partijen om vennootschappen waar de gemeente aandelen in heeft en gemeenschappelijke regelingen, zoals de Regio Twente en de Veiligheidsregio, waarin bij wijze van verlengd lokaal bestuur publieke belangen worden gediend.

De deelname in rechtspersonen is voor een deel historisch gegroeid. Deze zijn vooral ingegeven door het feit dat private partijen in het verleden bepaalde publieke belangen niet of onvoldoende konden waarborgen.

Instellingen waar de gemeente door een subsidierelatie uitvoering van beleid tracht te bereiken, behoren in dit kader niet tot de verbonden partijen. Vormen van samenwerking die niet in rechtspersonen zijn ondergebracht behoren eveneens niet tot verbonden partijen. Uiteraard blijft de gemeente de beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheden houden ten aanzien van deze partijen, direct dan wel indirect.

In paragraaf 2 wordt gekeken naar de risico's en het (benodigde) weerstandsvermogen van de verbonden partijen.

Grip op verbonden partijen / Top X

De Nota verbonden partijen van 24 november 2015 is een leidraad voor het beleid, structuur, sturing en grip op de verbonden partijen vanuit het college en de raad en hun afgevaardigde bestuursleden.

Van alle verbonden partijen is een “top X” benoemd waarvan het wenselijk wordt geacht om die nadrukkelijker te monitoren gezien de belangen die hiermee kunnen spelen.

1. Regio Twente
2. Omgevingsdienst Twente
3. SWB
4. Twence
5. Cogas
6. Zuiver Hof van Twente

Ontwikkelingen verbonden partijen

Per verbonden partij wordt kort het doel, de bijdrage aan de gemeentelijke beleidsdoelstellingen (BBV-voorschriften) en, voor zover van toepassing, relevante ontwikkelingen beschreven.

Daarna is op grond van de BBV een tabel opgenomen met de (minimale) financiële gegevens. Deze zijn deels op basis van vastgestelde gegevens, deels op basis van (afgegeven) indicaties.

Gemeenschappelijke regelingen

Regio Twente

Regio Twente voert voor en met de Twentse gemeenten taken uit op het gebied van gezondheid, economie, belangenbehartiging, zorg en jeugdhulp en recreatievoorzieningen.

Veiligheidsregio Twente

In de Veiligheidsregio Twente (VRT) werken de brandweer, geneeskundige hulpverlening (GHOR), de politie en de 14 Twentse gemeenten samen aan een veilig Twente. De VRT zet zich in voor effectieve voorbereiding op en bestrijding van crises en rampen (wettelijke verplichting).

Omgevingsdienst Twente (ODT)

In 2019 is de Omgevingsdienst Twente (ODT) opgericht. De ODT heeft in 2019 voor het eerst milieutaken voor de Twentse gemeenten uitgevoerd. In 2020 blijven wij de kwaliteit van de dienstverlening aan burgers en bedrijven monitoren en verbeteren in de rol van accounthouder. We zullen de processen zorgvuldig monitoren en bijstellen waar nodig. Een en ander op basis van de geldende dienstverleningsovereenkomst.

Euregio

De grensoverschrijdende gemeentelijke samenwerking die plaatsvindt in Euregio-verband kent belangrijke toeristische en economische pijlers.

De Euregio houdt zich bezig met:

- Belangenbehartiging
- Samenwerking op sociaal-cultureel gebied
- Advisering met betrekking tot grensoverschrijdend werknemersverkeer
- Het versterken van de economische structuur via Interreg-fondsen
- Intergemeentelijke samenwerking in de meest brede zin van het woord.

SWB

De SWB ontwikkelt mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt tot waardevolle medewerkers. De SWB voert voor de gemeente Hof van Twente de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) uit en is de uitvoerende organisatie als het gaat om re-integratietrajecten. Onder de naam Gildebor wordt het beheer en onderhoud van de openbare ruimte voor de gemeenten Hengelo en Hof van Twente uitgevoerd.

Stadsbank Oost Nederland

De Stadsbank is een kredietbank en heeft tot doel om vanuit bedrijfseconomische en maatschappelijke optiek een verantwoord pakket van (financiële) dienstverlening aan te bieden aan mensen die financiële problemen ondervinden. Het gaat hier om deelnemen aan kredietverlening, budgetbeheer, schuldhelpverlening en bij bewindsvoering schuldsanering.

Crematoria Twente

Deze organisatie zorgt voor het in stand houden en exploiteren van de crematoria in de regio. De deelname wordt beschouwd als een publieke taak bij een brede invulling van de Wet lijkbezorging. Op basis van het strategisch meerjarenplan 2012 zijn voor een betere spreiding en verbetering van de dienstverlening van de crematievoorzieningen nieuwe locaties in Oldenzaal en Borne en renovatie van de bestaande voorzieningen in Almelo gerealiseerd. Renovatie van de voorzieningen in Enschede zit in de laatste fase.

Aandeelhouderschappen

Twence

Het doel van Twence is de terugwinning van grondstoffen en energie uit afval door duurzame en betaalbare verwerking van afval en bevordering van de samenwerking op het gebied van innovatief afvalbeleid (circulaire economie). Eind 2019 wordt het strategisch beleidsplan 2020-2023 vastgesteld door de aandeelhoudersvergadering.

Twente Milieu

Twente Milieu is actief op het gebied van afvalinzameling, om uitvoering te geven aan de wettelijke zorgplicht van de deelnemende gemeenten. Daarnaast voert men het beheer van de openbare ruimte uit voor enkele van die gemeenten. Bij het inzamelen van afval richt Twente Milieu zich op hergebruik van grondstoffen. Eind 2019 wordt het strategisch beleidsplan 2020-2023 vastgesteld door de aandeelhoudersvergadering.

Cogas

Cogas zorgt voor het beheren, onderhouden en verbeteren van infrastructuur in Oost-Nederland voor gas en elektriciteit en stadsverwarming,

glasvezel voor kabel- en telecommunicatie en duurzame energie. De ambitie van Cogas blijft om in de energietransitie een belangrijke rol voor haar aandeelhouders en daarmee voor de regio te vervullen.

De wet VET (Wet Voortgang EnergieTransitie) legt daarbij wel beperkingen op aan de activiteiten die een netwerkbedrijf mag ontwikkelen.

De energietransitie kan daarmee op de langere termijn wel het resultaat en het dividendbeleid onder druk zetten.

Vitens

Dit waterleidingbedrijf wil op een duurzame basis een uitstekende kwaliteit drinkwater leveren met een excellente dienstverlening (leveringszekerheid).

BNG Bank

BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De BNG biedt financiële diensten op maat zoals kredietverlening, betalingsverkeer, advisering, elektronisch bankieren en beleggen.

Gemeente Hof van Twente neemt deel om toegang te behouden tot geld- en kapitaalmarkt (financiële markten). De BNG Bank is tevens onze huisbankier.

Wadinko

Wadinko is een participatiemaatschappij, die vooral in Overijssel actief is. Het voornaamste doel is bevordering van de regionale werkgelegenheid.

Ontwikkelingsmaatschappij Zenkeldamshoek

Het industrieterrein Zenkeldamshoek in Goor wordt in het kader van een publiekrechtelijke samenwerkingsovereenkomst ontwikkeld door de gemeente en BNG Gebiedsontwikkeling. De verdere ontwikkeling geschiedt vanuit de samenwerkingsovereenkomst Ontwikkelingsmaatschappij Zenkeldamshoek (OMZ) en een eind 2013 daaraan toegevoegde Allonge. De gemeente is voor 20% risicodragend in deze participatie.

Enexis

Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt.

De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen én excellent netbeheer uit te voeren.

Overige deelnemingen naar aanleiding van verkoop Essent

De vennootschappen PBE, Vordering Enexis, Verkoop Vennootschap, CBL Vennootschap, Extra Zekerheid Vennootschap, Claim Staat Vennootschap zijn opgericht bij de verkoop van Essent in 2008 ter afwikkeling van leningen, garanties, vrijwaring en juridische claims. In 2014 is daar de afwikkeling van de verplichtingen bij de verkoop van Attero aan toegevoegd. Naar verwachting worden deze deelnemingen in 2019 of 2020 beëindigd of samengevoegd.

Zuiver Hof van Twente

Een energieneutraal Hof van Twente in 2035. Zuiver BV beoogt dat te bereiken door het ontwikkelen van projecten die gericht zijn op de lokale opwek van duurzame energie.

In 2018 is Zuiver getransformeerd tot een BV waarvan de gemeente enig aandeelhouder is,

bovendien is de coöperatie Zuiver opgeheven. Hierdoor kan Zuiver effectiever en doeltreffender handelen en zich focussen op het uitvoeren van projecten die bijdragen aan de duurzaamheidsdoelstelling van de gemeente.

Verenigingen en stichtingen

Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)

Belangenbehartiging van alle gemeenten bij andere overheden, waaronder de provinciale overheden, de Tweede Kamer en het kabinet. Daarnaast advisering aan alle leden over actuele ontwikkelingen.

VNG Overijssel

Provinciale afdeling van de Vereniging Nederlandse Gemeenten. Behartiging van de gezamenlijke Overijsselse belangen (adviseren, coördineren en stimuleren).

P-10

Een samenwerkingsverband tussen 17 plattelandsgemeenten in Nederland. Samen trekken deze gemeenten op in de behartiging van plattelandsbelangen richting de landelijke overheid, Brussel en de VNG.

VEGANN

Vereniging van gemeentelijke aandeelhouders binnen Noord-Nederland van netwerkbedrijf Enexis. Namens deze gemeenten is VEGANN lid van de Aandeelhouderscommissie en Aandeelhoudersvergadering Enexis en verwoordt hierin de stem van de aandeelhoudende noordelijke gemeenten.

Financiële gegevens verbonden partijen

Verbonden partij	Indeling risico	Aandeel Hof van Twente	Eigen vermogen 31-12-2018	Eigen vermogen 31-12-2019	Eigen vermogen 31-12-2020	Vreemd vermogen 31-12-2018	Vreemd vermogen 31-12-2019	Vreemd vermogen 31-12-2020	Resultaat 2018	Resultaat 2019	Resultaat 2020	Dividend / Bijdrage (-) 2018	Dividend / Bijdrage (-) 2019	Dividend / Bijdrage (-) 2020
Gemeenschappelijke regelingen														
Regio Twente	Hoog	5,57%	10,1 mln	10 mln	10,2 mln	14,6 mln	13,7 mln	12,5 mln	-390.000	-	-	- 1,9 mln	- 2,1 mln	- 2,1 mln
Veiligheidsregio Twente	Hoog	5,57%	1,3 mln	1,6 mln	1,4 mln	55 mln	53,4 mln	60,7 mln	-383.000	-	-	- 2,4 mln	- 2,4 mln	- 2,6 mln
Euregio	Laag	0,76%	1,6 mln	1,6 mln	1,6 mln	34,2 mln	34,2 mln	34,2 mln	273.000	35.000	35.000	-10.000	-10.000	-10.000
SWB	Gemiddeld/ Hoog	33,33%	5,6 mln	4,8 mln	3,8 mln	5,6 mln	6,2 mln	6,2 mln	-109.000	-525.000	-949.000	- 6,2 mln	- 6,5 mln	- 6,5 mln
Stadsbank Oost Nederland	Gemiddeld	4,55%	1,1 mln	1,1 mln	1,1 mln	15 mln	14,8 mln	14,8 mln	-	-	-	-264.000	-222.000	-249.000
Crematoria Twente	Laag	5,00%	1,6 mln	1,6 mln	1,6 mln	-	-	-	362.000	359.000	358.000	23.000	-	-
Omgevingsdienst Twente	Hoog	8,30%	-	151.000	241.000	-	346.000	596.000	-	-	-	-	-985.000	-995.000
Aandeelhoudersschappen														
Twence	Gemiddeld	5,46%	133,4 mln	-	-	173,8 mln	-	-	14,5 mln	-	-	259.000	487.000	275.000
Twente Milieu	Gemiddeld	7,87%	9,6 mln	-	-	17,8 mln	-	-	55.000	-	-	33.000	-	-
Cogas	Gemiddeld/ Hoog	13,15%	179 mln	-	-	96,2 mln	-	-	17,4 mln	-	-	1.338.000	1.338.000	1.338.000
Vitens	Laag/ Gemiddeld	1,16%	533 mln	-	-	1.233,5 mln	-	-	13 mln	-	-	220.000	65.000	65.000
BNG Bank	Laag/ Gemiddeld	0,28%	4.991 mln	-	-	132.518 mln	-	-	337 mln	-	-	398.000	448.000	300.000
Wadinko	Laag	6,00%	68 mln	68,1 mln	68,4 mln	1,5 mln	1,5 mln	1,5 mln	1,5 mln	1,5 mln	1,5 mln	72.000	72.000	72.000

Verbonden partij	Indeling risico	Aandeel Hof van Twente	Eigen vermogen 31-12-2018	Eigen vermogen 31-12-2019	Eigen vermogen 31-12-2020	Vreemd vermogen 31-12-2018	Vreemd vermogen 31-12-2019	Vreemd vermogen 31-12-2020	Resultaat 2018	Resultaat 2019	Resultaat 2020	Dividend / Bijdrage (-) 2018	Dividend / Bijdrage (-) 2019	Dividend / Bijdrage (-) 2020
Ontwikkelings- maatschappij Zenkeldamshoek BV	Gemiddeld	20%/50%	39.000	-	-	6.000	-	-	2.000	-	-	-	-	-
Ontwikkelings- maatschappij Zenkeldamshoek CV	Gemiddeld	20%/50%	4,5 mln	-	-	5,6 mln	-	-	-218.000	-	-	-	-	-
Enexis	Laag/ Gemiddeld	0,28%	4.244 mln	4.021 mln	-	3.691 mln	3.691 mln	-	243 mln	-	-	291.000	345.000	275.000
PBE	Laag	0,28%	1,6 mln	1,6 mln	-	23.000	-	-	-15.000	-30.000	-	-	-	-
Vordering Enexis	Laag	0,28%	-2.000	-	-	356,3 mln	-	-	-11.000	-15.000	-	-	-	-
Verkoop Vennootschap	Laag	0,28%	113.000	5.000	-	57.000	-	-	-38.000	-50.000	-	-	-	-
CBL Vennootschap	Laag	0,28%	138.000	90.000	-	21.000	-	-	-9.000	-25.000	-	-	-	-
Extra Zekerheid Vennootschap	Laag	0,28%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
CSV Amsterdam	Laag	0,28%	749.000	530.000	-	68.000	-	-	-121.000	-150.000	-	-	-	-
Zuiver Hof van Twente	Gemiddeld/ Hoog	100,00%	-36.000	-	-	70.000	-	-	-42.000	-	-	-	-	-

* Financiële informatie verbonden partijen voor zover (actueel) bekend opgenomen.

* Het eigen en vreemd vermogen ultimo 2019 en 2020 is gebaseerd op het verwachte vermogen. Dit geldt ook voor het resultaat 2019 en 2020.

* Dividend betreft de uitkering over het jaar waarin het resultaat wordt uitgekeerd.

Paragraaf 7: Grondbeleid

Beleid

Uitgangspunt vormt de in 2015 vastgestelde [Nota Grondbeleid](#). Het uitgangspunt is hierbij dat de gemeente, uitgezonderd de ontwikkeling van eigen gronden, een faciliterende rol inneemt. Indien de gemeentelijke regie zeer gewenst is, kan de gemeente een actieve rol innemen en gebruik maken van een budget voor strategische verwerving.

Strategische verwerving

Jaarlijks wordt bij de vaststelling van de begroting door de raad een raamkrediet (€ 1,0 miljoen) voor strategische verwerving van gronden beschikbaar gesteld, bedoeld om slagvaardig te kunnen handelen. Dit budget kan slechts worden aangewend voor reguliere verwervingen, waarvoor reeds een exploitatieopzet door de gemeenteraad is vastgesteld of voor anticiperende verwervingen die passen binnen door de gemeenteraad vastgestelde kaders, zoals structuurvisie of masterplan.

Particuliere Plannen

Uiteraard kent deze gemeente ook particuliere plannen. Het betreft hierbij veelal binnenstedelijke herontwikkelingsgebieden. Op basis van ruimtelijke

uitgangspunten is de gemeente veelal bereid om een overeenkomst te sluiten over de herontwikkeling van een dergelijke locatie. Daarbij is het uitgangspunt dat de kosten gedragen worden door de ontwikkelende partij. De gemeente heeft de mogelijkheid om te kiezen voor de meest optimale vorm van kostenverhaal voor gerealiseerde openbare voorzieningen, bijvoorbeeld via het exploitatieplan.

Grondprijzen

Bij het vaststellen van de kadernota 2020 zijn de grondprijzen met € 10 verhoogd. Daarmee gelden voor 2020 de volgende grondprijzen (excl BTW).

	<i>Hoekwoning/Rijen:</i>	<i>2¹kapwon.:</i>	<i>Vrij:</i>
:: Goor	€ 210	€ 215	€ 235
:: Hengevelde	€ 210	€ 215	€ 235
:: Diepenheim	€ 210	€ 215	€ 235
:: Bentelo	€ 210	€ 215	€ 235
:: Markelo	€ 225	€ 230	€ 250
:: Delden	€ 235	€ 240	€ 260

Tevens is er de mogelijkheid om de kavels middels erfpacht af te nemen.

Voor reststroken wordt een vaste grondprijs gehanteerd van € 75 (exclusief overdrachtsbelasting):

Bij grondprijzen voor bedrijventerreinen wordt vooralsnog uitgegaan van de grondprijzen van Zenkeldamshoek. Op Zenkeldamshoek wordt een bandbreedte gehanteerd van:

- € 100 tot € 130 per m².

Weerstandsvormogen (zie ook paragraaf 2)

Het noodzakelijk weerstandsvormogen voor het opvangen van risico's binnen de grondexploitaties is binnen de reserve grondexploitatie ruim afgedekt. De ratio tussen het aanwezige weerstandsvormogen en het noodzakelijk weerstandsvormogen is (door de vaststelling van de perspectiefnota grondexploitaties in oktober 2019) 1,4 en bevindt zich daarmee binnen de daarvoor geformuleerde marge van 1,0 tot 1,4. In de programmabegroting 2020 wordt als dekkingsmaatregel de reserve grondexploitatie afgeroomd met € 400.000. Dan resteert nog een reserve van € 1,75 miljoen. Hierdoor daalt de weerstandsratio naar 1,3. Vanuit het risicoprofiel is aangegeven dat voor de gronden in exploitatie alle risico's door de jaarlijkse herziening van de grondexploitaties actueel zijn en benoemd in de

vastgestelde grondexploitaties. Voor de gronden niet in exploitatie moeten de risico's apart beoordeeld worden vanuit de benoemde systematiek. Dit gebeurt elk jaar in de jaarrekening en in de perspectiefnota grondexploitaties. Daarbij wordt het benodigde weerstandsvormogen berekend en afgezet tegen de omvang van de reserve grondexploitatie. Het (gedeeltelijk) in exploitatie nemen van de nieuwe wijk de Esch III in Markelo past op dit moment in de Woonagenda en het dynamisch woningbouwprogramma. Ten aanzien van het complex de Esch III heeft de gemeente gezien de in deze documenten verwoorde beleidsdoelstellingen het stellige voornemen om dit te gaan ontwikkelen. Het betreffen gronden die verworven zijn voor gemeentelijke gebiedsontwikkeling (woningbouw), maar waarvoor nog geen grondexploitatie door de gemeenteraad is vastgesteld. Vanuit de nieuwe notitie BBV van juli 2019 over grondexploitaties kan het complex de Esch III gewaardeerd blijven tegen de actuele boekwaarde. Het voornemen is om plan de Esch III vanaf 2020 in exploitatie te nemen na vaststelling van het bestemmingsplan.

Winstneming grondexploitaties

Gerealiseerde winsten worden toegevoegd aan de reserve grondexploitatie. Indien voor een plan geen sluitende begroting is, wordt ten laste van de reserve grondexploitatie een voorziening getroffen ter grootte van het exploitatietekort. Daarnaast kan er vanuit het realisatiebeginsel ook onder voorwaarden tussentijds winst worden genomen indien er sprake is van gerealiseerd en voldoende zekerheid. Resultaten van winstgevendende complexen worden dan genomen op basis van “percentage of completion” waarbij het percentage van de gemaakte kosten wordt vermenigvuldigd met het percentage van de gerealiseerde opbrengst (stel 60 % realisatie kosten en 50% realisatie opbrengst = 30% winstneming van de winstverwachting).

Bij de jaarlijkse vaststelling van de Perspectiefnota wordt een noodzakelijke omvang bepaald van de reserve grondexploitatie en vindt zo nodig uitkering naar de algemene dienst plaats. In principe is uitkering aan de orde als de weerstandsratio boven de 1,4 uitkomt.

Zie voor een gedetailleerd overzicht van de financiële stand van zaken, de verwachtingen en de in ontwikkeling zijnde complexen de Perspectiefnota grondexploitaties 2019. In het bijlagenboek bij de begroting 2020 is ook een samenvattend overzicht

opgenomen met de stand van zaken van alle grondexploitaties.

Invoering Vennootschapsbelasting 2016

Vanaf 1 januari 2016 is de invoering van de vennootschapsbelasting voor overheidsbedrijven een belangrijke wijziging die veel gevolgen heeft voor met name de opzet van en administratie rond grondexploitaties.

Inmiddels hebben we voor het jaar 2016 voor het eerst aangifte gedaan. Voor deze aangifte is een openingsbalans opgesteld en een jaarwinstberekeningssystematiek uitgewerkt in lijn met de vaststellingsovereenkomst gemeentelijke grondbedrijven (VSO). In de meerjarenbegroting gingen we vanuit de eerdere berekeningssystematiek uit van een bedrag van € 40.000 per jaar. Op basis van de VSO-berekening wordt nu uitgegaan van een bedrag van € 10.600 voor de gemeentelijke grondexploitaties en € 12.200 voor Ontwikkelingsmaatschappij Zenkeldamshoek. Overigens is er nog bijzonder veel onzeker over de uitvoering van de vennootschapsbelastingplicht door gemeentelijke grondbedrijven en zal jurisprudentie op een aantal punten nog duidelijkheid moeten scheppen.

BBV- verslaggeving regels rondom grondexploitaties

Voor een goede uitvoering van deze nieuwe belastingplicht heeft de commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) in maart 2016 een Notitie Grondexploitaties opgesteld. In deze Notitie Grondexploitaties zijn richtlijnen gegeven over de afbakening van grondexploitaties en aan de grondexploitaties toe te rekenen kosten. Vanaf juli 2019 is een nieuwe Notitie Grondexploitaties van de commissie BBV van toepassing.

Bijlage: Overzicht beleidsindicatoren

Algemeen

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is gewijzigd. Deze wijzigingen komen voort uit het BBV-vernieuwingstraject van de commissie-Depla.

In het herziene BBV wordt voorgeschreven dat gemeenten een basisset van beleidsindicatoren opnemen in de begroting bij de programma's. Doel hiervan is de begrotingen inzichtelijker te maken voor raadsleden die niet met financiën zijn belast en een betere onderlinge vergelijkbaarheid van de gemeentebegrotingen mogelijk te maken.

Dit jaar zijn de hiervoor bedoelde verplichte beleidsindicatoren voor het eerst opgenomen in de programmabegroting.

In de tabel op de volgende pagina wordt een samenvatting gegeven van deze indicatoren.

Tekstueel wordt, voor zover relevant, in de teksten van de programma's of paragrafen nader ingegaan op de beleidsindicatoren.

Hierbij wordt opgemerkt dat niet alle beleidsindicatoren even relevant zijn voor onze gemeente. De indicatoren zijn, met uitzondering van de indicatoren die betrekking hebben op de bedrijfsvoering, afkomstig van externe instanties. Dat is ook de reden dat de periode waarop de indicator betrekking heeft, varieert van 2015 tot 2019.

Gelet op het voorgaande verbinden wij aan deze beleidsindicatoren op dit moment nog geen harde conclusies.

Tabel Beleidsindicatoren³

Nr.	Indicator	Programma, overzicht of paragraaf	eenheid	periode	Hof van Twente	NL
1	Formatie	Paragraaf 5	Fte per 1.000 inwoners	2019	6,11	-
2	Bezetting	Paragraaf 5	Fte per 1.000 inwoners	2019	6,04	-
3	Apparaatskosten	Paragraaf 5	Kosten per inwoner	2019	€ 536,14	-
4	Externe inhuur	Paragraaf 5	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2019	6%	-
5	Overhead	Overzicht 3	% van totale lasten	2019	11,6%	-
6	Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	Paragraaf 1	euro	2019	746	669
7	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Paragraaf 1	euro	2019	778	739
8	Gemiddelde WOZ-waarde woningen	Paragraaf 1	dzd euro	2018	232	230
9	Nieuw gebouwde woningen	Programma 3	aantal per 1.000 woningen	2016	9,7	7,2
10	Omvang huishoudelijk restafval	Programma 4	kg	2017	89	?
11	Hernieuwbare elektriciteit	Programma 4	%	2017	10,8	16,9
12	Winkeldiefstallen	Programma 2	aantal per 1.000 inwoners	2018	0,4	2,2
13	Geweldsmisdrijven	Programma 2	aantal per 1.000 inwoners	2018	3	4,8
14	Diefstallen uit woning	Programma 2	aantal per 1.000 inwoners	2018	1,1	2,5
15	Vernieling en beschadiging (in de openbare ruimte)	Programma 2	aantal per 1.000 inwoners	2018	3,1	5,4
16	Verwijzingen Halt	Programma 2	per 10.000 inw.	2018	51	119
17	Jongeren met een delict voor rechter	Programma 2	% 12 t/m 21 jarigen	2015	0,81	1,45
18	Demografische druk	Programma 3	%	2019	65,8	53,9
19	Niet-sporters	Programma 5	%	2016	44,2	48,7

³ Bron: Www.Waarstaatjegemeente.nl , geraadpleegd op 13-8-2019

20	Banen	Programma 3	per 1.000 inw 15-64jr	2018	626,4	663
21	Vestigingen (van bedrijven)	Programma 3	per 1.000 inw 15-64jr	2018	177,4	145,9
22	Netto arbeidsparticipatie	Programma 3	%	2018	69,1	67,8
23	Functiemenging	Programma 3	%	2018	51,6	52,8
24	Personen met een bijstandsuitkering	Programma 5	per 10.000 inw 18jr e.o.	2018	20,6	40,1
25	Lopende re-integratievoorzieningen	Programma 5	per 10.000 inw 15-65jr	2018	28,1	26,1
26	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	Programma 5	per 10.000 inw	Tot 2 ^e helft 2017	71	65
27	Kinderen in uitkeringsgezin	Programma 5	%	2015	3,09	6,58
28	Werkloze jongeren	Programma 5	%	2015	1,12	1,52
29	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	Programma 5	%	2016	0,8	1,9
30	Absoluut verzuim	Programma 5	per 1.000 leerlingen	2017	0	1,82
31	Relatief verzuim	Programma 5	per 1.000 leerlingen	2017	8,98	26,58
32	Jongeren met jeugdhulp	Programma 5	% van alle jongeren tot 18 jaar	2018	10	11,7
33	Jongeren met jeugdbescherming	Programma 5	%	2018	1,1	12
34	Jongeren met jeugdreclassering	Programma 5	%	2018	0,2	0,4

Toelichting op tabel beleidsindicatoren

Nr.	Indicator	Programma of paragraaf	Bron	Toelichting
Nr.	Indicator	Paragraaf 5	Gemeente	Fte per 1.000 inwoners
1	Formatie	Paragraaf 5	Gemeente	Fte per 1.000 inwoners
2	Bezetting	Paragraaf 5	Gemeente	Kosten per inwoner
3	Apparaatskosten	Paragraaf 5	Gemeente	
4	Externe inhuur	Paragraaf 5	Gemeente	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen
5	Overhead	Overzicht 3	Gemeente	% van totale lasten
6	Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	Paragraaf 1	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
7	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Paragraaf 1	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
8	Gemiddelde WOZ-waarde woningen	Programma 3	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.
9	Nieuw gebouwde woningen	Programma 4	ABF - Systeem Woningvoorraad	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.
10	Omvang huishoudelijk restafval	Programma 4	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg)
11	Hernieuwbare elektriciteit	Programma 2	RWS Leefomgeving	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.
12	Winkeldiefstallen	Programma 2	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
13	Geweldsmisdrijven	Programma 2	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).

14	Diefstallen uit woning	Programma 2	CBS - Geregistreeerde criminaliteit & Diefstallen	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
15	Vernieling en beschadiging (in de openbare ruimte)	Programma 2	CBS - Geregistreeerde criminaliteit & Diefstallen	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.
16	Verwijzingen Halt	Programma 2	Bureau Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.
17	Jongeren met een delict voor rechter	Programma 4	Verwey Jonker Instituut- Kinderen in Tel	Het aantal hardkern jongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar.
18	Demografische druk	Programma 5	CBS - Bevolkingsstatistiek	De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.
19	Niet-sporters	Programma 3	RIVM - Zorgatlas	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.
20	Banen	Programma 3	LISA	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
21	Vestigingen (van bedrijven)	Programma 3	LISA	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
22	Netto arbeidsparticipatie	Programma 3	CBS - Arbeidsdeelname	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
23	Functiemenging	Programma 5	LISA	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
24	Personen met een bijstandsuitkering	Programma 5	CBS - Participatie Wet	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 10.000 inwoners.
25	Lopende re-integratievoorzieningen	Programma 5	CBS - Participatie Wet	Het aantal lopende re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar
26	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	Programma 5	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 137 deelnemende gemeenten.

27	Kinderen in armoede	Programma 5	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
28	Werkloze jongeren	Programma 5	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar).
29	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	Programma 5	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
30	Absoluut verzuim	Programma 5	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen.
31	Relatief verzuim	Programma 5	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.
32	Jongeren met jeugdhulp	Programma 5	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.
33	Jongeren met jeugdbescherming	Programma 5	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
34	Jongeren met jeugdreclassering	Programma 5	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).